

UTRIKESDEPARTEMENTET

ARENDE:

KOPIA TILL:

ÅTGÄRD:

UTRMIN

KABS

POLCH

POL 1 DELGER WICKBOM

12.7

11-11-21

p-2 Eu

POL

AMBASSADEN MOSKVA 1987-09-30

UD STOCKHOLM

FOER POL 1 (DELGES MED JUSTITIEMINISTERN)

RE WALLENBERG-AERENDET I SAMBAND MED JUSTITIEMINISTER WICKBOMS
BESOEK I MOSKVA.

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE WALLENBERG-AERENDET I SAMBAND MED JUSTITIEMINISTER WICKBOMS
BESOEK I MOSKVA.

EFTER SAMRAAD MED AMBASSADEN BESLOET JUSTITIEMINISTERN ATT TA
UPP WALLENBERG-AERENDET UNDER OEVERLAEGGNINGARNA MED SIN SOVJETISKE
KOLLEGA KRAVTSOV (1987-09-29). JUSTITIEMINISTERN KONSTATERADE
ATT FRAAGAN OM RAOUL WALLENBERGS OEDE FORTSATTE ATT ENGAGERA
SVENSK OCH INTERNATIONELL OPINION. WICKBOM VAR MEDVETEN OM ATT
STATSMINISTERN TAGIT UPP FRAAGAN VID SITT BESOEK I SOVJETUNIONEN
I APRIL 1986. FRAAN SOVJETISK SIDA HADE I ETT UTTALANDE I AUGUSTI
1987 HAENVISATS TILL ATT DET KUNDE FINNAS MOEJLIGHET ATT NYA
FAKTA KUNDE FOEREKOMMA. VARJE NY UPPLYSNING SKULLE GIVETVIS
VAELKOMNAS PAA SVENSK SIDA. DEN SVENSKA REGERINGEN FOERBEHOELL
SIG RAETTEN ATT AATERKOMMA I AERENDET.

KRAVTSOV NOTERADE VAD JUSTITIEMINISTERN SAGT OCH LOVADE ATT
REDAN UNDER BESOEKET EFTERHOERA OM DET FANNS NAAGOT NYTT ATT
MEDDELA. KRAVTSOV AATERKOM DOCK INTE I FRAAGAN.

THUNBORG

UTRIKESDEPARTEMENTET ARENDE:

KOPIA TILL:

UTRMIN
KABS
POLCH
POL 1
POL 2

ÅTGÄRD:

an 7

DELEGATIONEN GENEVE

1987-10-05

UD STOCKHOLM

FOER OSVALD, POL 1
FRÅN OLSSON
REF HBR OSVALD-ANELL 87-08-06

P 2 EU

POL

RE - WALLENBERGVITTNE

FORTS

RE - WALLENBERGVITTNE

✓
REDOVISNING SAMTAL MED BJERTNESS INSAENDES DENNA VECKAS
LAEGENHET. TILLS VIDARE HAR DOCK INGET NYTT FRAMKOMMIT.

ANELL

UTRIKESDEPARTEMENTET

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

ÅTGÄRD:

UTRMIN

KABS

POLCH

POL 2

~~POL 1~~

PO

P 2 E-11

POL

an 7

AMBASSADEN WASHINGTON

1987-10-06

UD STOCKHOLM

FOER POL 1

DEN 29 JUNI 1987

RE RAOUL WALLENBERG

FORTS

RE RAOUL WALLENBERG

P R I M O

DEN FOER AMBASSADEN SEDAN FLERA AAR KAENDA FRU KAUDERER LAEMNADE HAEROMDAGEN SITT TELEFONNUMMER MED OENSKEMAALET ATT HAGARD SKULLE KONTAKTA HENNE. HITTILLS HAR HON VAEGRAT ATT UPPGE VAR HON KAN NAAS. OM HENNES VIDLYFTIGA BERAETTELSE FINNS HAER INGEN ANLEDNING ATT ORDA, DE SAKNAR SOM TIDIGARE TROVAERDIGHET.

DAEREMOT KAN DET HA ETT VISST INTRESSE NOTERA VAD HON HADE ATT SAEGA OM NAMNET PAA DET FAENGELSE HON ANSER WALLENBERG VISTAS I OCH UNDER VILKET FAANGNUMMER HAN HAALLS DAER. HON VAEGRAR ENVIST ATT LAEMNA DESSA UPPGIFTER OM HON INTE FAAR GARANTIER FOER ATT DE INTE ROEJS FOER RYSSARNA OCH GARANTIER FOER ATT KUNSKAP I SVERIGE, FOERENTA STATERNA OCH SOVJETUNIONEN OM DESSA FAKTA INTE LEDER TILL ATT MAN I DEN SOVJETISKA FAENGELSE- OCH LAAGERBYRAAKRATIN FLYTTAR RAOUL WALLENBERG.

VI HAR INTE NAAGON GRUND ATT TRO ATT KAUDERER SITTER INNE MED DESSA VAERDEFULLA UPPLYSNINGAR. DAEREMOT KUNDE DET ERBJUDA OSS NAAGOT FOERHANDLINGSUTRYMME I DE FORTSATTA SAMTALEN OM VI KUNDE KONKRETISERA VILKA GARANTIER VI KAN LAEMNA FRAAN SVENSK SIDA FOER ATT FAENGELSE OCH FAANGNUMREN INTE KOMMER TILL SOVJETISK KAENNEDOM.

S E C U N D O

VID DAGENS SOM VANLIGT LAANGA SAMTAL NAEMNDES NAMNET PAA EN STABSMEDLEM TILL PATRICK MOYNIHAN. HON HAR NU OEVERGAATT TILL DEN DEMOKRATISKE NEW YORK-REPRESENTANTEN WEISS'S STAB. DAA HAGARD HADE HAFT KONTAKT MED HENNE NYLIGEN I ETT ANNAT AERENDE KONTAKTADE HAN SLLGNPH

R ATT EFTERHOERA OM HON KAENDE TILL KAUDERER.

WEISS' STABSMEDLEM BERAETTADE ATT HON FLITIGT SAMTALAT MED KAUDERER AAREN 1983-84, MEN DAA SLAGITS AV ATT NAER DET VERKLIGEN GAELLDE ATT PRESENTERA BEVIS FOER SINA PAASTAENDEN ELLER NAMN PAA VITTNEN, KAUDERER GENOMGAAENDE VAEGRADE ATT KONKRETISERA SINA ANTYDNINGAR. I MOYNIHANS STAB HADE MAN DAERFOER DRAGIT SLUTSATSEN ATT YTTERLIGARE KONTAKTER MED KAUDERER SANNOLIKT INTE KUNDE FOERA

FORTS

FRAAGAN FRAMAAT.

2

WACHTMEISTER

SEP 30 1987

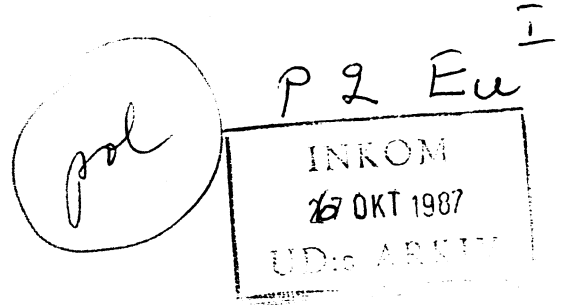
Sweden Mission to the UN 24 September 1987

I write as a Jew to praise Sweden for giving Rau Wallenberg,
wh by giving baptismal certificates and their passports
probably saved 400.000 Jewish lives in Hungary.
Wallenberg is a great man of God-and I love him with heart
my heart might and soul.

YOURS in the name of peace I Am

Michael M. Rasmussen

Michael M. Rasmussen

1987-10-05

With the compliments of the
~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~
~~Swedish Consulate General~~

Överlämnas av FN-delegationen
för det intresse det kan ha.

Sivete Harsberg

Deh

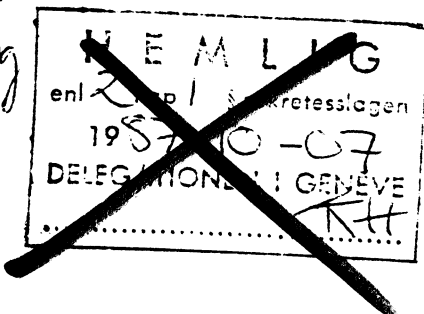
SVERIGES DELEGATION

GENEVE

1987-10-07

Pol I, Depr P Osvald, bg
1987-10-15
Ex till: Kabs, Polch,
Bitr polch, Ch Pol I

EXP. 87/1015/eg

Departementsrådet Peter Osvald
Pol I
UD

HEMLIG

Wallenbergvittne

Broder,

Åberopande Ditt handbrev till Lars Anell 1987-08-06
får jag meddela följande.

Kontakten med Bjertnes försenades något genom ändrade adressuppgifter men 2 oktober sammanträffade vi. För att åstadkomma en så avspänd stämning som möjligt hade jag inviterat honom till en av de bästa restaurangerna här. Jag tror beräkningen var riktig då Bjertnes var mycket avspänd och på gott humör. Vår samvaro blev lång och mycket vänskaplig. Bjertnes är nu 71 år gammal. Hans läkare har förbjudit honom bruk av alkohol. Häri inbegrep dock icke Bjertnes vin.

Jag dröjde länge med mitt egentliga ärende då jag först ville etablera ett förtroendefullt förhållande men framför allt därför att det kunde vara av intresse för en bedömning av hans utsagas trovärdighet att höra honom berätta om helt andra saker. Bjertnes berättar gärna om han får göra det efter sitt eget sinne men blir lätt konfunderad om man söker ställa alltför många frågor.

Ur hans berättelser kan följande två utväljas som exempel enligt ovan.

1. Avrättningen av Zulfikar Ali Bhutto. Bjertnes var bosatt i Pakistan som agent för Bofors och SAAB under Ayub Khans tid och har sedan dess upprätthållit nära kontakt med Pakistan. Enligt Bjertnes var Bhutto redan död vid avrättningen. Vid ett besök av Zia i fängelset hade nämligen Bhutto måttat ett slag mot honom varvid en av livvakterna skjutit Bhutto!

2. Khadafi. När jag råkade nämna min egen korta sejour i Libyen levererade Bjertnes följande historia. Vid besök hos försvarsministern hade Khadafi råkat passera rummet och inlett samtal. Detta hade slutat med att Khadafi inviterat Bjertnes till en nattlig badutflykt tillsammans med honom i hans privata helikopter. Vid återkomsten till hotellrummet hade Khadafi älskvärt nog sänt upp två flaskor whisky och två flaskor cognac.

Wallenberg. Jag frågade först om uppgiftslämnaren Pavlov. Dennes namn var Alexander "Sasja" Pavlov. Han skulle vara son till en känd professor som på sin tid organiserat Jalta-konferensen. Han troddes vara några år yngre än Bjertnes, kanske ca 67 år. "Rätt högt placerad inom KGB" (OBS: Skillnad i rang mot tidigare uppgift). Bjertnes hade gjort Pavlovs bekantskap under krigsåren i Stockholm där Pavlov varit Tass-korrespondent.

Jag frågade om Bjertnes kunde berätta något om omständigheterna kring Pavlovs besök i Genève. Enligt Bjertnes hade Sasja dykt upp en kväll med en balalaika och gjort en serenad utanför Bjertnes hem. Sasja var "en rasande bra karl" men något i övrigt om hans besök här visste han inte. Bjertnes bekräftade ånyo att Wallenberg skulle ha hållits isolerad under "hyggliga förhållanden" under slutet av sitt liv.

Enligt Bjertnes erbjöd det inga som helst problem för honom att kontakta Pavlov och fråga honom om han vore villig lämna ytterligare detaljer (Tidigare livsfara var tydligen ej längre för handen, min anm.). Bjertnes lovade att kontakta mig på nytt, "nästa vecka" för att se vad Pavlov hade att säga.

Självklart var jag ganska förbryllad över denna lätthet att kontakta en person i Sovjetunionen men Bjertnes sade endast helt förstrött "de er icke noe problem" och jag ville icke pressa ytterligare. Om Bjertnes återkommer redovisar jag naturligtvis resultatet.

Jag hoppas att ovanstående i någon mån lyckats fånga "lokalfärgen" kring Bjertnes. Även om det är uppenbart att Bjertnes har ett brokigt och händelserikt liv bakom sig anser jag att hans berättelser har drag av mytomani och senilitet. Ursprungligen var Bjertnes journalist, fram t o m andra världskriget, och han är en god och livlig berättare även om han ibland får söka efter trådarna.

Hans-Olle Olsson

1987-10-08 Nr 103 HP 49

Överlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET
Pol. I

Utrikesdepartementet

1 5 OKT. 1987
As. S. Carlsson, Bj

Beträffande åtgärd se delgivningslista

Förskriftsnummer		
Dnr.....		
1987-10-08		
Avd	Gr	Mal
D	2	En

Fråga om Raoul Wallenberg i parlamentariska församlingen

(2 bil.)

I samband med att den sedvanliga redogörelsen för parlamentariska församlingen lämnas av ministerkommitténs ordförande rörande kommitténs verksamhet under senaste halvåret har församlingsledamöterna möjlighet att ställa frågor. Liechtensteins regeringschef Hans Brunhart lämnade i egenskap av kommitténs ordförande redogörelsen den 6 oktober, därvid den irländske församlingsledamoten Mervyn Taylor ställde frågan om ministerkommittén avser att hos de sovjetiska myndigheterna begära upplysning om Raoul Wallenbergs öde liksom att kräva hans frigivande.

I sitt svar hänvisade Brunhart till utrikesministrarna Ullstens och Genschers svar på liknande frågor 1981 resp 1985 och försäkrade att ministerkommittén stöder alla ansträngningar som syftar till förnyade undersökningar om Wallenbergs öde. En svensk framställning till kommittén skulle säkerligen tas upp till diskussion, något som Genscher också försäkrat. Därvid måste dock även tas hänsyn till att ESK utgör ett lämpligare forum.

UTRIKESDEPARTEMENTET

☐ FAX ☒ RAPPORT ☐ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM ☐ ÖVR

Politiska avdelningen

Enhet

Datum

Handläggare

Pol I 1987-10-14

Skunkar

Godkännes

Ort/Datum/Nr eller namn

Angående

 Skunkar 103 1987-10-08
 Riksdagen i Europa

☐ HEMLIGSTÄMPLAS
 Delges för kännedom

☐ utan bil	☒ jämte samt bil	☐ jämte bil nr	☐ jämte bil där så angivits	☐ bil kan lånas på UD tel:
☐ Bil	☐ Bil	☐ Bil	☐ Bil	☐ Bil
☐ Konungen ..... 21 ex	☐ Statssekr	☐ IMPOD	☐ Östekonomiska byrån	
☐ Regeringen	☐ IM-enh A	☐ Swedfund	☐ Bankföreningen	
☐ Statsministern	☐ I-sekr A	☐ LO/TCO:s bist nämnd	☐ Exportr	
☐ Statsrådsberedningen	☐ I-enh Fi	☐ Sv kyrkans mission	☐ Industriförb	
☐ Chef Fö	☐ I-enh Fö	☐ IVA	☐ Grossistförb	
☐ Chef I	☐ I-sekr I	☐ STU	☐ Sthlms Handelsk ..... 2 ex	
☐ Statsrådet	☐ IAEA-del I	☐ Svensk kärnbränsle AB	☐ LO	
☐ Statsrådet	☐ I-sekr	☐ Statens kärnkraftinsp	☐ AIC	
☐ Statsrådet	☐ I-sekr	☐ Statens strålskyddsinst	☐ TCO	
☐ Riksdagens talman	☐ I-sekr	☐ Televerket	☐ SACO/SR	
☐ Utränämnd/Utrusk/Europa-rådsdel ..... 53 ex	☐ SSLP, Fö	☐ Statens rymddeleg ..... 2 ex	☐ SAF	
☐ Utrikesnämnden ..... 23 ex	☐ ÖB	☐ Invandrarverket		
☐ Utrusk ..... 33 ex	☐ Ch Fst/Op 5	☐ Forskningsberedningen		
☐ Europarådsdel ..... 12 ex	☐ Arméstaben FN-avd ..... 2 ex	☐ Miljövårdsberedningen		
☐ Utrusk kanslichef	☐ FOA	☐ I-sekr Naturvårdsverk		
☐ Förutsk kanslichef	☐ SIPRI	☐ Sekr f framtidsstud		
☐ Riksdagsman	☐ EKN	☐ Nordiska Rådets sv del		
☐ Riksdagsman	☐ KK ..... 5 ex	☐ Svenska institutet		
☐ Riksdagsman	☐ Riksbanken	☐ Nordiska Afrikainst		
☐ Statssekr Fö	☐ RPS	☐ Latinamerikainst		
☐ Statssekr	☐ SIDA	☐ Utrikespol institutet		
☐ Statssekr	☐ BITS	☐ Europainstitutet		
☐ Statssekr	☐ SAREC	☐ Svenska FN-förbundet		

☐ Större beskickningar FN-representationen ..... 9 ex	☐ Beijing	☐ London	☐ Paris	☐ Washington 2 ex
	☐ Bonn	☒ Moskva	☐ Tokyo	☐ FN-repr
☐ Norden ..... 4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik
	☐ Belgrad	☐ Budapest	☐ Prag	☐ Warszawa
☐ Övriga Östeuropa ..... 7 ex	☐ Berlin A	☐ Bukarest	☐ Sofia	
	☐ Ankara	☐ Bryssel	☐ Lissabon	☐ Rom
☐ Övriga Västeuropa och Canada ..... 17 ex	☐ Athen	☒ Dublin	☐ Madrid	☐ Wien
	☐ Bern	☐ Haag	☐ Ottawa	☐ Bryssel-del
				☐ Paris-del
				☐ ESK-del Wien
☐ Nordafrika ..... 5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis
				☐ Tripoli
☐ Mellanöstern ..... 8 ex	☐ Abu Dhabi	☐ Bagdad	☐ Damaskus	☐ Kuwait
	☐ Amman	☐ Beirut	☐ Muscat	☐ Riyadh
				☐ Tel Aviv
☐ Övriga Asien och Australasien ..... 18 ex	☐ Bangkok	☐ Dhaka	☐ Jakarta	☐ New Delhi
	☐ Canberra	☐ Hanoi	☐ Kuala Lumpur	☐ Panmunjom
	☐ Colombo	☐ Islamabad	☐ Manila	☐ Pyongyang
				☐ Teheran
☐ Övriga Afrika ..... 14 ex	☐ Abidjan	☐ Dar-es-Salaam	☐ Harare	☐ Lagos
	☐ Addis Abeba	☐ Gaborone	☐ Kinshasa	☐ Luanda
				☐ Lusaka
				☐ Maputo
				☐ Maseru
☐ Latinamerika ..... 12 ex	☐ Bogotá	☐ Buenos Aires	☐ Guatemala	☐ Lima
	☐ Brasilia	☐ Caracas	☐ Havanna	☐ Managua
				☐ Mexico
				☐ Montevideo
	☐ Barcelona	☐ Frankfurt	☐ Istanbul	☐ Quito
	☐ Berlin Gk	☐ Hamburg	☐ Jeddah	☐ Los Angeles
☐ Vissa lönade konsulat ..... 17 ex	☐ Chicago	☐ Hongkong	☐ Leningrad	☐ Minneapolis
				☐ Montreal
				☐ Rio de Janeiro
				☐ München
				☐ Sydney
				☐ Szczecin

☐ Utrikesministern	☐ Folkrättssakkunnige	☐ Chef Rättsavd	☐ Inspektören	☐ Sundbom
☐ Biståndsministern	☐ Statssekr f utr hand	☐ Chef R	☐ Chef protokollet	☐ Brodin
☐ Utrikeshandelsmin	☐ Exp-chenen UDH	☐ Expeditionschefen	☐ Chef press- o inf enh	☐ ESK-gruppen
☒ Kabinettssekr	☐ Chef H-enh	☐ Chef PA:I	☐ Chef pressbyrån	☒ Skunkar
☐ Näslund	☐ Förhandlingsgruppen	☐ Chef BOR	☐ Chef inf byrån	☒ W. W. W. W. W.
☐ Petersson	☐ Koordinatörerna	☐ Verksamhetsplan	☐ Chef SSB	
☒ Chef Pol avd	☐ KMI	☐ Statssekr f int u-samarb	☐ Rapportoversikten	
☒ Chef Pol	☐ Transportsekt	☐ Chef multilat enh	☐ Regeringsparten	
☐ Chef Pol	☐ KSA	☐ Chef bilat enh	☐ Theorin	
				☐ Ater enh ..... ex

Antal ex skr sidor 8 2 8 6 15 10 16 82/10-16 SE

With it we shall take No. 4 by Mr Taylor:

To ask the Chairman of the Committee of Ministers

If they are concerned about the fate of the Swedish diplomat Count Raoul Wallenberg, missing in the USSR since the end of World War II, and, accordingly, in view of the new policy of "Glasnost" stated to apply now in the USSR, whether the Committee of Ministers will now make enquiries of the Soviet authorities as to the fate and whereabouts of this great humanitarian, and make representations for his release.

Mr BRUNHART said that the Committee of Ministers followed very closely the matter of Soviet humanitarian policy. The Committee had called for a qualitative leap in the degree of adherence to the undertakings made in the Helsinki Final Act. The new Soviet policy of openness had been accompanied by certain concrete gestures of liberalisation but repressive measures continued to exist in many areas and the Committee would therefore judge Mr Gorbachev by his deeds.

As for the question asked by Mr Taylor concerning Count Wallenberg, he recalled that the Committee of Ministers had asked the Soviet authorities to re-open the question of Count Wallenberg's disappearance on previous occasions. If the Swedish Government brought the matter before the Committee they would certainly take the issue up. There were however, alternative channels, particularly the CSCE, which was in some ways the most appropriate forum for further pressure. Other signatory governments to the Helsinki Final Act had supported the efforts of the Swedish Government.

Mr VALLEIX (France) thanked Mr Brunhart for his clarification of the position of the Committee of Ministers. However, it seemed clear that the Soviet regime was only giving freedom to dissidents on condition that they also accepted exile and he asked whether the Committee of Ministers could not take further steps to encourage a higher level of liberalisation.

Mr BRUNHART repeated that the Committee of Ministers had already been active in this area and stated that the Assembly could rely on the Committee to continue to pursue these issues further.

Mr TAYLOR (Ireland).- Does the Chairman of the Committee of Ministers agree that the question of Count Wallenberg is very special? While the Swedish Government may have undertaken its own inquiries - and I am not entirely happy that those inquiries have been undertaken with as much determination as might have been expected - is it not a fact that Count Wallenberg, as well as being a great humanitarian who saved so many lives at a difficult time in history, is not only a Swede but a great European? I ask a simple question. Is the Chairman prepared to convey a request from this Council of Europe that the Committee of Ministers make inquiries and representations about the fate of this great man who has disappeared in a wisp of smoke? There have been reports of sightings. He may be alive or he may be dead. We do not know. All I ask is that the Chairman go back to his Committee and ask for inquiries to be made so that we may know what became of this great European.

Mr BRUNHART agreed that it was open to him to put the matter before the Committee of Ministers but he stood by his previous answer that the CSCE process was the best available channel for action. It was important to maintain a high level of co-ordination of different organisations and governments in this matter, particularly the Swedish Government.

BN. 2 ..... t Delus i Strasbourg
skr.nr. 103... 1987.10.08

BRUNHART, Chef der Regierung von Liechtenstein: - Herr Präsident! Meine Damen und Herren! Ich beantworte die beiden Anfragen von Monsieur Valleix und von Herrn Taylor gemeinsam.

Zuerst zur Anfrage von Herrn Valleix: Ich glaube, ich bin in meinen ausführlichen Bemerkungen zu den Ost-West-Beziehungen und den Verhandlungen im Rahmen der KSZE bereits auf die in der Frage von Herrn Valleix angesprochene Thematik eingegangen.

Bei allen seinen Betrachtungen der sich im Gange befindlichen Entwicklungen richtet das Ministerkomitee sein besonderes Augenmerk auf die die Menschen direkt betreffenden Fortschritte in den Ost-West-Beziehungen. Deshalb haben die Minister auch während der Mai-Sitzung in Erinnerung gerufen, daß es vor allem gelte, über eine bessere Einhaltung der bereits in der Schlußakte von Helsinki eingegangenen Verpflichtungen zu wachen und so die Vitalität des KSZE-Prozesses zu stärken. Es geht um die Realisierung eines qualitativen Schrittes nach vorn, und zwar sowohl was die menschliche Dimension und die damit verbundenen Verpflichtungen des KSZE-Prozesses anlangt als auch die Aspekte der Sicherheit.

Lassen Sie mich folgende persönliche Bemerkung hinzufügen: Die von Generalsekretär Gorbatschow eingeleitete Politik der Öffnung war von einigen konkreten Gesten der Liberalisierung begleitet und hat somit Perspektiven und Erwartungen einer dem Schutz der Menschenrechte eher konformen Haltung eröffnet.

Es ist aber zweifelsohne so, wie Sie, Herr Abgeordneter, es in Ihrer Frage einleitend zum Ausdruck gebracht haben, nämlich dass auf verschiedenen Gebieten harte Repressionsmaßnahmen weiterbestehen.

Ich möchte Sie in diesem Zusammenhang auf die von Nobelpreisträger Andrej Sacharow letzten Sonntag anlässlich des Gedenkens an René Cassin gemachten Äußerungen verweisen. Dies sollte uns aber nicht daran hindern, unsererseits Herrn Gorbatschow beim Wort zu nehmen und die sowjetische Politik an ihren Taten zu messen.

Ich komme zur Frage von Herrn Taylor: Ich möchte auch auf diese Frage wiederholen, was ich bereits in der Antwort auf die Frage von Herrn Valleix unterstrichen habe. Das Ministerkomitee schreibt der menschlichen Dimension der Ost-West-Beziehungen eine ganz besondere Bedeutung zu. Wie meine Vorgänger im Amt, die Minister Ulsten und Genscher, bereits in der Beantwortung parlamentarischer Anfragen in den Jahren 1981 und 1985 kann auch ich versichern, daß das Ministerkomitee alle Bemühungen unterstützt, die darauf abzielen, die sowjetischen Behörden davon zu überzeugen, den Anfragen auf Wiedereröffnung der Untersuchung über das Verschwinden von Raoul Wallenberg Folge zu geben. Wie bereits damals von Herrn Minister Genscher versichert worden ist, würde das Ministerkomitee eine Frage in dieser Richtung sicherlich überprüfen, wenn sie ihm von der schwedischen Regierung gestellt würde.

Es ist dabei aber auch zu berücksichtigen, daß mit der KSZE weiterhin ein Rahmen besteht, in dem diese wie andere humanitäre Fragen bevorzugt behandelt werden können. Die Sowjetunion ist ja als Unterzeichner der Schlußakte von Helsinki gehalten, die in der Schlußakte festgelegten Verpflichtungen zu respektieren.

Ich weiß in diesem Zusammenhang, daß entsprechend den schwedischen Bemühungen mehrere Regierungen, die ebenfalls Unterzeichner der Schlußakte sind, mehrfach bei der sowjetischen Regierung vorstellig geworden sind, um eine Aufklärung über das Schicksal Raoul Wallenbergs zu erhalten.

Ich danke, Herr Präsident.

BRUNHART, Chef der Regierung von Liechtenstein: -

Herr Präsident! Meine Damen und Herren! Ich glaube daß die Frage die jetzt gestellt wurde, durch meine vorherigen Ausführungen im wesentlichen doch beantwortet worden ist. Das Ministerkomitee hat, wenn ich an die Sitzung vom Mai zurückdenke, die Leitlinien dieser Möglichkeiten des Kontaktes - und auf den kommt es schließlich vorerst an - festgelegt. Insofern glaube ich schon, daß das Ministerkomitee klare Vorstellungen hat, wie es weitergehen soll.

Die Parlamentarische Versammlung wird sich auch in Zukunft auf solche klaren Meinungsäußerungen und Festlegungen seitens des Ministerkomitees verlassen können.

BRUNHART, Chef der Regierung von Liechtenstein: -

Herr Präsident! Meine Damen und Herren! Ich möchte Herrn Tayler auf diese Zusatzfrage antworten, daß diese Frage, die er angesprochen hat, dem Ministerkomitee selbstverständlich gestellt werden kann. Ich bin nur weiterhin der Auffassung, daß mein Hinweis auf die KSZE und auf die Vorteile, diese Frage dort zu behandeln, in die geeignete Richtung zielt. Auf jeden Fall scheint es mir wichtig, daß es eine möglichst gute Koordination vor allem auch mit der schwedischen Regierung gibt. Ich kann mir nicht vorstellen, daß ohne eine solche Koordination hier Sinnvolles getan werden kann.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Kabinettssekreteraren

1987-05-18

Ambassadören Malm

WIEN

Malm/LJ
hbr Malm-Schiori
870612

HEMLIG

INK. AMB. WIEN		
D. N:o 2/30		
1987-05-26		
AVD P	GR 2	MÅL Eu

Raoul Wallenberg

(1 bil)

Broder,

Rune Nyströms utredning om Raoul Wallenbergärendet, av vilken jag för enkelhetens skull närsluter ett exemplar, kopplade på ett intressant sätt samman två vittnesmål med anknytning till Ungern.

På sidorna 11 - 13 relaterar Nyström hur en sionist-rättegång uppenbarligen planerades i Budapest i början av 1953. Av vittnesmålet från en f d tjänsteman vid den ungerska säkerhetstjänsten AVO framgår att enligt sovjetiska rådgivare - man får förmoda att de tillhörde MVD, dvs NKVD:s namnmässiga efterträdare och KGB:s förelöpare - skulle Raoul Wallenberg figurera i rättegången. Det var dock oklart hur.

I enlighet med vår princip att i fråga om Raoul Wallenberg inte lämna någon sten ovänd skulle vi

./.

vilja försöka att följa upp detta ungerska
spår.

Pierre Schori

Pierre Schori

SVERIGES AMBASSAD

BUDAPEST

1987-10-08

Nr 137 ✓

Överlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET

Per 1

20 OKT. 1987

V. THM. LA
.....

Utrikesdepartementet

Betr. åtgärd se bil.
delgivningslista

Historieartikel om Raoul Wallenberg

47 A 1984-03-22
(2 bil)

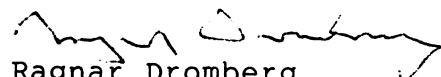
Eni

0 2 En

Det senaste utkomna numret (4/87) av den ungerska facktid-
skriften "História" innehåller en artikel, som intro-
ducerar och återger en rapport (daterad 28 december 1944)
om Raoul Wallenbergs räddningsarbete i Budapest, som
uppges finnas i Centrala zionistarkivet i Jerusalem
och härröra från Shalom Adler-Rudel, "europeisk delegat
för Jewish Agency for Palestine (Szhohnut)". Introduk-
tionen är författad av Tibor Zinner, som anges vara
avdelningschef inom den ungerska antifascistiska rörelsen.
- Inledningsvis erinrar tidskriftens redaktör om den
artikel, som tre och ett halvt år tidigare stod publicerad
i samma tidskrift (nr 1/1984) om planer på iståndsättning
och återuppsättning i Budapest av den Raoul Wallenberg-
staty som under oklara omständigheter "försvann" natten
före den tilltänkta invigningen år 1949 (se ovancerade
skrivelse). Därtill fogas den redaktionella reflexionen:
"We take it as a sign of righteous historical commemoration
that Raoul Wallenberg, the fearless, self-sacrificing man
has got a new statue in Budapest." - Artikeln beledsagas
av ett fotografi av Imre Vargass nya Raoul Wallenberg-
minnesmärke, som restes och invigdes i april - maj i år.
Bildtexten utgörs av en ungersk översättning av det citat
från Ovidius, som är inhugget i minnesmärkets granit-
stenar.

./.

Artikeln i fråga bifogas dels i kopia av originalet,
dels i engelsk översättning (utförd av ungersk lokal-
anställd).

Ragnar Dromberg

BO

UTRIKESDEPARTEMENTET

☐ FAX ☒ RAPPORT ☐ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM ☐ ØVR

Politiska avdelningen**Ephed.**

Datum

Handläggare

Ennet Datum Handlaggare
 prot. 1 87-12-20 V. V. Ham LA

Godkännes

Ort/Datum/Nr. eller navn

Budo perf 137A87-10-08

Angående

gående
Artikel om Raoul Wallenberg

HEMLIGSTÄMPLAS

Delges för kännedom

utan bi

	jämte saml bil

☒ jamte
bil nr.

jämte bil
där så an

bil kan lånas
på UD tel:

	Bil		Bil		Bil		Bil
☐ Konungen		☐ Statssekr		☐ IMPOD		☐ Östekonomiska byrån	
☐ Regeringen ..... 21 ex		☐ IM-enh A		☐ Swedfund		☐ Bankföreningen	
☐ Statsministern		☐ I-sekr A		☐ LO/TCO:s bist nämnd		☐ Exportr	
☐ Statsrådsberedningen		☐ I-enh Fi		☐ Sv kyrkans mission		☐ Industriförb	
☐ Chef Fö		☐ I-enh Fö		☐ IVA		☐ Grossistförb	
☐ Chef I		☐ I-sekr I		☐ STU		☐ Sthlms Handelsk ..... 2 ex	
☐ Statsrådet		☐ IAEA-del I		☐ Svensk kärnbränsle AB		☐ LO	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Statens kärnkraftinsp		☐ AIC	
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Statens strålskyddsinst		☐ TCO	
☐ Riksdagens talman		☐ I-sekr		☐ Televerket		☐ SACO/SR	
☐ Utränämnd/Utrutsk/Europa- rådsdel ..... 53 ex		☐ SSLP, Fö		☐ Statens rymddeleg		☐ SAF	
☐ Utrikesnämnden ..... 23 ex		☐ ÖB		☐ Invandrarverket ..... 2 ex		☐ <i>Wallerberg- Järnminen</i>	
☐ Utrutsk ..... 33 ex		☐ Ch Fst/Op 5		☐ Forskningsberedningen			
☐ Europarådsdel ..... 12 ex		☐ Arméstaben FN-avd		☐ Miljövårdsberedningen			
☐ Utrutsk kanslichef		☐ FOA ..... 2 ex		☐ I-sekr Naturvårdsverk			
☐ Förutsk kanslichef		☐ SIPRI		☐ Sekr f framtidsstud			
☐ Riksdagsman		☐ EKN		☐ Nordiska Rådets sv del			
☐ Riksdagsman		☐ KK ..... 5 ex		☐ Svenska institutet			
☐ Riksdagsman		☐ Riksbanken		☐ Nordiska Afrikainst			
☐ Statssekr Fö		☐ RPS		☐ Latinamerikainst			
☐ Statssekr		☐ SIDA		☐ Utrikespol institutet			
☐ Statssekr		☐ BITS		☐ Europainstitutet			
☐ Statssekr		☐ SAREC		☐ Svenska FN-förbundet			

	Större beskickningar FN-representationen	9 ex	☐ Beijing ☐ Bonn	☐ London ☐ Moskva	☐ Paris ☐ Tokyo	☐ Washington 2 ex ☐ FN-repr	
	Norden	4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik	
	Övriga Östeuropa	7 ex	☐ Belgrad ☐ Berlin A	☐ Budapest ☐ Bukarest	☐ Prag ☐ Sofia	☐ Warszawa	
	Övriga Västeuropa och Canada	17 ex	☐ Ankara ☐ Athen ☐ Bern	☐ Bryssel ☐ Dublin ☐ Haag	☐ Lissabon ☐ Madrid ☐ Ottawa	☐ Rom ☐ Wien ☐ Bryssel-del	☐ Genève-del ☐ Nedrustn-del Genève ☐ Paris-del ☐ ESK-del Wien
	Nordafrika	5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis	☐ Tripoli
	Mellanöstern	8 ex	☐ Abu Dhabi ☐ Amman	☐ Bagdad ☐ Beirut	☐ Damaskus ☐	☐ Kuwait ☐ Muscat	☐ Riyadh ☒ Tel Aviv
	Övriga Asien och Australasien	18 ex	☐ Bangkok ☐ Canberrå ☐ Colombo	☐ Dhaka ☐ Hanoi ☐ Islamabad	☐ Jakarta ☐ Kuala Lumpur ☐ Manila	☐ New Delhi ☐ Panmunjom ☐ Pyongyang	☐ Seoul ☐ Singapore ☐ Teheran
	Övriga Afrika	14 ex	☐ Abidjan ☐ Addis Abeba	☐ Dar-es-Salaam ☐ Gaborone	☐ Harare ☐ Kinshasa	☐ Lagos ☐ Luanda	☐ Lusaka ☐ Maputo ☐ Maseru
	Latinamerika	12 ex	☐ Bogotá ☐ Brasilia	☐ Buenos Aires ☐ Caracas	☐ Guatemala ☐ Havanna	☐ Lima ☐ Managua	☐ Mexico ☐ Montevideo
	Vissa lönade konsulat	17 ex	☐ Barcelona ☐ Berlin Gk ☐ Chicago	☐ Frankfurt ☐ Hamburg ☐ Hongkong	☐ Istanbul ☐ Jeddah ☐ Leningrad	☐ Los Angeles ☐ Mariehamn ☐ Minneapolis	☐ Montreal ☐ München ☐ New York Gk
							☐ Rio de Janeiro ☐ Sydney ☐ Szczecin

☐ Utrikesministern	☐ Folkrättssakkunnige	☐ Chef Rättsavd	☐ Inspektoren	☐ Sundbom
☐ Biståndsministern	☐ Statssekr f utr hand	☐ Chef R	☐ Chef protokollet	☐ Brodin
☐ Utrikeshandelsmin	☐ Exp-chenen UDH	☐ Expeditionschefen	☐ Chef press- o inf enh	☐ ESK-gruppen
☒ Kabinettssekr	☐ Chef H-enh	☐ Chef PA:I	☐ Chef pressbyrån	☒ OSVALD, PET 1
☐ Näslund	☐ Förhandlingsgruppen	☐ Chef BOR	☐ Chef inf byrån	☒ THAM, PET 1
☐ Petersson	☐ Koordinatörerna	☐ Verksamhetsplan	☐ Chef SSB	☒ CARLSSON, PET
☐ Chef Pol avd	☐ KMI	☐ Statssekr f int u-samarb	☐ Rapportoversikten	
☐ Chef Pol 1-6	☐ Transportsekt	☐ Chef multilat enh	☐ Regeringspärmen	
☒ Chef Pol 1	☐ KSA	☐ Chef bilat enh	☐ Theorin	☐ Ater enh

Raoul Wallenberg

A Statue. Budapest, 1987

Our editorial office published an article on Raoul Wallenberg carried by the copy 1. of 1984 in which it was mentioned the question of his statue. We take it as a sign of righteous historical commemoration, that Raoul Wallenberg, the fearless, self-sacrificing man has got a new statue in Budapest. (Editor)

+

In Jerusalem at the Central Zionist Archives there are also filed documents, - besides the documents relating the history of zionism - which, among others render essential assistance to the revealing of jewish-rescuing actions against "Endlösung" - Holocaust. From the Hungarian references it is of great importance to the bequest of documents of Mr Shalom Adler-Rudel (1894-1975), European delegate of the Jewish Agency for Palestine (Szochnut). Adler-Rudel was one of the Jewish politicians, whose co-operation with the neutral countries could successfully be able to operate not only in the Jewish-rescuing actions, but in their foreign policy his advises, and proposals have been also considered.

The Jewish Agency was founded in 1922 and it was officially recognized in 1929 by the League of Nations. In that time one of its most important tasks was to speed up jewish immigration, (i.e. to emmigrate to Palestine) which was granted by the British - Palestine had been a mandatory territory of Great Britain since 1923 Sept 29 - and as much as possible of Jewish people should arrive in the Holy Land not by grace, but by their own rights. After the World War the 3rd alija (immigration) has started widening the frame of community settlements. Already with the co-operation of the Jewish Agency this was followed by the 4th alija, which recruited mainly from the Eastern-European mid-classes, and by 1931 Palestinian jews have numbered to 175 thousand.

Tasks of the European representative of the Jewish Agency for Palestine have of course modified after the fascists' rise to power in Germany and during the 2nd World War. Acting for long in Stockholm, Shalom Adler-Rudel's most important task was composed by an international accord and guidance of Jewish-rescuing. Below is his official report published in excerpts, which makes known the intervention of the Swedish cabinet for the sake of the Hungarian jews. Being prepared for the Central Archives of Jerusalem, the summary offers a survey of the most important events and their contexts. It is based on Raoul Wallenberg's report of Budapest.

+

Intervention of the Swedish cabinet for the sake of jews in Hungary.

The whole Swedish press has condemned the marching of German troops to Hungary in March 1943, (it is to refer to 1944, sic!) and it followed by the persecution of jews. Groups of influenced Swedish citizens, those who had family or business relations with Hungarian jews, were keenly anxious of the fate of Hungarian jews, and tried to induce the Swedish government to take active steps.

Then, it resulted the cable of King Gustav sent to Horthy(sic!) . Consequently Horthy offered to make exemptions for a certain number of jews,mainly jewish children, so the Swedish cabinet found it advisable to delegate a special attaché to the Swedish Embassy in Budapest,who had the mission to render all kind of help for the persecuted jews if possible.

Mr Roul Wallenberg has adopted his government's request and travelled to Hungary as special representative,though he hadn't diplomatic past. He is a member of one of the most well-to-do,non-jewish Swedish family,director of a big venture company. One of his co-directors of his firm - a Hungarian jew,who wanted to rescue his family members - has persuaded him to accept the commission,and so he left Sweden in June,1944.

The first more detailed report of Mr Wallenberg origins from the 29th of July,1944. In his report he informs about his first impressions he got of the situation in Hungary. At that time it seemed,that all jewish residents of Hungarian countryside were on the way to the East(sic!). Therefore he first had to care of jews of Budapest,which numbered at 300,000.Mr Wallenberg pointed out,that persecution and deportation of jews were definitely opposed by certain circles of the Hungarian people...

After arrival in Budapest,Mr Wallenberg has right away started to set up a special office aimed at arranging jewish affairs. At the beginning he had 20 voluntary jewish aids, but they were quickly raised to 250. They have worked practically on day-night shifts. He has organized also an information service and contacted with the Jewish Council,the representative of the Zionist Association of Budapest and with several jewish leaders. Later,the information service became an entirely developed underground machine by which he continuously received information about events of high importance occurred in the circle of jewish people. According to the obtained information he has estimated the number of jews deported till the 1st of July 1944 at cca.300,000. People said in Budapest,that this data would be 680,000 by the 12th of July,1944, but as Mr Wallenberg said this seemed to be exaggerated.(It was really at 437 407.- editor).

The Jewish office of the Swedish Embassy of Budapest wanted to carry out the following tasks:

- a./ general survey of situation(of which we talked about earlier
- b./ general protection,
- c./ subsidy
- d./ intervention against deportation and forced labour service.

As for the point b./ i.e. general protection, Mr Wallenberg has proposed to the cabinet in Stockholm to authorize the Embassy to "issue provisorical passports for brothers,sisters, parents,husbands and wives of Swedish subjects,or for the persons,who play an important role in the Swedish-Hungarian relations."

The Swedish Ministry of Foreign Affairs agreed with this initiative, though it was first applied for the relatives of Swedish citizens and other people living in Sweden. Later on, the action has been extended to the other groups, which were suggested by Mr Wallenberg.

After my arrival in Stockholm, during my negotiation in the Ministry of Foreign Affairs I have learned that there were already issued 800 passports by then, but they thought it was not necessary to increase this number, because of getting anxious about bringing discredit by this act. However, they suggested to Mr Wallenberg, that besides the passports, he should issue the so called "Schützpass", in which there would be written, that the holder enjoys the protection of the Swedish government....:

Basing on the encouraging reports from the front-line, it seemed that the Russian army would reach Budapest within few days, it was only important for me to gain time for the jews of Budapest. Thus, we had to convince the Ministry of Foreign Affairs of not to limit the issuing of passports and "Schützpässe". Then, they did instructed the Embassy to continue the issuing of these documents. There were issued 3500 passports and several thousands of free passes till cca. 20th of September, 1944. On the 29th of September, 1944 when cca. 11,000 applications were sent from Stockholm to Budapest, I was informed by the Ministry of Foreign Affairs, that the Hungarian government would like to limit the issuing of passports at 4500. A proposal has been found, saying that the Ministry of Foreign Affairs should suggest to the Embassy in Budapest at the meaning, that it wouldn't accept this restriction, but it should continue issuing the documents. Because of having known new deportations, the Ministry of Foreign Affairs instructed the Embassy in Budapest it should make it known by the Hungarian government: Sweden expects from Hungary, that deportations be not continued, and be retained by all means those, who are under Swedish protection. The Swiss and Swedish ambassadors and the Papal nuncio have jointly protested. The Hungarian foreign minister, who received the ambassadors, hadn't denied the deportations, but he ensured them, that deportations would not be continued and the Hungarian government decided "they would solve the issue of jews by humanitarian way: they send the jews to labour camps".

After the October-plot of 1944 situation has been worsened. The Salaszy(sic!) cabinet took the power and first they rejected the recognition of the free documents...

The Swedish government decided to show determination to the new Hungarian cabinet, though they didn't recognized it. It resulted to a note sent to the foreign minister by the Swedish Ambassador on 26.10.1944 informing that the Hungarian cabinet approved of unhindered leaving of 4500 jews from Hungary, who possess Swedish passports, and the cabinet intends to have respect for the obligations, which were approved by the former cabinet as concerns the jews of Swedish protection.

On the 17th of November, 1944 the Swedish Embassy announced to Stockholm, that there were massed 4500 jews to a special ghetto, who had Swedish free passports. This is under the guidance of the Embassy. Negotiations have started with the Germans about the transport of the first group of 150 heads, and they hoped the first group would leave Budapest soon. Till the 5th of December, 1944, till the day of my leaving from Stockholm no one of those who possess Swedish documents has arrived in Sweden. .

Due to the threatening circumstances of the approach of the Russian army, the situation became worse again, and thus, the disembodiment of the jewish office at the Swedish Embassy had to be postponed. Mr Wallenberg, head of the office wanted to leave Budapest already 4 weeks earlier, but his personal friends - Hungarian jews - , through my mediating , persuaded him to prolong his stay here, till the Russians approached to the town.

By the end of November, 1944 a new situation has been developed when the Salaszy-cabinet wanted to be recognized by the Swedish government. The recognizance has been rejected by the Swedish government, mainly for it was anxious, his act would be opposed by Great Britain and the USA.

Because of prime necessity to exist the Swedish Embassy in Budapest and to continue interventions for the sake of the jews, a proposal has been handed in to the Swedish government saying to procrastinate the negotiations concerning the recognizance of the Salaszy-cabinet. This was the situation also on the 5th of December, 1944, when I left Stockholm.

As for the point d./, i.e. intervention against deportation and forced labour service, I have all kind of reasons to think, that the great deportations of the jews of Budapest have been greatly hindered by the intervention of the Swedish Embassy, and by knowing that the Swedish and Swiss Embassies are constantly checking the steps of the Hungarian cabinet, even they helped for those, who were not protected by Swedish or Swiss papers.

On the 17th of November, 1944 the Embassy reported, that by the ways of secret mediations they could manage to exempt 15,000 of jews from forced labour service and deportation.

December 28, 1944

(The exact archive mark of the document: Central Zionist Archives Shalom Adler-Rudel, A-140/180/1-7. December 28, 1944. Intervention of the Swedish Government on behalf of the Jews in Hungary.)

Tibor Zinner
Head of Department
(Hungarian Resistance Fighters,
Antifascist Alliance)

Másnap a tizedes szedi el pénzünket.
Kérésnél mást nálunk nem lehet hallani.
Fosztanak és koppasznak, nem szabad szólni.
Egesz nap dolgozunk, éjre ha pihenni
Mennénk, nem lehet, mert - forsponton kell
menni.
Jön egy Tiszt, a' vagy más nagy úr Kommisszáros,
- Hízik tőlök itt is, ott is a csapláros -
És csak nekünk mondja, hallod te paraszt vagy.
Adj lovat, adj mindent, nyugtot senki sem
hagy.
A katona, várnagy és a Szolga Bíró
Mi több? még a tentás hibli hubli fró -
Is csak az kiáltja, hogy nem kell kimélni,
A parasztot, tőle igen lehet félni.
Mert minden vagyonos paraszt pártütő lesz,
És ha jó dolga van csak zenebonát tesz.
Boldog Isten! hát ez Urak elfelejték,
Azt a mindennapi eszeből kiejték,
Hogy minden lármának Őr a vezetője,
A paraszt e' kor is csak az ő védője! -
Minden látja, hogy a paraszt csak éldegél,
Szegény mint a tetű, rák lábbal lépdegél.
Porczónak szednek, csak a lelünk, testünk.
Óh kérlek ki oka? hogy illy lentre estünk.
Ecütiöt adsz még is a nyakunkra,
Itatsz és hizlalsz mást megtelt rovasunkra.
Betegink alól is felszeded agyunkot,
Rongyban s felmeztelen hagyszúrva magunkot.
Ki kételkedik jöjjön a Computusunkra,
Meglátja nagy terhet adtak a vállunkra:
Hát az Urunk millyen? ugyan ne kérdezzed,
Jöszte s tapasztalva jobb ezt is érezed.
Úrbért, a' vagy mit irt, de minden lapjára,
Ezt írta: adj paraszt az Urad javára.
Adj, adj, e' sommája mindenik szavának,
Gazember a paraszt ki nem ad Urának;
Mintha mi emberek sem volnánk úgy néznek,
Mindenütt s mindenben csak adj-val tetéznek.
Adj, adj az Uradnak; adj a Királyodnak;
Adj a Vármegyének; és adj a papodnak:
Adj a katonának; adj réven és vámon; -
Sehol sem szólhatok lakat van a számon.
Négy tehenem vala s hat ökröm nem r' en.
De mind elballagott sok adj, adj végen.
Senki hozzám már nem lévén kedvezéssel.
Ez ideig éltém pályinka főzéssel.
De úgy hallom, ezt is, hogy elvették tőlünk,
Bóldog Isten mi lesz tehát így belőlünk! -
Ha sok kis gyermekem sir majd éhségbe,
Miből adok immár kenyeret kezébe?
Hát csak a Nemesnek terem a gabona?
A paraszt termése nem önnön vagyona?
Csuda, a levegőt hogy nem adják bérbe,
S nem mondják, ne egyél eleget kenyérbe.
Oh Uram Istenem! megvertél Te minket,
Szánd meg valahára terhes inséginket;
Mert minek az élet illy nyomorúságban.
Kinek volna kedve e terhes fogságban.
Adj emberi szívet és lelket ezekbe,
Az Urbáriumot készítő Rendekbe;
Hogy ők meggondolván emberiségünket,
Könnyítsék mint lehet, e'sullyos terhünket.
Dicső Fejedelmünk atyai szavára
Hallgatván, nézzenek a paraszt javára.
Kegyelmes válasza Felső Urunknak,
Kettőt kivéve, jó szabálya dolgunknak.
Első ezek között, az örökös kötés:
A második pedig, a perlekedhetés. -
Többire Uraink hajlajatok rája.
Áldást mond reátok minden paraszt szája!
(Hátlapján):
A' Kesergő Paraszt az Úrbér igazításakor, az
1834ik Október és Novemberben. Hegedű
szóban szép mesét jelentek.

VÖRÖS KÁROLY

Raoul Wallenberg

Emlékmű. Budapest, 1987

Szerkesztőségünk 1984/1. számában cikket közölt R. Wallenberg-ről, s szövé tette emlékművének sorsát. A jogos történeti megemlékezés jelének tudjuk, hogy R. Wallenberg, a bátor, önfeláldozó férfi, új szobrot kapott Budapesten. (A szerk.)

Jeruzsálemben a Central Zionist Archives-ban, a Központi Cionista Levéltárban a cionizmus történetére vonatkozó iratok mellett olyan dokumentumokat is őriznek, amelyek többek között a Holocausttal, az „Endlösung”-gal szembeni zsidómentő akciók feltárásához nélkülözhetetlen segítséget jelentenek. A magyar vonatkozások közül kiemelkedő jelentőségű Shalom Adler-Rudelnak (1894-1975), a Jewish Agency for Palestine (Szochnut) európai küldöttjének irathagyatéka. Adler-Rudel egyike volt azon zsidó politikusoknak, akiknek közreműködésével a semleges országok nemcsak a zsidómentő akciókban tudtak eredményesen közreműködni, hanem külpolitikai döntéseik meghozatalakor is figyelembe vették tanácsait, javaslatait.

A Jewish Agencyt (a Zsidó Ügyvivőséget) 1922-ben hozták létre, s a Népszövetség hivatalosan 1929-ben ismerte el. Ekkoriban egyik legfontosabb feladata az volt, hogy az angolok által engedélyezett - Palesztina 1923. szeptember 29. óta Nagy-Britannia mandátuma volt - zsidó bevándorlást (azaz a Palesztinába történő kivándorlást) felgyorsítsa, és minél több zsidó érkezhessen immár nem kegyből, hanem jogaik alapján a Szentföldre. A világháborút követően megindult a harmadik alija (bevándorlás),* amely kiszélesítette a közösségi települések kereteit. Már a Jewish Agency közreműködésével követte ezt a negyedik alija, amely főleg a kelet-európai középosztályokból verbuválódott, s 1931-re a palesztinai zsidók létszáma elérte a 175 ezer főt.

A Jewish Agency for Palestine európai képviselőjének feladatai érthetően módosultak a fasizmus németországi hatalomra jutása után és a második világháború idején. A hosszú ideig Stockholmban működő Shalom Adler-Rudel legfontosabb feladatát a zsidómentés nemzetközi megszervezése és irányítása képezte. Az alábbiakban kivonatolva közölt jelentése a svéd kormány közbelépését ismerteti a

* Alija héber szó. A 20. század elejétől kibontakozó cionista mozgalom használja - sorszámmal jelölve - az általa ösztönzött bevándorlási hullámok megjelölésére.

magyar zsidók érdekében. A jeruzsálemi központ számára készült összefoglaló áttekintés ad a legfontosabb eseményekről, összefüggésekről. Alapját Raoul Wallenberg budapesti jelentése képezi. (A szerk.)

skr. nr. 137 den. 1987-10-0
A svéd kormány közbelépése

a zsidók érdekében Magyarországon
Az egész svéd sajtó elítélte a németek 1943 [1944-ről van szó - a szerk.] márciusi bevonulását Magyarországra, és az ezután nyomban meginduló zsidóüldözést. Svéd polgárok befolyásos csoportjai, olyanok, akiknek családi vagy üzleti kapcsolatai voltak magyar zsidókkal, nagyon aggodtak a magyarországi zsidók sorsa miatt, és igyekeztek rábírní a svéd kormányt arra, hogy aktív lépéseket tegyen. Ennek eredménye volt később Gusztáv király távirata Hortynak [sic!]. Miután Horty felajánlotta, hogy mentesít bizonyos számú zsidót, főleg zsidó gyerekeket, a svéd kormány jónak látta, hogy külön attasét delegáljon a budapesti svéd követségre, akinek az volt a feladata, hogy minden lehetséges segítséget megadjon az üldözött zsidóknak.

Raoul Wallenberg úr, aki elfogadta kormány felkérését és különmegbízottként Magyarországra utazott, nem rendelkezik diplomáciai múlttal. Az egyik leggazdagabb nem zsidó svéd család tagja és egy nagy üzleti vállalkozás igazgatója Cége egyik társigazgatója - egy magyar zsidó aki családtagjait szerette volna megmenteni - beszélt rá arra, hogy fogadja el a megbízatást s 1944 júliusában el is jött Svédországból.

Wallenberg úr első részletesebb jelentése 1944 július 29-ről származik. Ebben beszámol a magyarországi helyzetről szerzett első benyomásairól. Akkor úgy tűnt, hogy a magyar vidék minden zsidó lakosa útban van már kelet [sic!] felé. Ezért neki elsősorban a kb. 300 ezernyi budapesti zsidóval kellett törődni. Wallenberg úr rámutatott, hogy a magyar nép bizonyos köréi határozottan ellenzik a zsidók üldözését és deportálását...

Budapestre történt megérkezése után Wallenberg úr azonnal hozzálátott egy külön hivatalszervezéséhez a zsidó ügyek intézésére a svéd követségen. Kezdetben húsz önkéntes zsidó segítőtársa volt, de számuk nagyon gyorsan kb. 250-re emelkedett. Ők gyakorlatilag éjjel-nappal dolgoztak váltott műszakban. Megszervezett egy információs szolgálatot is és kapcsolatot állt a Zsidótanáccsal, a Cionista Szövetség budapesti képviselőjével és egy sor vezető szerepet betöltő zsidóval. Az információs szolgálat később teljesen kiépült földalatti gépezetté vált, amelyen keresztül folyamatosan kapta az értesítéseket a zsidó népszerűség körében bekövetkezett fontosabb eseményekről. A kapott információk alapján úgy becsülte, hogy 1944. július 1-éig kb. 330 000 zsidót deportáltak. Budapesten 1944. július 12-ére már egy 680 ezres adat forgott közzsájon, de Wallenberg úr szerint ez a szám túlzó. [Valójában 437 407 - a szerk.]

A budapesti svéd követség zsidó hivatala a következő feladatoknak kívánt eleget tenni: a) általános tájékozódás a helyzetről (amiről már beszéltünk); b) általános védelemnyújtás; c) segélyezés; d) fellépés a deportálással és a munkaszolgálatlal szemben.

Ami a b) pontot, tehát az általános védelemnyújtást illeti, Wallenberg úr azt javasolta a stockholmi kormánynak, hatalmazza fel a követséget arra, hogy „ideiglenes útlevélet adjon svéd alattvalók fivéreire, nővéreire, szülei, férjei, illetve feleségei számára, vagy olyan személyek számára, akik

Az emlékmű felirata:
„Sorsod amíg kedvez,
szám nélküli
lesz barátod,
ámde magadra
maradsz,
hogyha eged
beborul.”
(Ovidius,
Siralmak, I, 9, 5.)

ontos szerepet töltenek be a svéd-magyar kapcsolatokban”.

A svéd külügyminisztérium beleegyezett ebbe az indítványba, de először a svéd állampolgárok és más Svédországban élő személyek rokonaira korlátozta azt. Később kiterjesztették az akciót Wallenberg úr által javasolt többi csoportra is.

Amikor Stockholmba érkezésem után először tárgyaltam a svéd külügyminisztériumban, úgy értesültem, hogy kb. 800 útlevélet adtak már ki, és úgy goncolták, nem kell tovább növelni ezek számát, mert attól tartottak, hogy ez csökkentené a hitelüket. Azt javasolták azonban Wallenberg úrnak, hogy az útleveleken túl adjon ki úgynevezett menleveleket, amelyekben az álljon, hogy birtokosuk a svéd kormány védelme alatt áll.

Mivel a frontról kapott helyzetjelentések megkérdőjelezően biztatóak voltak, és úgy tűnt, hogy az orosz hadsereg néhány napon belül Budapestre ér, számomra csak az volt a fontos, hogy időt

nyerjek a budapesti zsidók számára. Meg kellett tehát győzni a külügyminisztériumot, hogy ne korlátozza az útlevelek és menlevelek kibocsátását, és az utasította is a követséget, hogy folytassa a dokumentumok kiadását. Körülbelül 1944. szeptember 20-ig 3500 útlevélet és több ezer menlevelet adtak ki. 1944. szeptember 29-én, amikor is kb. 11 ezer folyamodványt továbbítottak Stockholmból Budapestre, a külügyminisztérium közölte velem, hogy a magyar kormány szeretné az útlevelek számát 4500-ban maximálni. Az a javaslat született, hogy a külügyminisztérium sugallja a budapesti követségnek, hogy az ne fogadja el ezt a korlátozást, hanem folytassa a dokumentumok kibocsátását. Mivel Stockholmban újabb deportálásokról szereztek tudomást, a külügyminisztérium utasította a budapesti követséget, hogy hozza a magyar kormány tudtára: Svédország azt várja Magyarországtól, hogy ne folytassa a deportálásokat, és mindenképpen tartsa vissza azokat, akik svéd védelem alatt áll-

nak. A svájci és a svéd követ, valamint a pápai nuncius közösen lépett fel. A magyar külügyminiszter, aki fogadta a követeket, nem tagadta a deportálásokat, de biztosította őket, hogy továbbiakra nem fog sor kerülni, és hogy a magyar kormány úgy döntött, „humánusan oldja meg a zsidókérdést a zsidók munkatáborokba való küldésével”.

Az 1944. októberi puccs után rosszabbra fordult a helyzet. A Salaszy [sic!] kormány ragadta magához a hatalmat, és először elutasította a mentesítő iratok elismerését...

A svéd kormány elhatározta, hogy a lehető leghatározottabban tiltakozik az új magyar kormánynál, bár el nem ismerte azt. A külügyminiszterhez intézett jegyzék eredményeként arról tudósított a svéd követ 1944. október 26-án, hogy a magyar kormány hozzájárult 4500 svéd útlevéllel rendelkező zsidó akadálytalan távozásához az országból, és hogy a kormány tiszteletben kívánja tartani a korábbi kormány által vállalt kötelezettségeket, ami a svéd védelem alatt álló zsidókat illeti.

1944. november 17-én a svéd követség azt jelentette Stockholmnak, hogy 4500 mentesítő útlevéllel rendelkező zsidót tömörítettek egy különleges gettóba, ami a svéd követség irányítása alatt áll. Megkezdődtek a tárgyalások a németekkel az első 150 főnyi csoport útnak indításáról, és azt remélték, hogy ez az első csoport hamarosan elhagyja Budapestet. 1944. december 5-ig, az én Stockholmból való távozásom napjáig egyetlen svéd dokumentummal rendelkező személy sem érkezett meg Svédországba.

Az orosz hadsereg felől jövő fenyegetés tükrében megint nagyon bonyolulttá vált a helyzet, és el kellett halasztani a budapesti svéd követségen belüli zsidó hivatal feloszlását. A hivatal vezetője, Wallenberg úr már négy héttel korábban el akarta hagyni Budapestet, de személyes barátai – magyar zsidók – révén történt közbenjárásomra belement tartózkodásának meghosszabbításába egészen addig, mígnem az oroszok már éppen a városig jutottak.

1944. november végére új helyzet alakult ki, mikor is a Salaszy kormány el kívánta ismertetni magát a svéd kormánynál. A svéd kormány elutasította az elismerést, főleg azért, mert félt, hogy Nagy-Britannia és az Egyesült Államok elleneznék azt.

Mivel létfontosságú volt, hogy a svéd követség Budapesten fennmaradjon és folytassa a zsidók érdekében történő fellépéseit, az a javaslat került a svéd kormány elé, hogy halogassa a tárgyalásokat a Salaszy kormány elismerését illetően. Ez volt a helyzet 1944. december 5-én is, amikor én eljöttem Stockholmból.

Ami a d) pontot illeti, azaz a deportálásokról és a munkaszolgálat elleni fellépést, minden okon megvan rá, hogy úgy véljem: a svéd követség állandó közbelépése és az a tudat, hogy a svéd és a svájci követség állandóan figyeli a magyar kormány lépéseit, jelentősen hátráltatta és akadályozta a budapesti zsidók nagyarányú deportálását, még azokét is, akiket nem védtek svéd vagy svájci papírok.

1944. november 17-én jelentette a követség, hogy titkos közbenjárások útján sikerült 15 000 zsidót mentesíteni a munkaszolgálat és deportálás alól.

1944. december 28.

(Az irat pontos levéltári jelzete: Central Zionist Archives Shalom Adler-Rudel irat A-140/180/1-7. 1944. december 28. Intervention of the Swedish Government on behalf of the Jews in Hungary.)

ZINNER TIBOR

E SZÁMUNK SZERZŐI:

ÁDÁM MAGDA a tört. tud. doktora, tud. főmts. (MTA TTI); BALOGH ANDRÁS tanszékvezető docens (MSZMP Politikai Főiskola); DEMETER ZSUZSANNA (História szerk.); DIÓSZEGI ISTVÁN a tört. tud. doktora, tanszékvezető egy. tanár (ELTE BTK); FERBER KATALIN tud. mts. (MTA TTI); GLATZ FERENC kandidátus, igazgatóhelyettes (MTA TTI); GYARMATI GYÖRGY tud. mts. (MTA TTI); KRAUSZ TAMÁS kandidátus, tud. mts. (MSZMP KB PTI); SIPOS PÉTER kandidátus, tud. főmts. (MSZMP KB PTI); SOÓS ISTVÁN tud. mts. (MTA TTI); SZINAI MIKLÓS nyugalmazott levéltáros (Budapest); VÖRÖS KÁROLY a tört. tud. doktora, tud. tanácsadó (MTA TTI); ZINNER TIBOR osztályvezető (Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége)

Rövidítések:

egy.: egyetemi; ELTE BTK: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar; főmts.: főmunkatárs; MTA TTI: Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézet; mts.: munkatárs; PTI: Párttörténeti Intézet; tört. tud.: történelemtudomány; tud.: tudományos

Históric

4

1987

IX.

ÉVFOLYAM

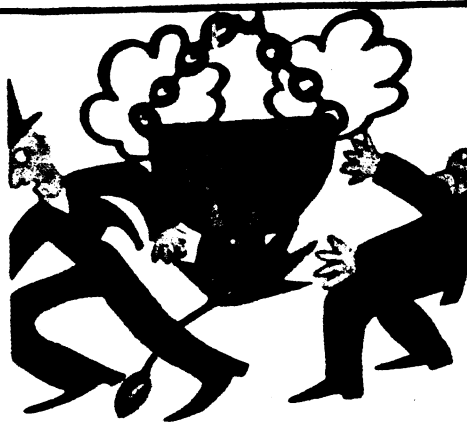
1) КРАСНОАРМЕЕЦ,
ОТНИМЕМ У БУРЖУА
ЭТУ ПОСЛЕДНЮЮ СО-
ЛОМНКУ - И ОНА
ПОЙДЕТ НА ДНО !

2) МДА. ПРИДЕТСЯ
МИРИТЬСЯ !

3) ЖЕЛЕЗО КУЙ,
ПОКА ГОРЯЧЕЕ
ЖАЛЕТЬ О ПРОШЛОМ -
ДЕЛО РАЧЕЕ

4) МЗ ГАЗЕТ: ПО СЛУХАМ
АМЕРИКА НЕ ХОЧЕТ
ПРИНИМАТЬ УЧАСТИЯ
В ОБСУЖДЕНИИ РУССКАГО
ВОПРОСА.

ЭЙ. ВИЛЬСОН, КАШУ ЗАВА-
РИЛ, А РАСХЛЕБЫВАТЬ
ЕЕ НЕ ЖЕЛАЕШЬ !?

Кözép-Európa
terv, 1918

Föderációs tervek,
1945-1948

Adó, 1834

Forradalom, 1917

..1. Vörös katona:
elvesszük a burzsujtól
a végső szalmaszálat –
és máris a fenékre merül.

2. E-egen, békét kell kötni !

3. Addig üsd a vasat, míg meleg.
Az is bolond,
aki a múlton mereng.

4. Az újságok jelentik:
Úgy hírlík, Amerika nem akar
részt venni az orosz kérdés
megvitatásában.
Ejnye, Wilson,
megfőzted a kását,
de megenni már nem akard?

Oroszország a forradalom előtt

Lenin látogatóban Gorkijnál. Capri, 1908

Szén szállító a Donyec-medence bányáiból, 1900-as évek

Éhezők csoportja egy lótetem körül. Samarai kormányzóság, 1911

TARTALOM

Diószegi István: Világháború és forradalom, 1917	3
Demeter Zsuzsanna: Újsághírek, Budapest, 1917. november 7.	4
S. P.: Az első Politikai Bizottság	7
GLÓBUSZ	
Balogh András: Nemzeti-gyarmati kérdés a Szovjetunióban	10
LEXIKON	
Krausz Tamás: 1917 a számok tükrében	13
KÖZÖS DOLGAINK	
Ádám Magda: Egy amerikai terv Közép-Európáról, 1918	16
Gyarmati György: Magyarország és a Duna-föderációs tervek, 1945-1948	20
Szinai Miklós: Ausztria és Magyarország, 1918-1938	23
Glatz Ferenc: Nemzet: államnemzet, kultúrnemzet	26
FIGYELŐ	
Ferber Katalin: Takarékoság, forgalmi adó, vagyonváltság	28
Vörös Károly: Adó, 1834	29
Zinner Tibor: Raoul Wallenberg	3'
TISZTELT SZERKESZTŐSÉG!	
Jakó Zsigmond: Szabó T. Attila sirjánál	33
Levelek a terjesztésről	33
MŰHELY	
Soós István: A cigányok Magyarországon	3

A címlapon: 5. számú ROSZTA ablak, 1919. december. Egyike annak a mintegy másfél ezer, kézzel rajzolt agitációs plakátnak, amelyet Majakovszkij néhányadmagával a Rosszijszkoje Telegrafnoje Agensztvo (ROSZTA) hírügynökség munkatársaként készített és terjesztett. Lásd cikkeinket a 3-15. oldalon.

História

A Magyar Történelmi Társulat folyóirata. Megjelenik évente hatszor.
Szerkesztőség: Budapest I., Uri u. 53.
Telefon: 560-457. Levélcím: Pf. 9. Bp., 1250

Felölő szerkesztő: GLATZ FERENC

Rovatvezetők: KERTÉSZ ISTVÁN, SIPOS PÉTER,
SZAKÁLY FERENC, VÖRÖS KÁROLY

Szerkesztő bizottság: BALOGH ANDRÁS, BENDA KÁLMÁN,
BÍRÓ FERENCNÉ, DIÓSZEGI ISTVÁN, ERÉNYI TIBOR,
HANÁK GÁBOR, KOVÁCS TIBOR, RÁNKI GYÖRGY,
SZÁRAZ GYÖRGY, SZÜCS JENŐ

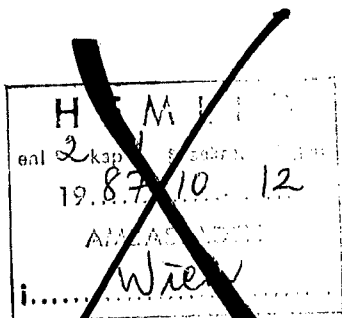
Kiadja: a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalat Bp. VII., Lenin krt. 9-11., 1073
Felölő kiadó: SIKLÓSI NORBERT vezérigazgató

Készült a Zrínyi Nyomdában - Budapest
87.2603/20-04
Felölő vezető: VÁGÓ SÁNDORNÉ vezérigazgató

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest V., József nádor tér 1. 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámmal.
Előfizetési díj: fél évre 48 Ft, 1 évre 96 Ft
Külföldön terjeszti a KULTÚRA Kereskedelmi Vállalat, Budapest, Pf. 149. H-1389
HU ISSN 0139-2409. Index: 25384
KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA!

SVERIGES AMBASSAD
WIEN

Wien 1987-10-09

Departementsrådet Peter Osvald
Pol I
Utrikesdepartementet

aa/w

Wallenberg
(1 bil) ✓

Broder,

Pal

282/001

INKOM UD		
1987-10-14		
AVD.	GR.	MAL
P	2	Eu I

På förfrågan idag har österrikiske "Säpo-chefen" Schultz sagt mig att inrikesministeriet har tagit fram namnen på ett antal AVO-män som hoppat av i Österrike. Några av dem har hunnit avlida. Ministeriet undersöker om någon av de övriga finns kvar i Österrike. Ambassaden kommer att underrättas så snart ministeriet har skapat sig en klar bild av läget.

Härliga hälsningar!
Din tillfrågade
Dag Malm

PS. Kopia av handbrev Schori-Malm 1987-05-18 bifogas.

MW

UTRIKESDEPARTEMENTET

Kabinetssekreteraren

1987-05-18

Bil. 4. hbr Malm-Osvald

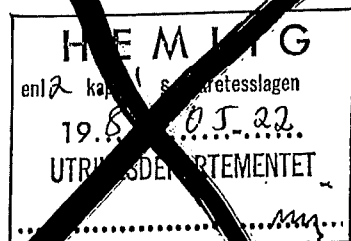
87-10-09

P 2,50

Malm/L
hbr Malm-Schiori
870612

Ambassadören Malm

WIEN

INK. AMB. WIEN		
D. N:o 2/30		
1987-05-26		
AVD. (P)	GR. 2	MAL. Eu

HEMLIG

Raoul Wallenberg

(1 bil)

Broder,

./.

Rune Nyströms utredning om Raoul Wallenbergärendet, av vilken jag för enkelhetens skull närsluter ett exemplar, kopplade på ett intressant sätt samman två vittnesmål med anknytning till Ungern.

På sidorna 11 - 13 relaterar Nyström hur en sionist-rättegång uppenbarligen planerades i Budapest i början av 1953. Av vittnesmålet från en f d tjänsteman vid den ungerska säkerhetstjänsten AVO framgår att enligt sovjetiska rådgivare - man får förmoda att de tillhörde MVD, dvs NKVD:s namnmässiga efterträdare och KGB:s förelöpare - skulle Raoul Wallenberg figurera i rättegången. Det var dock oklart hur.

I enlighet med vår princip att i fråga om Raoul Wallenberg inte lämna någon sten ovänd skulle vi

./.

vilja försöka att följa upp detta ungerska spår. Vad som närmast föresvävar oss - även om sannolikheten kanske inte är stor - är att möjligen i Ditt anställningsland skulle kunna finnas avhoppade AVO-tjänstemän som har något ytterligare att berätta om den planerade sionisträttegången, möjligen t o m någon som av en sovjetisk kollega hört något mera specifikt om Raoul Wallenberg. I så fall vore vi givetvis intresserade av att komma i kontakt med vederbörande.

Jag vore därför tacksam om Du på ett diskret sätt ville höra Dig för om de österrikiska myndigheterna kunde hjälpa oss att om möjligt arbeta vidare på detta uppslag.

Pierre Schori

Pierre Schori

Christelijke
Stichting voor
Hulp aan

Gewetensvervolgden

postbus 80.1619 ZH Andijk

Ministry for Foreign Affairs
Att. Mr Olle Danielson
P.O. Box 16121
S-103 23 STOCKHOLM 16
SWEDEN

A4/HEM ds Danielsson/LS
Sk tit 1987-10-26

L. STRIKES DEP.	
D. No 286/049	
1987 10-19	
AVL	MAL

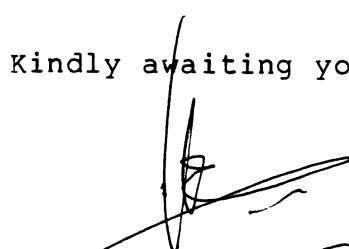
Andijk, 13 October 1987

Dear Olle Danielson

Referring to your letter of September 11th I would like to ask you to provide me an index of the Raoul Wallenberg documents.

Could you inform me as well who will be in charge for the case of Raoul Wallenberg since Mr Sven Julin left his department in Stockholm?

Kindly awaiting your reply

G. van Keulen
Dutch Raoul Wallenberg Committee

102

Dnr	Avd Grupp Mål
204/103	R. L. 10. 10. 87

MINISTÈRE DES
AFFAIRES ÉTRANGÈRES

Stockholm, le 21 octobre 1987

Pol I, ds S Carlsson, la

Monsieur Mark Denton
Chemin du Lavasson, 29
CH-1196 Gland (VD)
Suisse

Raoul Wallenberg
(3 bil)

OBS! Endast bil - "Sven Julin-RW"
bindes

Bil: UD informerar-Raoul Wallenberg
Sven Julin-Raoul Wallenberg (eng)
Jan Larsson-Raoul Wallenberg
(Swedish Portraits)

Monsieur,

Votre lettre au sujet de Raoul Wallenberg m'est bien parvenue et je vous en remercie. Pour répondre à votre demande de renseignements sur l'action accomplie par Raoul Wallenberg, je vous adresse le matériel d'information ci-joint.

Je regrette que l'opuscule sur Raoul Wallenberg ne soit encore disponible en aucune autre langue que le suédois. Cependant, étant donné que l'annexe 2, qui peut revêtir un certain intérêt pour vous, est rédigée en allemand, je joins aussi un exemplaire de cet ouvrage.

Veuillez croire, Monsieur, à l'assurance de mes sentiments les meilleurs.

Staffan Carlsson
Secrétaire de ministère

Ifylles av postexp

Avsänd med

☐ sv kurir ☐ utl kurir ☐ luftpost ☒ vanlig post

Avsändn datum

Sign

871022

LA

May 1985

Raoul Wallenberg

Raoul Wallenberg was born on August 4th, 1912. His parents came from one of Sweden's most well-known families whose members included diplomats and bankers as well as artists and professors.

After high school in Sweden he attended the University of Michigan in Ann Arbor, where he completed the programme at the School of Architecture. Back in Sweden again he began studying banking and commerce. He worked for several banks abroad and became in 1939 junior partner of a company which dealt with foodstuffs. His senior partner was a Jewish refugee from Hungary. Raoul Wallenberg often travelled to Hungary and soon began to know the Hungarian Jewish community. He became increasingly concerned with the fate of Europe's Jewish communities.

As a neutral, non-belligerent nation Sweden maintained a Legation in Budapest and was thus in a position to deal directly with the Hungarian Government and the Nazi occupation authorities. Under the pressure of growing world concern about the fate of the Hungarian Jews, sparked off by

revelations from escaping prisoners about what was happening at Auschwitz, the Swedish Legation in Budapest began taking steps towards protecting the Jewish population in mid-1944. At the outset, these were of limited scope due to personnel constraints and similar factors. To enable it to cope with a major relief scheme, the Swedish Ministry for Foreign Affairs decided to assign Raoul Wallenberg to the Legation.

He arrived in Budapest in July 1944 and swiftly set about organizing his rescue mission. Raoul Wallenberg's section soon became the largest one at the Legation; thousands of "protective passports" were issued and "Swedish Houses" were established to shelter further tens of thousands of Jews in distress. These operations were carried out at great personal risk to Raoul Wallenberg, unwelcome as they were to the Nazi occupation forces and to Adolf Eichman personally.

The exact number of Jews saved by Raoul Wallenberg from the Holocaust are unknown; the times were too turbulent to permit reckoning. But it has been established that around 20,000 to 25,000 persons living in the "Swedish Houses" equipped with protective passports survived the war. Further, it is believed that his actions on behalf of the inhabitants of Budapest's sealed ghetto contributed to saving still another 70,000 lives.

When the Red Army arrived in Budapest, Raoul Wallenberg approached the Soviet command in January 1945 with a view to discussing the relief operations. He was arrested and taken to Moscow. The Soviet authorities

first maintained that Raoul Wallenberg had been taken into custody by the Red Army and that he was under their protection. Subsequently, however, in 1947, Deputy Foreign Minister Andrei Vyshinsky, in answer to repeated Swedish representations, communicated that he was unknown in the Soviet Union.

The Swedish Ministry for Foreign Affairs pursued its inquiries. The aim was to obtain such complete and incontrovertible evidence to the effect that he was held in Soviet captivity as to enable demand for his release despite the negative Soviet attitude. Such definite evidence was acquired only in the 19

Prisoners-of-war - chiefly Germans - who began returning home in 1952/54 bore unequivocal witness to the fact that Raoul Wallenberg had been captured and imprisoned in Moscow, first in the Lubyanka prison and then in the Lefortovskaya prison. These developments caused the Swedish Government to intensify its diplomatic measures on behalf of Raoul Wallenberg. Between 1952 and 1957, 15 written and 34 verbal representations were made by the Ministry for Foreign Affairs. The Soviet Government persistently referred to its communication of 1947.

During a visit to Moscow in 1956, Prime Minister Tage Erlander brought up Raoul Wallenberg's case with the Soviet leadership with the support of evidence of an irrefutable nature that he had been imprisoned in the Soviet Union. The Soviet reaction was received in 1957 through a note handed by the then Deputy Foreign Minister Andrei Gromyko to the Swedish Ambassador in Moscow. In this communication

to which the Soviet Union has unfailingly referred over the years in answer to renewed Swedish representations, it was stated that, as a result of a thorough investigation by the Soviet authorities, it had been determined that Raoul Wallenberg died from a heart attack in 1947 in the Lubyanka prison. It was claimed that all the documents pertaining to his case had disappeared and that there was only a handwritten report about his death made by the head of the prison hospital service, A.L. Smoltsov, also later deceased. He had informed the Minister for State Security, Abakumov, who had been executed in conjunction with the purges in the Security Police following Stalin's death. Abakumov was blamed for having misled the Soviet Foreign Ministry.

The Swedish Government did not accept the contention that Raoul Wallenberg had died in 1947 since there was evidence that he had been alive after that date. It announced that inquiries would continue until full light had been shed on his fate.

In the ensuing years, further testimonies came to the attention of the Swedish Foreign Ministry indicating that Raoul Wallenberg was alive and detained in the Vladimir prison, some 100 miles east of Moscow, where former fellow inmates claimed to have seen him as recently as the mid-1950's. This information, which was vetted with the same rigour as earlier evidence from returned prisoners, prompted renewed Swedish representations to the Soviet Government. However, the only reply received referred to Raoul Wallenberg's alleged death in 1947.

Of particular significance was the information provided by the Swedish physician Dr. Nanna Svartz, who was told by a Soviet colleague in 1961 that Raoul Wallenberg was alive and that he was a patient at a mental hospital in Moscow. It caused Prime Minister Erlander promptly to raise the matter with Mr. Khrushchev and set in motion a series of Swedish appeals. A confrontation was arranged in Moscow in 1965 between Dr. Svartz and her colleague. At this meeting, he denied everything he had said to Dr. Svartz. He died in 1966.

Even though the inquiries were not halted, a certain lack of new material characterized the period of inquiry between 1965 and 1978. This cannot be said, however, about recent times. More than one-third of the files on Raoul Wallenberg in the archives of Sweden's Ministry for Foreign Affairs have come into existence since 1979. A fresh series of inquiries was triggered by what has been termed the "Kalinski trail". Avraham Kalinski is a Polish Jew who in 1978 furnished convincing testimony that Raoul Wallenberg was in the Vladimir prison in the late 1950's. His information coincided with reports which came indirectly from people in the Soviet union and which indicated that Raoul Wallenberg may have been alive as late as in 1975. As a result, a renewed representation was made by the Ministry for Foreign Affairs in January 1979. It was followed up in August that year by a personal letter from Prime Minister Ola Ullsten to Prime Minister Kosygin. These representations were also rejected with a brief reference to the previous notification of Raoul Wallenberg's alleged death.

Nothing has emerged to reduce the credibility of the Swedish working hypothesis that Raoul Wallenberg is still alive. His case is therefore brought up with the Soviet Government whenever an appropriate opportunity presents itself. This occurred for instance in February this year.

The Raoul Wallenberg records at the Swedish Ministry for Foreign Affairs testify to the unrelenting efforts of the Government on his behalf. They consist of 90 files with and estimated 20,000 pages, about one-third of which have, as mentioned, been added since 1978. The card index contains the names of about 3,000 persons or places which have appeared in the course of the inquiries and, in the case of great number of the persons, been interviewed. Each clue is thoroughly followed up wherever in the world it may originate, and each testimony is scrupulously scrutinized for veracity.

The Swedish Prime Minister, Olof Palme made following statement on 17 January 1985

It is today 40 years since Raoul Wallenberg disappeared. We shall always remember his person and his achievement. Through heroic efforts he saved tens of thousands of lives towards the end of the Second World War and appears today as a symbol for humanitarianism and the spirit of self-sacrifice.

We still have no clear picture of what happened to Raoul Wallenberg. As long as this uncertainty remains, the Swedish Government will continue to avail itself of every suitable opportunity to discover his fate.

Stockholm, October 26, 1987	Dr. ^{And. Grupp. Mål}
299/301	P 2 Eu ^I

Mr. G. van Keulen
Dutch Raoul Wallenberg Committee
Postbus 80
1619 ZH ANDIJK/Netherlands

(Wallenberg-dokument)

Dear Sir,

Referring to your letter of October 13th I have the honour to tell you that there is no index of the Raoul Wallenberg documents, which is printed in chronological order,

Assistant Under-Secretary Peter Osvald is in charge of the Wallenberg-case.

Olle Danielsson
Head of Section

LS

Ifylles av postexp

Avsant med

☐ av kurt

☐ uti kurt

☐ luftpost

☒ vanlig post

Avsänd datum

1987-10-27

Sign

[Signature]

Pol I, kr V Tham,bg

1987-11-10

Skr t tit

An das

Schwedische Außenministerium

Abteilung: Diplomaten

Postfach

S - 10322 STOCKHOLM

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 2957002		
1987 10-28		
AVD. <i>A</i>	GR. <i>2</i>	MAL <i>EU</i>

Leck, den 22. Oktober 1987

Raoul WALLENBERG, schwedischer Diplomat und seit 1945 in der UdSSR in Unfreiheit

Daten über Raoul WALLENBERG und seinen Fahrer Herrn LANGFELDER

Sehr geehrte Damen und Herren,

seit 2 Jahren bemühe ich mich darum, für Raoul WALLENBERG eine Freilassung zu erwirken. Aufgrund des beiliegenden Zeitungsartikels vom 28.04.87 lebt er. Doch um weitere Petitionen zu veranlassen, fehlen mir entscheidende persönliche Daten der beiden obigen Personen.

Diese benötige ich, da mir jetzt bekannt wurde, warum angeblich Raoul WALLENBERG, nach Auskunft der sowjetischen Behörden, 1947 verstorben sein soll, andererseits aber auch in KRASNOJARSK leben soll.

Ich möchte Sie daher bitten, mir die folgenden Fragen zu beantworten:

1. Geburtsdaten und Geburtsorte der beiden Personen;
2. die Namen der Provinzen, in denen die Geburtsorte sich befinden;
3. die Namen ihrer Eltern, Brüder und Schwestern;
4. die Berufe, die sie erlernten und ausübten;
5. die Namen ihrer besten Freunde und Freundinnen;
6. den oder die Vornamen von Herrn LANGFELDER, war er verheiratet und gibt es aus dieser Ehe Kinder;
7. gibt es von ihnen Spitznamen und welche Hobbies sind aus ihrer Jugend bekannt.

Da sowohl Raoul WALLENBERG als auch Herrn LANGFELDER sämtliche Papiere bei der Gefangennahme durch die Sowjets abgenommen wurden, stellt sich mir die Frage, wo sich diese nun befinden. Sollten beide verstorben sein, so hat man Ihnen gewiß die persönlichen Unterlagen und Dokumente zugestellt. Ist dieses durch die sowjetischen Behörden geschehen?

Ist jedoch bei Ihnen nichts eingegangen, so sind die Papiere WALLENBERGS und LANGFELDERS noch in der UdSSR oder dort vernichtet worden. Sollten sie vernichtet sein, so bitte ich um Ihre Auskunft, ob Ihre Botschaft in Moskau neue Pässe ausstellen wird, wenn einer, oder beide, aus der UdSSR ausreisen darf.

Mit freundlichem Gruß

Anlage:
1 Fotokopie ✓

Reinhardt Toffolo

ZUGESCHICKT VON

REINHARDT TOFFOLO

D-22.62 LECK WEST-GERMANY

Nordfriesland-Tageblatt

Dienstag, 28. April 1987

Wallenberg-Denkmal für lebenden Toten?

Ungarn ehrt schwedischen Ex-Diplomaten und „Juden-Retter“

Von dpa-Korrespondent Alex Wachsmuth

BUDAPEST (dpa). Im kommunistischen Ungarn wird am 2. Mai in Budapest ein Denkmal für eine bisher vor allem im Westen geehrte Persönlichkeit enthüllt — den schwedischen Diplomaten und „Juden-Retter“ Raoul Wallenberg. Sollte allerdings zutreffen, was unbestätigte Berichte immer wieder und auch noch in diesem Jahr behaupteten, daß der offiziell von der Sowjetunion tot gemeldete Diplomat noch jüngst gesehen worden sei — es wäre ein Requiem für einen lebenden Toten.

Der Vorgang beendet ein jahrelanges Tauziehen zwischen Ungarn und der Sowjetunion um Wallenberg und beleuchtet einmal mehr die ungarische Vorreiter-Rolle bei „Glasnost“, dem Lockerungskurs Michail Gorbatschows.

Selbst vor dem Hintergrund der unbeschreiblichen Wirren der letzten Tage des Zweiten Weltkriegs ist das Schicksal Wallenbergs ungewöhnlich. Der schwedische Legationsrat war 1944 nach Budapest gekommen. In diesem Jahr setzte unter der Regie Adolf Eichmanns und mit Hilfe der ungarischen faschistischen „Pfeilkreuzler“ auch in Ungarn die „Endlösung“ mit der Massendeportation der Juden in die Nazi-Vernichtungslager ein.

Wallenberg übernahm die Leitung der schwedischen Rettungsaktionen für diese Menschen. Er stellte schwedische „Schutzpässe“ aus, brachte Verfolgte in eigenen Häusern unter und verteilte Lebensmittel und Medikamente. An die 25 000 Menschen verdanken ihm nach Schätzungen vermutlich direkt ihr Leben, viel mehr überlebten indirekt durch die Hilfe Wallenbergs und seiner Hilfskräfte. Aber ausgerechnet am Tage der Befreiung, dem 17. Januar 1945, verschwand Wallenberg auf dem Wege in die ostungarische Stadt Debrecen, wo sich das Hauptquartier der Roten Armee

unter Marschall Rodion Malinowski befand.

Zuerst schien es, als habe der Erdboden Wallenberg verschluckt. Die Sowjetunion bestritt zwei Jahre lang, irgend etwas zu wissen, bis Außenminister Andrei Wyschinski erklärte, Pfeilkreuzler hätten ihn in den letzten Kriegstagen ermordet. Aus sowjetischen Lagern heimkehrende Gefangene berichteten dagegen, Wallenberg gesehen zu haben.

Erst 1957 und nach einer Reihe schwedischer Demarchen gab der Kreml bekannt, Wallenberg sei zehn Jahre zuvor im Moskauer Lubjanka-Gefängnis an Herzversagen gestorben. Man konnte oder wollte aber dazu keine Dokumentation beibringen. Ebenso hat Moskau bisher keine Begründung für die Festnahme Wallenbergs gegeben. Sowjetische Diplomaten haben ihn als „kriminelles Element“ bezeichnet, Gerüchte haben ihn in die Nähe des amerikanischen militärischen Geheimdienstes „OSS“ während des Zweiten Weltkriegs gestellt.

Im Januar 1987 gab sich der 1965 nach Israel eingewanderte ehemalige sowjetische Geheimdienstoffizier Apim Moschinski in einem Buch als derjenige aus, der Wallenberg in Ungarn festgenommen habe. Moschinski wollte noch im Dezember 1986 Nachricht erhalten haben, daß Wallenberg in Krasnojarsk bei Nowosibirsk lebe. Er wäre jetzt 75 Jahre alt.

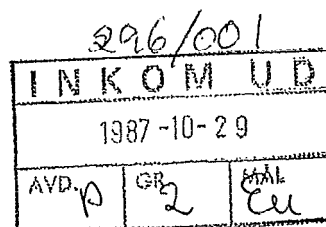
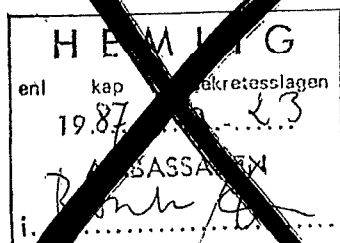
Die Ehrung Wallenbergs folgt einem kürzlichen offiziellen Besuch des ungarischen Parteichefs Janos Kadar in Stockholm. Es ist allerdings nicht der erste Anlauf. Bereits 1949 hatte Ungarn den Versuch gemacht, Wallenberg trotz sowjetischer Einsprüche zu ehren. Das damals geschaffene Denkmal wurde am Vorabend der Einweihung von „Unbekannten“ verwüstet.

SVERIGES AMBASSAD

BONN

1987-10-23

Kabinettssekreterare
Pierre Schori

Raoul Wallenberg

oafm
Broder,

Den av Dig i handbrev 1987-05-18 ställda frågan har genom förmedling av utrikesministeriet utretts av såväl Bundesnachrichtendienst som Bundesverfassungsschutz och båda myndigheterna har kommit till liknande resultat. Detta framfördes idag muntligen när Lars-Erik Lundin och jag besökte chefen för Skandinavienreferatet Schnepfen och kan i korthet sammanfattas enligt nedan:

- För närvarande finns ingen känd avhoppare från ungerska säkerhetstjänsten kvar i Förbundsrepubliken
- Däremot har man tidigare haft kontakt med en Karoly Remenyi, född den 18 april 1922 i Budapest. Denne tjänstgjorde under åren 1947-1958 i ledande ställningar i den ungerska säkerhetstjänsten AVO/AVH. Från mars 1958 till augusti 1962 tjänstgjorde han vid den ungerska ambassaden i Rom i underrättelsefunktion. Samma år förlorade han sin ställning och överflyttades till tjänst som ställföreträdande chef för press- och informationstjänsten i "Landesamt für Leibeserziehung und Sport" inom det ungerska sportministeriet. I april 1983 tog han sig över till Förbundsrepubliken.

Såväl Bundesnachrichtendienst som CIA hade i detta

Sammanhang kontakt med honom. 1984 var hans senaste kända adress i Förbundsrepubliken Stemplingerranger 5/IV Stock, Eingang mitte i München. Samma år fick han inresetillstånd till USA. Huruvida han befinner sig i USA är inte känt. Han hade uppgivit att han skulle uppsöka det svenska generalkonsulatet i München för att lämna upplysningar om Wallenberg. Det var inte känt om han hade gjort detta.

Hjärtlig hälsning
Din tjänst
Lennart Eckerberg

Ävsändningsort

Pol I, kr V Tham, la

Ärende

Wallenberg

Datum

1987-10-29

Ävd

p

Grupp

2

Mål

EU

Adress

Ambassaden TEL AVIV

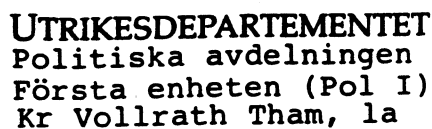
Text

Från pol I re Wallenberg.

Tacksamma om Ni på sätt Ni föreslagit i citerade krypto
söker få låna originalbrev.

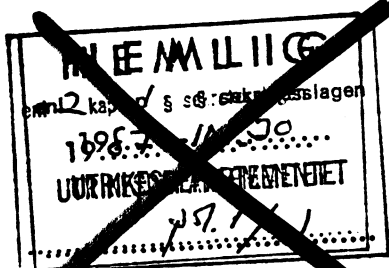
CABINET

POL

1987-10-30

Dnr	Avd	Grupp	M&I	7
0	P	2	Eu	

Ambassadör Friedman
Heliga Stolen
p t KSA STOCKHOLM

Wallenbergvittnet: Josef Terelja (Josyp Teleya)
(3 bil)

Broder,

Jag vore tacksam om Du vid Ditt nästa besök vid Kurians utrikessekretariat kunde försöka efterforska om man där känner till något om Terelja, f d "ordförande i de ukrainska katolikernas centralkommitté", och hans "whereabouts". När han nu förefaller ha lämnat Sovjetunionen för ett fortsatt liv i väst ser vi en chans att kunna intervjua honom om vad han eventuellt kan känna till i Wallenbergärendet. Vi agerar då från utgångspunkten att inte försitta någon möjlighet att söka skapa klarhet om Raoul Wallenbergs öde.

./1-3

Bifogar: 1. Handbrev Bertelman-Osvald 1987-09-04
2. " Osvald-Nilsson, 1987-03-05
3. PM Julin, pol I, 1986-03-06 jämte
bilagor.

Peter Osvald
Peter Osvald

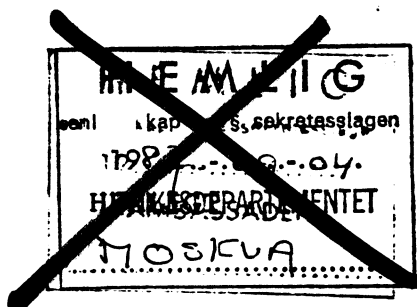
Dep U 328 10 000 ex 8608	Ifylles av postexp				Avsändn datum	Sign LA
	Avsändt med	☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost		

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Bin 1 Hbr OSVALD-FRIEDMAN
1987-10-30

1987-09-04

Departementsrådet Peter Osvald
Utrikesdepartementet

247/001

INKOM UD		
1987-09-07		
AVD.	GR.	MÅL
0	2	en

(Pol)

Wallenbergärendet: Josef Terelja släpps ut inom kort

Hbr Nilsson-Eliasson 1984-12-13

Hbr Bertelman-Julín 1985-10-04 — Hbr 12

I ovanciterade handbrev redogjordes för en del uppgifter om Wallenberg, vilka efter prövning inte visade sig leda till några nya uppslag. Sagesmannen Josef Terelja, utgivare av den Katolska kyrkans krönika i Ukraina, dömdes i augusti 1985 till sju års läger och fem års exil. Det har nu blivit känt att Terelja, som släppts under våren, beviljats utresa till Vatikanen via Nederländerna. Han kommer inom kort att lämna Sovjetunionen. Om det i ljuset av de tidigare inrapporterade uppgifterna skulle finnas anledning att ställa kompletterande frågor till Terelja kan detta alltså sannolikt låta sig göras vad det lider.

Bertelman
Tomas Bertelman

Tomas Bertelman

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
Handläggare: Ds Staffan
Carlsson

ARKIVEXEMPLAR

1(4)

1987-03-05

Dnr	Avd Grupp Mål
1987-03-05	P 2 Eu

Ministern Nilsson

Ex till:

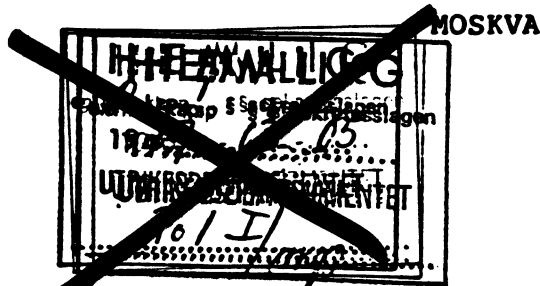
kabs

polch

ch pol 1

S Julin, ESK

S Carlsson, pol 1

HEMLIG

Wallenbergvittnen

Broder,

Tack för Din påminnelse om den från Wallenberg-dossiern bekante Zelitjonok. Även en annan olik-tänkande med Wallenberganknytning, nämligen Josif Terelja, hör tydligen till dem som benådats.

Frågan inställer sig, om vi på något sätt skall försöka få kontakt med Zelitjonok och Terelja. Som Du själv i just detta sammanhang påpekat vid ett tidigare tillfälle, måste vi göra en avvägning mellan å ena sidan vad vi skulle kunna få ut av ett samtal och å den andra den risk vi utsätter berörd sovjetmedborgare för genom att ta kontakt. Mycket har visserligen förändrats i Sovjetsamhället den senaste tiden, men vi kan inte komma ifrån att vi här skulle röra oss på ett område, på vilket säkerhetstjänstens intressen är direkt berörda.

Jag tycket den avvägningen är relativt lätt att göra i fallet Zelitjonok. Ingenting tyder på att han skulle sitta inne med någon information om Raoul

./...

Postadress	Gatuadress	Telefon	Fax	Telex
Box 16121	103 23 STOCKHOLM	786 6000	723 11 76 (G3)	10580 MNFOR S
Dep U 328 10 000ex 8603		Avsänd med ☐ av karir ☐ utl karir ☐ luftpost ☐ vanlig post		
		Avsändn daten Sign		

Wallenberg. Vad vi tror oss veta är enbart, att han som judisk sovjetmedborgare intresserat sig för Wallenbergs person och gärning.

Jag vill för övrigt nämna, i anslutning till Din tidigare uppgift att ambassaden inte vid något tillfälle mottagit brev i saken från Zelitjonok, att utrikesminister Bodström i början av 1985 erhöll ett anonymt brev, till vilket fogats ett maskinskrivet meddelande, som uppgavs härröra från Zelitjonok. I det enligt uppgift från den anonyme brevskrivaren dikterade meddelandet, uppger Zelitjonok, att han tillsammans med några vänner förbereder hågkomsten av 40-årsdagen av Raoul Wallenbergs försvinnande och utber sig bl a om hjälp att etablera kontakt med organisationer, som uppmärksammar Raoul Wallenberg. Meddelandet, som skulle ha tillställts "Svenska konsulatet i Moskva" utan att nå fram (mottagningsbeviset hade ej erhållits i retur), överlämnades till Wallenberg-föreningen.

Om jag så återgår till den avvägning jag inledningsvis talade om, är den något svårare att göra i fallet Terelja. Saken diskuterades visserligen redan i en telegramväxling mellan Dig och Sven Julin i början av 1985. Vår inställning var då, att den ytterligare information som skulle kunna utvinnas genom ett samtal med T. via mellanhänder inte stod i proportion till risken för hans säkerhet. Spår avseende vistelseorter på 50-talet måste för att förtjäna uppföljning vara mer konkreta och verifierbara än T:s uppgifter.

En kort tid efter denna telegramväxling arresterades T. ånyo. Han fick senare, i augusti 1985, ett hårt frihetsstraff. Enligt från Förenta staterna erhållna uppgifter skulle en kopia av ett brev från T. till hans familj ha dykt upp i slutet av 1985. I det föregivna brevet uppger T. att han förhörts av en KGB-officer, som skulle ha talat om Wallenberg, som om denne fortfarande vore vid liv.

Vi måste då konstatera, att om uppgiften är riktig, användes Wallenbergs namn som ett hot mot en person, om vilken KGB visste, att han intresserat sig just för Wallenberg. Att man så långt ned i KGB-hierarkin, som det föregivna förhöret genomfördes, verkligen skulle ha vetat något om Raoul Wallenberg är mindre sannolikt. Känslig information som den om Raoul Wallenberg torde med säkerhet vara förbehållen ett litet fåtal, och vi måste anta, att den varken sprids nedåt i organisationen eller ens i sidled till andra instanser inom den sovjetiska förvaltningen.

Bedömningen av de tidigare uppgifterna från T. kvarstår. Värdet av de från det uppgivna brevet till familjen härrörande upplysningarna är tveksamt. Hur vi skulle kunna använda dem, ens om det kunde styrkas att KGB-officern yttrat sig om Wallenberg, är svårt att se. Faran för Tereljas personliga säkerhet, om vi säker ta kontakt, är - glasnost och perestrojka till trots - uppenbar. Tanken att vi i Sovjet skulle tvingas operera via amerikanska mellanhänder är inte heller tilltalande.

Sammantaget är alltså vår bedömning att vi tills vidare bör avstå från att etablera något slags kontakt

4

med T. Det hindrar inte, att vi under alla omstän-
digheter, till exempel om T. lämnade Sovjetunionen,
skulle vara intresserade av att tala med honom.

Diina kälöga
Diina kälöga
Peter
Peter Osvald

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)

PROMEMORIA
1986-03-06

Ex f kdm t:

Kabsek
Polch
Ch pol I
Ch pressbyrå
Julin

Amb Moskva u n

Raoul Wallenbergvittnet Josef Terelja
(1 bil)

./.

Jag blev sent igår eftermiddag uppringd först av TT (Gert Holmertz) och därefter av ordföranden i den amerikanska Raoul Wallenbergkommittén Rachel Oestreicher Haspel. Båda ville ha en kommentar till ett Reuters-meddelande från Zürich (jfr bif text som har kommit mig till handa idag) enligt vilket den ukrainske katoliken Josef Terelja från en KGB-officer skulle ha fått beskedet att Raoul Wallenberg lever och sitter inspärrad i fängelse. - "At one point, he said, a KGB officer told him: "We can do everything. Take the case of Wallenberg... If necessary we can lock you in a cell with him. Then you can help each other." Terelja asked whether this meant that the diplomat was still alive. "That's what it means, among other things," he quoted the officer as replying."

Till svar på båda förfrågningarna uppgav jag att Terelja hade framträtt med ett vittnesmål i slutet av 1984. De uppgifter han därvid lämnat, bl.a. att Brezjnev skulle ha varit implicerad i Raoul Wallenbergs fängslande, hade noggrannt prövats, men hade befunnits inte äga något påtagligt bevisvärde. Det nya vittnesmål skulle dock, sade jag, prövas i vanlig ordning.

Sven Julin

Bridshende
O: UD: S Pressbyrå
Att: Ingrid Hjelt
From: Ulf Håkansson, CSCE/SC

• Teletax: 08-786 6734

• Sven Juhn
Pol

NNNN

EUR320 EUR000

051411 :AM-WALLENBERG

SWEDISH DIPLOMAT REPORTED ALIVE. CHRISTIAN NEWSLETTER SAYS
ZURICH, March 5, Reuter - Raoul Wallenberg, a Swedish diplomat who saved thousands of Jews from Nazi death camps in World War Two, may still be alive in a Soviet jail, a Swiss-based Christian newsletter reported today.

The report is based on a letter smuggled out of a Soviet camp by Ukrainian Roman Catholic prisoner Josyf Terelja last February and later passed to the West by his wife Olena.

Terelja, publisher of a Ukrainian church chronicle, tells of efforts by the KGB security apparatus to force him to declare publicly that he was misled by Western agents.

At one point, he said, a KGB officer told him: "We can do everything. Take the case of Wallenberg...if necessary we can lock you in a cell with him. Then you can help each other."

Terelja asked whether this meant the diplomat was still alive. "That's what it means, among other things," he quoted the officer as replying.

Wallenberg, first secretary in Nazi-occupied Budapest, was detained by Soviet liberation troops and never returned. The Russians say he died of a heart attack in his cell in 1947.

Terelja's account was published by the group Christian Solidarity International after a translation by a Paris-based information service monitoring human rights in the Ukraine.

REUTER DOT TB JO

D 1115/504
181 70 00

1, Palace Avenue Crt.,
Scull Douglas Road,
Cork

Pol I/kr V Tham/la

1988-03-21

Brevsvar t Ms
Eileen Howe

PR 1 Wallenberg 3 Rd October 87.
7 1B

Re: 800321/KA

Dear Eileen,

Please see extract from Sunday
Times 20th September 1987 Re
the reopening of the controversy
about Raoul Wallenberg.

I should appreciate if you
would advise me if your
Government has been in touch
with Mr Josyp Terelya and what
further steps they now to
intend to take with the introduction
of "glasnost" on behalf of their
countryman.

Yours sincerely,

Eileen Howe (Miss)

(Pa)

P 2 En

Sunday Times
20th Sept 87.

Dissident freed

THE Ukrainian dissident,
Josyp Terelya, 44, arrived in
Amsterdam on Friday from
Moscow. He recently re-
opened the controversy about
Raoul Wallenberg, the Swed-
ish diplomat who disappeared
after saving thousands of Jews
in wartime Hungary. Terelya
met prisoners who said they
saw Wallenberg in Soviet lab-
our camps in the 1960s. (AFP)

Dublin 1987-10-27
Nr 45 PR 4

Raoul Wallenberg

Överlämnas av ambasaderna i Dublin till utrikes-
departementet för benäget besvarande (åberopande
telefonsamtal Tham-Bekeris 1987-10-27).

Ilmar Bekeris

Objet: affaire "WALLENBERG"
Budapest

Paris, le 1er novembre 1987. ✓

Ambassade de Suède
17 rue Barbet de Jouy
75007 PARIS

INK. AMB. PARIS		
D. N° 15/831		
1987-11-03		
WD.	GR.	MAJ.
HP	1	46/8

A l'attention personnelle de son Excellence l'Ambassadeur

Excellence,

Je me permets de vous demander de bien vouloir faire suivre une photocopie de cette lettre ainsi que les 4 coupures de presse ci-jointes soit à la section du Ministère des Affaires Etrangères à Stockholm compétente pour "l'affaire Wallenberg", soit au Comité Wallenberg constitué par la famille Wallenberg, à Stockholm.

En janvier 1945, par pur hasard je me trouvais témoin des activités de Raoul Wallenberg, à Pest, sur la rive gauche du Danube. Il y quelques années j'ai déposé mon témoignage à l'Ambassade de Suède à Paris, où son Excellence l'Ambassadeur a bien voulu me recevoir. Il n'est donc pas surprenant que je sois "sensibilisé" par l'Affaire Wallenberg.

Dans l'article (1) apparaissent des affirmations incohérentes, contradictoires et à priori invraisemblables d'un certain HERTELENDY Lászlo, qui prétend

-d'avoir été un très proche collaborateur de Raoul Wallenberg
-l'avoir rencontré le 12 février 1945, sur la rive droite du Danube (BUDA) dans l'église de la place Krisztina.

Je serais donc reconnaissant aux détenteurs des archives de l'Affaire Wallenberg pour un renseignement sur un point précis:

"Y a-t-il des traces dans vos archives sur un certain HERTELENDY Lászlo, qui, (aurait été???) un officier de la gendarmerie hongroise? " (Déc.44-jan.-fév.45)

En vous remerciant d'avance pour ce renseignement veuillez croire, Messieurs, à l'expression de mes sentiments les plus distingués.

Pièces jointes: coupures de la revue MAGYAR HIREK paraissant à Budapest.

Dr. Pierre GROS
9 villa Brune
75014 PARIS
T: 4539-6446

R.W.

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1987-11-05		
Avd	Gr	Maj
P	2	En

ps. Correspondance possible également en anglais, en allemand ou en hongrois.

1987-11-03 Nr 289 ✓

Pol I, kr V Tham, bg
1988-01-07

Skr t Dr P Gros

Exp. 880108/15

Överlämnas av ambassaden i Paris
till Utrikesdepartementet.

Björn Skala

ep

Beszélgetés a Református Zsinat új lelkeszi elnökével — A savas e

MAGYAR HÍRLAP

„Az utolsó találkozás Raoul Wallenberggel” címmel közölt interjút politikai napilapunk a svéd diplomatáról, aki a második világ-háború idején magyarországi üldözötteknek nyújtott segítséget.

— A Horthy kormányzó által rendezett gardenpartyn ismerkedtem meg Wallenberggel 1938 nyarán — mondja az interjúban Hertelendy László Budapesten élő nyugdíjas, aki egykor a budapesti V. Csendőrszázad, majd a szegedi V. Csendőrkörlet parancsnoka, a Krisztinavárosi Római Katolikus egyházközség 148-as számú Nagyboldogasszony Cserkészcsapatának tisztje volt.

— Wallenberg hihetetlenül könnyen tudott kapcsolatot teremteni — emlékezik Hertelendy László. — Eljárt misékre, cserkészbálokra, hivatalos fogadásokra. Szaklata volt ifjabb Horthy Miklóssal is, jó barátságban állt Zichy Tivadarral, egy dúsgazdag arisztokrata fiúval, aki hivatásos autóversenyző volt. Wallbergnek fantasztikus nyelvértéke volt. Tudott például héberül. Azt mondta: Haifában dolgozott egy időben, s ott ragadt rá. Magyarul folyékonyan beszélt, s hamarosan olyan helyismerettel rendelkezett Budapesten, amilyenrel talán egyikünk sem. Már 1941-ben igyekezett támogatni az üldözötteket és nem csak a faji törvények áldozatait. 1942-ben Schönherz Zoltán ügyében jártunk például Szombathelyi vezéreztetésnél, a vezérkar főnökénél. Amikor elintáztunk azt hitte, komoly esély van Schönherz megmentésére, de rögtön látni lehetett, hogy tévedtünk. Később tudtam meg, hogy előtűnt Schönherz húga és Serédi Jusztián bíboros is közben járt Schönherz érdekében, eredménytelenül.

— Wallberget különös, bátor embernek ismertem meg. Csak az utolsó találkozásunk alkalmával félt, mert nem látott jövőt magának. 1945. február 12-én a Krisztina téri templomban találkoztunk utoljára. Megtört, összeomlott ember benyomását keltette, s amikor megkérdeztük, mi baja, lehangoltan azt mondta, hogy nem így képzelte a dolgokat. Eből én azt gondoltam, lehetnek illúziói afelől, hogy majd a szovjetek is olyan fontos embernek tekintik, mint a németek és a nyilasok. Amikor azt kérdeztük, számíthatunk-e rá a továbbiakban, rezignáltan válaszolt: „Lehet,

hogy holnap én fogok töletek segítségét kérni.” Hamarosan a plébániahivatalba is bejött egy szovjet katonából álló csoport, mert már a Mészáros utcát is kezdték átfésülni. Amikor eltűntek, Wallenberg elkészít és elment. Soha többé nem láttam — fejeződik be Hertelendy László emlékezése. Az interjú szerzője, Bokor Pál egy másik cikkében ismerteti Andrej Gromiko (a jelenlegi szovjet államfő) 1957-ben külügyminiszterhelyettesként írott memorandumát a Wallenberg-üggyel kapcsolatban. Akkor szovjet vizsgálat eredményéről. „Az archív anyagok vizsgálatának eredményeként a moszkvai Ljubljanka börtön egészségügyi személyzetének okmányai között találtak egy iratot, amelyről elégséges okkal feltételezhető, hogy Raoul Wallbergre vonatkozik. A dokumentum a börtön egészségügyi szolgálata vezetőjének jelentése Abakumovnak, a Szovjetunió volt állambiztonsági miniszterének. Eszerint Wallberg feltehetően szivroham következtében hunyt el cellájában 1947 júliusában. A Gromiko által 1957-ben, a svéd külügyminiszternek küldött memorandum elítéli a sztálinista biztonsági szervek eljárását, utal arra, hogy már a svéd diplomata fogva tartása is törvénytelen és következménye volt.

Bokor Pál elemzésében megkísérli felvázolni, mi lehetett e törvénytelennek háttérben. Elmondja: Raoul Wallberg mentőakciója nem lehetett volna sikeres, ha nem tartja fenn a legszorosabb kapcsolatokat a magyar és német hivatalos közegekkel. Ha nem fűzi baráti kapcsolat Kemény Gábor nyilas külügyminiszterhez és feleségéhez, ha nem bejáratos a „magyar Gestapóhoz”, a német megszálló hatóságokhoz. Emellett azt a kérdést is mérlegelni kell, vajon Raoul Wallberg küldetése az amerikai hírszerzés támogatása nélkül sikeres lehetett-e egyáltalán. Nem véletlen, hogy a „Wallenberg-irodalomnak” az a része, amely nem kifejezetten amatőr munka, a legnagyobb tartózkodással viszonyul a Gulag-legendához, viszont Wallberg amerikai kapcsolataira nyomtatékosan felhívja a figyelmet. David S. Wyman amerikai történész például ezt írja a nyugati hatalmak menekültpolitikájáról szóló, 1984-ben megjelent könyvében: „Lehetséges, hogy amerikai kapcsolatait, azt a gyanút keltették a szovjetekben, hogy hírszerzőként küldték őt Budapestre. A szovjetek talán arról is tudtak, hogy Iver Olsen, a WRB (Háborús Menekültek Tanácsa) svédországi megbízottja, aki Wallberggel rendszeresen tartotta a kapcsolá-

tot, az OSS (a CIA elődje) ügynöke volt, s ebből Wallbergnek az OSS-sel való összeköttetésére következtettek.”

A tragédiát — fűzi hozzá mindenképpen a Magyar Hírlap elemzésének szerzője — ezek a körülmények csak motiválják, s nem igazolják. Mindemellett csak sajnálni lehet, hogy az elmúlt negyven esztendőben Raoul Wallberg számos történelmi tanulságot hordozó budapesti küldetése alig szolgált egyéb, mint politikai hangulatkeltésre. De bárki legyen a hibás, még sok minden helyrehozható — hangsúlyozza Bokor Pál. A Wallberg név fontos név, jelképes név. Jelképezi a pusztító fekete hordával szembeszegülő lovag emberi nagyságát, a tisztességnek, a doktrinársággal szembeni magasabbrendűségét.

A június 13-iki számban („Sajtótűkör”) volt egy rövid ismertető Bokor Pálnak a Magyar Hírlapban Wallbergéről megjelent cikkéről. Ez a Bokor nyilvánvalóan a hivatalos álláspontot képviseli, különben nem köztették volna a cikket a Magyar Hírlapban. Viszont hibba volt a cikket „szel- lőztetni” az emlégránsok számára, mert ha ez a hivatalos álláspont, akkor Pesten még mindig nagy bajok vannak.

Bokor gyalázza azokat a könyveket, amelyek említik a Gulagot. Persze nem mondja így ki. Olyan amatőr munkáknak hívja őket. Idéz egy plétát Olsenről, hogy az OSS ügynöke volt. Ezzel azt érteti, hogy hátha Wallberg is az OSS ügynöke volt? Ha igaz is, mi abban a rossz?

Különbös az is, hogy egy csendőrt húztak elő a történelem sülyesztőjéből. Még különösebb, hogy egy fontos dátum is hibás: Wallberg január 18-20. között hajtott Debrecenbe, az új magyar kormányhoz. Már január 20-a körül elfogták, Hertelendy tehát nem találkoztott vele február 12-én. Minél többet gondolok erre, a cikket annál inkább...

(692) 7 (61) 7X HW

02.87
Posta

MH XL.
(20).
18.6.87

P.O.B. 292
BUDAPEST 62

(4)

Rendkívül meglepett a lap 1987/17. számában megjelent olvasói levél, amely — pusztán feltételezések alapján — sértő megállapításokat tartalmaz Hertelendy Lászlóról, aki Raoul Wallenbergnek — ezeket mentő küldetése során — legközelebbi munkatársa volt. Nem véletlen, hogy a kormány félhivatalos lapja — Kádár János stockholmi látogatása előtt — egyoldalú interjút közölt vele. Sajnos, ezt pontatlanul ismertették, és így kerülhetett a levélbe is például, hogy Hertelendy László csendőrpárancsnok volt. Én a főnemesi és más történelmi családok kutatása során hónapokkal ezelőtt ismertem őt meg, és azóta többször is beszélgettünk. A most 73 éves nyugdíjas elmondta, hogy érettségije után papír- és írószer-kiskereskedést nyitott a Bőszörményi út 13—15. szám alatt, s egészen 1945-ig ezzel foglalkozott. Csendőrezredes édesapja, Hertelendy Ignác volt, aki a legnagyobb csendőrkörület, a szegedi parancsnokaként 1942-ben főleg azért kérte nyugdíjazását, mert nem értett egyet a fokozódó német befolyással.

1944 júliusában, miután Raoul Wallenberg Budapestre érkezett, Sik Sándor professor, piarista rendfőnök, a cserkészmozgalom egyik fő vezetője és dr. Szabó Imre, krisztinavárosi plébános kérte Hertelendy Lászlót, hogy a svéd diplomatát segítse munkájában, vezesse be a társasági életbe. Hertelendy László számos mentési akcióban vett részt, több mint négyezer, kormányzói aláírással ellátott menlevelet szerzett, ezeket még a legelvetemültebb nyilas suhancok is elfogadták, míg a svéd, svájci vagy vatikáni papírokat már nem mindig. Wallenberggel, akivel szoros baráti viszonyba kerültek, szinte mindig magyarul beszéltek. Egyébként Wallenberg anyanyelvi szinten tudott angolul, németül és franciául, továbbá törve héberül és oroszul is. Hertelendy László elmondta azt is, hogy már csak azért is téves Wallenberg eltűnésének 1945. január 17-iki dátuma, mert február 12-ig többször is találkozott a krisztinavárosi plébánián, meglátogatták a Nap-hegyi zárdában elhelyezett zsidó gyermekeket, és nemegyszer jártak a Várban is.

Hertelendy február végén kihallgatta egy orosz tiszt, hogy mit is tud Wallenbergéről, majd elengedték. Azonban a tolmács — miközben kikísérte — közölte vele: „Ne higgye, hogy ilyen olcsón meg fogja úszni...” Március 29-én letartóztatták. Mint „csendőrezredes” a Bőszörményi úti rendőrlaktanya fogdájaiba vitték, hiába próbálta bizonygatni, hogy itt a közelben van papíruzlete. Csak egy év múltán szabadult. Ezután számtalan helyen végzett főleg nehéz fizikai munkát, amíg nyugdíjba nem vonult. Közben közéleti tevékenységet is folytatott: kerületi tanácstag volt és fő szervezője a 20 éve megalakult Magyar Állatvédők Országos Egyesületének.

DR. SZENTIRMAY LÁSZLO
BUDAPEST

Sept. 87
9/87
Posta

9/87

P.O.B. 292
BUDAPEST 62

(2)

Felesleges és könnyen elkerülhető baklövést követtek el, amikor meggondolatlanul átvették a Magyar Hírlapból Hertelendy László interjút Raoul Wallenbergéről. Hertelendy László ma kb. 87—90 éves öreg bácsi lehet; megbocsátható, ha emlékei régi dolgokról zavarosak. Több részlet teljesen ellentmond mindannak, amit a Wallenberg-ről megjelent több tucatnyi munka, könyv, cikk, valamint a Wallenberg család és a svéd külügyminisztérium irattára egyértelműen tartalmaz.

1. Wallenberg 1942 februárjában járt először Magyarországon. Teljesen lehetetlen, hogy vele Hertelendy 1938-ban egy budapesti garden partyn ismerkedett volna meg.

2. Wallenberg nem tudott magyarul.

3. Wallenberg 1945. január 17-én tűnt el Pestről, amikor egy szovjet tiszt kíséretében autóval elindult Debrecen felé. Teljesen lehetetlen, hogy Budán, a krisztinavárosi templomban 1945. február 12-én (az ostrom utolsó napján) Hertelendy vele beszélgessen.

Az én személyes feltételezésem (bizonyítékom persze nincs) a következő: Hertelendy 1945. február 12-én nem Wallenberggel, hanem a svéd követség valamelyik magyarul tudó, vagy éppen magyar alkalmazottjával beszélt, akinek tudomása volt Wallenberg embermentő tevékenységéről. Ismeretes, hogy a svéd követség irodái (több villa) a Gellérthegyen voltak, ott vészelték át az alkalmazottak Buda ostromát. A Gellérthegy nincs messze a Krisztina tértől! Egy öreg bácsi fejében 42 év előtti emlékek összekeveredhetnek.

A Magyar Hírek részben ludas, mert meggondolás nélkül átvett egy másik sajtóterméktől zavaros tartalmú és félrevezető interjút. A meggondolatlanság már csak azért is jelentős, mert a Wallenberg-ügy egy nagyon „kényes” ügy, ami nek főleg külföldön nagy a visszhangja. Másrészt, mellékesen, ízléstelenség egy volt csendőrtisztet meginterjúvolni, amikor ismeretes, hogy éppen a csendőrség hajtotta végre nagy embertelenséggel a magyarországi zsidók deportálását.

DR. PIERRE GROS
PARIZS, FRANCIAORSZÁG

1987-10-29 Nr 590 ✓

Utrikesdepartementet

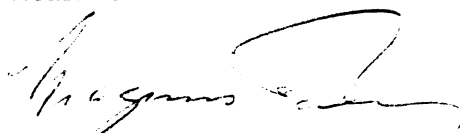
INK UTRIKESDEP
Dnr...../.....
1987-11- - 5

Avd	Gr	Mät
0	2	eu I

aa/ns
Sovjetisk-judisk Raoul Wallenberg-petition till
Centralkommittén
(1 bil) ✓

./.

Bifogat översändes för departementets kännedom en petition, undertecknad av 21 sovjetiska judar och riktad till det kommunistiska partiets Centralkommitté den 29 maj 1987. Petitionen har översatts i USA och distribueras nu av USA:s Raoul Wallenberg-kommitté.

Magnus Faxén

CW

P 2 E u

TO THE CENTRAL COMMITTEE OF THE COMMUNIST PARTY OF THE USSR

The following is a translation of a Petition delivered in Moscow to The Central Committee of the Communist Party on Friday, May 29th, 1987. To honor the courageous and humanitarian stand of the twenty-one brave men and women who wrote and signed this Petition, we are re-printing it for you to read. We join with them in requesting that The Central Committee of the Communist Party do all that is within its power to effect Raoul Wallenberg's release.

*Rachel Oestreicher Haspel
President, The Raoul Wallenberg Committee of the United States*

42 years passed since the end of the World War II, but all honest-minded people in the world have not ceased to shudder from appalling crimes of the Nazis, again and again in one country or another the butchers appear before court. At the same time the people have not ceased to admire those who, risking their own lives, saved lives of another ones.

One of such righteous heroes was a Swedish diplomat, Raoul Wallenberg, who save thousands of Hungarian Jews. The Jewish people, which suffered irreparable losses in result of the Nazi genocide, will never forget his heroic deeds. However, for more than forty years the fate of this man has remained one of the "blank spaces" in history. His famous name, well known to the anti-fascists of the West, has been hushed up in the Soviet Union, while the last records of him are connected with the history of exactly this country.

As Jews and citizens of the Jewish state, living on the territory of the country where this man was seen last time, we call to hold, under conditions of full publicity, detailed inquiry into all circumstances of Raoul Wallenberg's "affair". We demand an open recognition of his good name and his outstanding role in the struggle, and a punishment for the person, responsible for the crying injustice that was done to him. The time does not wait. The holding of an honest and unbiased inquiry into the "Wallenberg affair" will be a new step to the strengthen of the trust between the peoples.

Signed by

Grigory Danovich
Tayana Danovich
Boris Chernobylski
Elena Volkovysskaya
Arkady May
Lea Chernobylskaya
Jeanna Litvak
Yevsey Litvak
Iosif Fainerman
Evgeny Gurevich

Yakov Pokchenko
Yuri Fishkin
Silvia Fishkina
Alexander Mourinson
Yuri Mourinson
Vladimir Kislik
Bella Gulko
Ludmilla Lubenskaya
Elena Marmorshtein
Igor Curvich
Lev Sud

Moscow, May 1987

3, rue Xavier Blanc, F-06800 HAUT DE CAGNES. Frankr. 1987-10-31

Pol I, kr V Tham,bg

1987-12-03

Skr t tit

EXP. 871203/Beg

Utrikesdepartementet
Pol I

STOCKHOLM.

304/001		
1987-11-05		
AVD	GR.	EU

Mitt brev: 1987-02-12

Ert brev: 1987-03-06

För Wallenbergärendets handläggare

Min privata lilla nyhetsförmedling är för det mesta efter sin tid, men följande bör jag för ordningens skull meddela.

Under ett privat samtal i anknytning till en presskonferens i Haag nyligen uppgav Josip Tereljica, att en fånge i Vladimir 1979 och 1985 väggtelegraferade till andra fångar att han vore Raoul Wallenberg. Den kände kristna dissidenten Ogurtsov skall ha mottagit ett sådant meddelande.

Jag förmodar att det är detta som ligger bakom vissa tielingsuppgifter om RW i Vladimir 1985. Det intressanta är namnet Ogurtsov. Min senaste notering om Igor Ogurtsov, f. 1937, är att han fått tillstånd att emigrera. Huruvida han ännu gjort detta vet jag inte. Han måste givetvis höras.

Kan nog så småningom ta reda på mer om Ogurtsov, men det kommer att ta tid. Er Bonn-ambassad kan säkerligen snabbt få alla upplysningar - t.ex. från Internationale Gesellschaft für Menschenrechte, Deutsche Sektion, Frankfurt /M. (Christiane Freese).

Men kanske har Ni redan utrett denna sak.

Bästa hälsningar

Harald Wigforss
Harald Wigforss

UTRIKESDEPARTEMENTET

ARENDE:

KOPIA TILL:

KABS
POLCH
POL 1

ATGARD:

Tham, la

Amgen 3

Arthur 87-11-13

INK 1
Det....
10
AVE
P

AMBASSADEN WIEN

1987-11-10

UD STOCKHOLM

FOER OSVALD, POL 1

RE RAOUL WALLENBERG

UTRIKESDEPARTEMENTET

RE RAOUL WALLENBERG

I RESIDENSETS BREVLAADA HAR NAAGON IDAG LAGT ETT VITT PAPPER
UTAN KUVERT MED BARA FOELJANDE MASKINSKRIVNA TEXT:
"RAOUL WALLENBERG LEBT IM MOSKAUER SPITAL COHLOECAYJ
UNTER DEM NAMEN OLAF OLDENBURG. GEFANGENENNUMMER 28252."
INGEN UNDERSKRIFT ELLER ANNAT SOM GER EN LEDTRAAD BETRAEFFANDE
DEN ANONYME UPPHOVSMANNEN.

MALM

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
Kr V Tham,bg

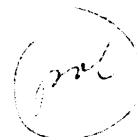
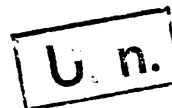
ARKIVEXEMPLAR

1987-11-10

Dnr 314/001	Avd Grupp Mål P2 Eu ⁷

Ambassadör Ullsten

OTTAWA

Wallenbergärendet: Josef Terelja

Edert fax 1987-10-29

(6 bil)

Broder,

Med ovanciterade telefaxmeddelande blev vi informerade om att Josef Terelja (Josyp Terelya), f d "ordförande i de ukrainska katolikernas centralkommitté" har dykt upp i Ottawa sedan han tillåtits lämna Sovjetunionen. Vi ser nu en chans att genom ett samtal med Terelja söka få närmare klarhet om vad han kan veta i Wallenbergärendet, inte minst de påstådda uppgifterna till Terelja av en KGB-officer (återgivet av Reuter år 1986) att Wallenberg ännu levde, jfr bil 3.

Vi vore sålunda tacksamma om ambassaden så snart sig göra låter, kunde försöka få ett sammanträffande med Terelja för att höra vad han kan ha att berätta. Jfr även bifogat brev från Harald Wigforss (bil 6).

*Börja kolla
P.O.*

Peter Osvald

Följande bifogas: Hbr Bertelman-Osvald 1987-09-04 Bil 1
Hbr Osvald-Nilsson 1987-03-05 Bil 2
PM (Julin, Pol I) 1986-03-06 +bil Bil 3
Brev Julin-Lagergren 1985-02-13 Bil 4
Hbr Nilsson-Eliasson 1984-12-13 Bil 5
Brev fr H Wigforss 1987-10-31 Bil 6

Ifylles av postexp

Dep U 328 10 000 ex 8608

Avsänt med	Avsändn datum	Sign
☒ sv kurir ☐ utl kurir ☐ luftpost ☐ vanlig post	8/11	Brz

MINISTRY

FOR

FOREIGN AFFAIRS

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
Kr V Tham,bg

ARKIVEXEMPLAR

Stockholm, den

Dnr	Avd Grupp Mål
10. November 1987 314/002	P 2 EU ^I

Herrn
Reinhardt Toffolo
Postfach 1363
D-2262 LECK
Bundesrepublik Deutschland

Betr.: Raoul Wallenberg/Wilmos Langfelder
(2 Anlagen)

Sehr geehrter Herr Toffolo!

Vielen Dank für Ihren freundlichen Brief vom 22. Oktober
über Raoul Wallenberg und Wilmos Langfelder!

Aus Anlass Ihres Schreibens darf ich Ihnen in der Anlage
eine in deutscher Sprache abgefasste kurzgefasste Darstel-
lung des Einsatzes von Raoul Wallenberg sowie eine vom
Schwedischen Institut für kulturelle Beziehungen mit dem
Ausland herausgegebene Schrift zum gleichen Thema übersenden.

Sollten Sie, nachdem Sie das Material gelesen haben, noch
weitere Fragen haben, so wenden Sie sich gern noch einmal
an uns. Es könnte auch angebracht sein, mit der schwedischen
Vereinigung Raoul Wallenbergföreningen, Box 16076, S-103 22
Stockholm, Verbindung aufzunehmen.

Mit freundlichen Grüßen

Vollrath Tham
Vollrath Tham
Ministerialrat

Ifylles av postexp

Dep U 328 10 000 ex 8608

Avsänd med	Avsänd datum	Sign
☐ sv kurir ☐ utl kurir ☐ luftpost ☒ vanlig post	8/11/87	Bg

UTRIKESDEPARTEMENTET

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

ÅTGÄRD:

POLCH

POL 1

Pol I, Depr P Osvald, mp
1987-11-13

 tit

Exp: 87-11-13/ *4F*

vidi 1PS

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1987-11-28/12		
And	Or	Med
P	2	EU ¹

AMBASSADEN MOSKVA 1987-11-12

UD STOCKHOLM

E N D A S T FOER POLCHEFEN OCH POL 1

RE RAOUL WALLENBERG

(POL)

FORTS

RE RAOUL WALLENBERG

P R I M O NINA LAGERGREN HAR SAENT MIG ETT BREV, DAGTECKNAT STOCKHOLM 23 OKTOBER, TILL VILKET HON FOGAT EN KOPIA AV EN HAENVAENDELSE 15 SEPTEMBER, SOM HON OCH HENNES BROR, GUY VON DARDEL, GJORT TILL GORBATJOV. TEXTEN TILL DENNA HAENVAENDELSE TILL FOERMAAN FOER RAOUL WALLENBERG AATERGES HAER UNDER SECUNDO.

TILL MIG SKRIVER FRU LAGERGREN ATT "ORIGINALET HAR TILLSTAELLTS HONOM (GORBATJOV) DIREKT, MEN DAA VI INTE AER SAEKRA PAA POSTGAANGEN OCH VI INTE FAATT NAAGOT SVAR, BER VI DIG OEVERLAEMNA KOPIAN TILL HONOM".

SOM JAG FOERSTAATT SAKEN, OEVERVAEGS FOER NAERVARANDE I STOCKHOLM EVENTUELLA NYA UPSLAG I WALLENBERG-AERENDET INFOER RYZJKOVS BESOEK I JANUARI. ATT JAG SKULLE FOEREKOMMA DENNA FRAMSTAELLNING GENOM ATT TILL GORBATJOV ELLER MEDARBETARE TILL HONOM OEVERLAEMNA KOPIA AV VON DARDELS/LAGERGRENS BREV FRAMSTAAR SOM ALLT ANNAT AEN AENDAMAALSENLIGT. DET REDAN HYPOTETISKA RESONEMANGET KAN I DETTA AVSNITT FYLLAS UT MED ETT KONSTATERANDE AV ATT DET VIDARE STARKT KAN IFRAAGASAETTAS OM DET OEVERHUVUD AER MOEJLIGT FOER EN SVENSK AMBASSADOER I MOSKVA ATT ERHAALLA FOERETRAEDE HOS GORBATJOV ELLER DENNES MEDARBETARE FOER ATT OEVERLAEMNA KOPIA AV EN HEMSTAELLAN, SOM INTE AER DEN SVENSKA REGERINGENS, TILL FOERMAAN FOER RAOUL WALLENBERG.

JAG ANTAR EMELLERTID ATT NI PAA NUVARANDE STADIUM INTE OENSKAR REDOVISA FOER FRU LAGERGREN DE OEVERVAEGANDEN SOM GOERS INFOER RYZJKOV-BESOEKET. HENNES BEGAERAN TILL MIG SKULLE ISTAELLET KUNNA UPPFYLLAS ENLIGT FOELJANDE MODELL. NILSSON/AHLANDER OEVERLAEMNAR TILL RYMKO/TATARINTSEV KOPIA AV BREVET FRAAN VON DARDEL/LAGERGREN. DETTA SKULLE SKE NAER NILSSON ELLER AHLANDER I ANNAT AERENDE BESOEKER VEDERBOERANDE I MID, OCH UNDER FRAMHAALLANDE AV ATT OEVERLAEMNANDET FRAEMST AER AVSETT ATT FRAMKALLA EN KVITTENS PAA DET PRIVATA ORIGINALBREVET.

EFTER OEVERLAEMNANDET I MID SKULLE JAG I NAAGRA KORTA RADER TILL FRU LAGERGREN KUNNA KONSTATERA ATT "AMBASSADEN TILL DET SOVJETISKA UTRIKESDEPARTEMENTET OEVERLAEMNAT KOPIA AV HENNES OCH

FORTS

PROFESSOR VON DARDELS BREV TILL GENERALSEKRETERARE GORBATJOV".

2

TACKSAM EN RELATIVT SNAR REAKTION FRAAN ER PAA DET HAER SKISSERADE.

S E C U N D O   NEDAN TEXTEN TILL NINA LAGERGRENS OCH GUY VON DARDELS BREV TILL GORBATJOV.

"MR PARTY SECRETARY,
FOR MORE THAN FOUR DECADES THE DISAPPEARANCE OF THE SWEDISH DIPLOMAT RAOUL WALLENBERG , LAST RAISED WITH YOU BY OUR PRIME MINISTER INGVAR CARLSSON DURING HIS VISIT TO YOU LAST YEAR, HAS BEEN A CONTINUOUS THORN IN THE RELATIONS BETWEEN SWEDEN AND THE SOVIET UNION. RAOUL WALLENBERG IS CONSIDERED ONE OF THE MAJOR, PERHAPS THE MAJOR HUMANITARIAN FIGURE OF THE WAR, CREDITED WITH THE SURVIVAL OF ABOUT 100.000 JEWS IN BUDAPEST, AND INTEREST IN AND CONCERN FOR HIS FATE BY FAR TRANSCENDS THE FRONTIERS OF SWEDEN.

ON THE POLITICAL LEVEL, A DEADLOCK PERSISTS BETWEEN THE SOVIET FOREIGN MINISTRY, WHICH CLAIMS TO HAVE INFORMATION THAT RAOUL WALLENBERG DIED BY HEART ATTACK IN THE LJUBLJANKA PRISON IN 1947, AND THE SWEDISH FOREIGN OFFICE, WHICH MAINTAINS , ON THE BASIS OF TESTIMONIES FROM HOMECOMING PRISONERS AND OTHER SOURCES, THAT RAOUL WALLENBERG WAS ALIVE MUCH LATER THAN 1947, AND MAY WELL BE ALIVE TODAY. HE WOULD THEN BE 75.

VERY RECENTLY, AT A PRESS CONFERENCE, THE SPOKESMAN OF THE SOVIET FOREIGN MINISTRY, G. GERASIMOV, WHILE REPEATING THE HYPOTHESIS OF RAOUL WALLENBERGS DEATH IN 1947, EXPRESSED THE HOPE THAT HE COULD STILL BE ALIVE TODAY.

AS RAOUL WALLENBERG'S BROTHER AND SISTER WE APPEAL TO YOU, MR PARTY SECRETARY, TO HAVE HIS CASE REOPENED, NOT AS A POLITICAL QUESTION BETWEEN SOVEREIGN STATES, BUT AS A HUMANITARIAN ISSUE FOR THE REUNIFICATION OF OUR FAMILY.

FOR US IT IS IMMATERIAL WHAT HAPPENED TO HIM DURING THE STALIN PERIOD, FROM WHICH SO MUCH INFORMATION IS NOTORIOUSLY UNRELIABLE. THE ONLY IMPORTANT QUESTION IS WHETHER HE IS STILL ALIVE TODAY.

WE BELIEVE IN FACT, THAT HE IS BEING HELD TOGETHER WITH OTHER PRISONERS OF DIFFERENT NATIONALITIES OFFICIALLY DECLARED DEAD. OUR BELIEF IS SUBSTANTIATED BY VERY RECENT SPECIFIC INFORMATION.

IF INVITED, WE WOULD BE PREPARED TO COME TO THE SOVIET UNION TO ASSIST THE AUTHORITIES IN A SEARCH FOR OUR BROTHER. IN PARTICULAR WE SHOULD BE ABLE TO ESTABLISH HIS IDENTITY IF, AS SEEMS POSSIBLE, HE HAS BEEN REGISTERED UNDER A DIFFERENT NAME. WE REALIZE THAT SUCH INVESTIGATIONS COULD BE VERY SENSITIVE, AND WE WILL COMMIT OURSELVES TO KEEP THEM DISCREET.

PLEASE, MR GORBACHEV, PUT AN END TO THIS TRAGEDY, WHICH HAS CAUSED SO MUCH DESPAIR AND CREATED PROBLEMS BETWEEN OUR COUNTRIES.

FORTS

SO, LET RAOUL SPEND HIS LAST YEARS IN FREEDOM.

3

VERY SINCERELY YOURS..."

THUNBORG

1987-11-10

P2EU I

Christer Isaksson
Informationsbyrån
Utrikesdepartementet

OK

314/001

1987-11-12

1/12-87

S-O Petersson
beaktat, att
detta är en
och godkänd
av S. Petersson

ANG. 1-11-87 SE ORIG. 1 SW 32 Ua
P 2 EU

Inbjudan till Rachel Haspel, USA:s Raoul Wallenberg-kommitté

Broder,

Rachel Haspel är "President" i The Raoul Wallenberg Committee of the United States. Hon är anställd av kommittén och arbetar ifrån ett kontor inhytt hos American Scandinavian Foundation på Manhattan. Kommittén arbetar med att sprida information om Raoul Wallenbergs insatser i Ungern, om hans öde efter fängslandet och med att verka för att den amerikanska regeringen övar påtryckningar på den sovjetiska regeringen i syfte att få Raoul Wallenberg (numera som bekant även amerikansk hedersmedborgare) frigiven eller i varje fall få klarhet i vad som hänt honom. Kommittén har samlat in medel som fondera och som skall användas bl.a. för att ge stipendier åt forskare, som ägnar sig åt studier i frågor som har med mänskliga rättigheter att göra.

Mrs. Haspel har inbjudits att komma till Sverige under januari 1988 för att delta i ett program, som svenska Wallenbergkommittén organiserar. Jag föreslår härmed att generalkonsulatet bemyndigas inköpa en t.o.r.-biljett Stockholm - New York för Mrs. Rachel Haspel och att kostnaden för biljetten belastar Informationsbyråns anslag för personutbyte.

Jag föreslår vidare att Informationsbyrån erbjuder Mrs. Haspel möjlighet att få en prioritering om UD:s arbete på Wallenberg-fallet. Jag bedömer det angeläget att den svenska regeringen erbjuder den amerikanska Wallenbergkommitténs chef denna resa. Mrs. Haspel har under de senaste fem åren lagt ner ett stort arbete för att skapa kännedom om Raoul Wallenberg och har därvid också skapat stor goodwill för Sverige.

Magnus Faxén

Avsändningsort

Pol I, kr V Tham, la

Ärende

Wallenbergärendet

Datum

1987-11-13

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu'

Adress

Ambassaden MOSKVA

Dnr....

(POL)

Text

7

Från pol I re Wallenbergärendet.

Enligt en anonym textuppgift som lämnats till ambassaden i Wien skulle Raoul Wallenberg befinna sig på ett sjukhus i Moskva vid namn CIT COHLOECAYJ SLUTCIT. Vår inställning är ju att behandla anonyma uppgifter med största skepsis och citerade sjukhusnamn förefaller heller inte särskilt ryskt. Vi skulle dock vara tacksamma om ambassaden kunde undersöka om det överhuvudtaget finns ett sjukhus i Moskva-regionen med detta eller snarlikt namn.

CABINET

Avsändningsort Pol I, Depr P Osvald, mp

Ärende

Wallenberg

Datum

1987-11-13

Avd

P

Grupp

2

Mål

E 11'

Adress

Ambassaden MOSKVA Dnr ....

(POL)

Text

B R Å D S K A N D E

7
Från pol I efter samråd med kabs. Re
Wallenberg.

Ni bemyndigas agera i enlighet med ert förslag i primo,
fjärde och femte stycket.

CABINET

UTRIKESDEPARTEMENTET

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

ÅTGÄRD:

KABS

POLCH

POL 1

POL 5

Erstad, m/s

87-11-16

tillet + Religiøs anse i

Attoria / v.

INOM UTRIKES	
DAT...../.....	
1987-11-28 14	
Ans	Ans
<i>R</i>	<i>Eu</i>

POL

FN-DELEGATIONEN NEW YORK

1987-11-13

UD STOCKHOLM

FOER POLCH FRAAN FAXEN

RE VITNE I RAOUL WALLENBERG-ÄRENDET

FORTS

RE VITTNE I RAOUL WALLENBERG-AERENDET

ENLIGT UPPGIFTER FRAAN HAERVARANDE RAOUL WALLENBERG-KOMMITTE
FINNS SEDAN NAAGRA VECKOR TILLBAKA JOSEPH TEREYLA I TORONTO,
CANADA. JOSEPH TEREYLA HAR UPPGIVIT ATT HAN KAENNER TILL ATT
WALLENBERG SKULLE HA SETTS I SEN TID. HAR BOR HOS FAHER TATARYN
I TORONTO. TEL NR (416) 937-3336 ELLER 935-6848.

FERM

Ärende

Vittne i Raoul Wallenberg-
ärendet

Datum

1987-11-16

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu

Adress

FN-del, NEW YORK Dnr .....

Text

För Faxén, GK, från pol I. Re Wallenberg,

Uppgiften om Terelja har redan nått oss. Ambassaden
i Ottawa har uppdragits söka kontakt med honom och
höra honom.

CABINET

Avsändningsort

Pol I, Kr V Tham,bg

Ärende

Vittne i Raoul Wallenberg-
ärendet

Datum

1987-11-16

Avd

P

Grupp

2

Mål

E 11

Adress

Ambassaden OTTAWA Dnr....

Text

hbr Osvald-Ullsten 10 november/
Från Pol I re vittne i Raoul Wallenberg-ärendet

FN-delegationen New York har 1987-11-13 inrapporterat följande:

CIT. Enligt uppgifter från .....
.....(se bifogat fr FN-del New
York).....eller . SLUTCIT.

CABINET

ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

KOPIA TILL:

KABSEK

POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

aa/w

18

P 2 Eu

(POL)

AMBASSADEN MOSKVA 1987-11-17

UD STOCKHOLM

FOER POL 1.

RE WALLENBERG-AERENDET

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE WALLENBERG-AERENDET

VI HAR INTE KUNNAT FINNA NAAGOT NAMN PAA ETT SJUKHUS I MOSKVA-
REGIONEN SOM ENS TILLNAERMELSEVIS SKULLE LIKNA COHLOECAYJ.
FOERUTOM DET VAEKKAENDA BOTKIN FINNS DET DOCK EN PSYKIATRISK
KLINIK, KAJENKO, BELAEGEN VID ZAGRADNAJA CHAUSSE I MOSKVAS SOEDRA
FOERORTER, DAER DET FOEREKOMMER ATT UTLAENNINGAR SKRIVS IN.
MEN, SOM SAGT, NAMNLIKHETEN MELLAN COHLOECAYJ OCH KAJENKO AER
KNAPPAST SLAAENDE.

THUNBORG

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

KOPIA TILL:

ÅTGÄRD:

KABS
POLCH
POL 1
POL 3

aa/m

18
P 2 Eu'

AMBASSADEN TEL AVIV 1987-11-17

UD STOCKHOLM

FOER POL 1.

RE WALLENBERG

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE WALLENBERG

A L F A

AMBASSADEN HAR NU LYCKATS FÅA KONTAKT MED ANNA BILDER SOM
UPPGER ATT HON INTE LÄNGRE VET VAR ORIGINALET TILL BREVET FRÅN
MODERN DEN 14 JUNI 1979 FINNS. HON SKALL FRÅGA SINA NÄRMASTE
ANHÖRIGA OM DE HAR TAGIT HAND OM DET. BILDER FÖREFALLER OVILLIG
ATT HA NÅGON YTTERLIGARE KONTAKT MED AMBASSADEN I WALLENBERG-
ÄRENDET SOM HON MENAR BRINGAT OLYCKA ÖVER FAMILJEN.
ÅTMINSTONE ANSER FADERN JAN KAPLAN ATT HANS UTRESA FRÅN SOVJET
FÖRSÄMETS HÄRIGENOM. FADERN LEVER NU I ISRAEL OCH ÄR SJUKLIG.
VI SKALL EMELLERTID ÅTERKOMMA TILL ANNA BILDER OM NÅGON VECKA
FÖR ATT HÖRA OM HON KAN FÅ FRÅM DET EFTERFRÅGADE BREVET.

B E T A

KALINSKY HAR VARIT ÖNTRÄFFBAR UNDER EN LÄNGRE TID. VISSA
UPPGIFTER GÖR GÄLLANDE ATT HAN ÄR I UTlandet OCH ANDRA ATT
HAN ÄR SJUK. VI FORTSÄTTER ATT SÖKA ÄVEN HONOM.

BERGQUIST

1987-11-13

Kabinettssekreteraren
Pierre Schori

Utrikesdepartementet

317/CC1

INKO		
1987-11-13		
AV	LR	EU

Raoul Wallenberg

hbr Malm-Osvald 1987-10-09 284/001 ✓

Broder,

Dr. Schultz i inrikesministeriet sade mig idag att han fått kontakt med en ungrare som kände Raoul Wallenberg och som också fått hjälp av honom i Budapest. Vederbörande, en judisk trosbekännare, hade "vänner" som kunde vara intressanta. Schultz trodde emellertid att det skulle dröja ytterligare någon tid innan han kunde besvara vår fråga om AVO-män.

Schultz tillade att ungraren för sin del ansåg föga troligt att Wallenberg fortfarande kunde vara i livet.

Raoul Wallenberg

Dag Malm

Dag Malm

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (pol I)
Depr Peter Osvald, mp

323/006
PROMEMORIA

1987-11-19

1(1)

P2 Eli'

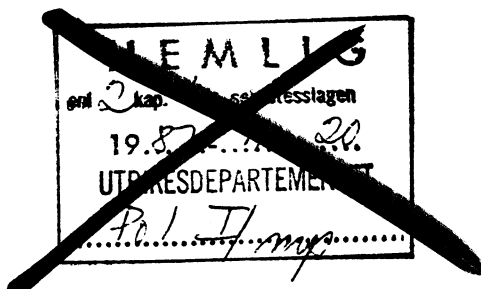
Ex till:

kabs

polch

ch pol I

Tham, pol I

HEMLIG

(Pol)

Exp: 87-11-20/14p

Samtal med Kenne Fant i Wallenbergfrågan

Jag talade i dag med författaren Kenne Fant, som sedan två dagar befinner sig i Florida. Jag erinrade om vår överenskommelse från tidigare i höstas, nämligen att Fant, när han i november återvände till USA, skulle kontakta de två vittnen som sagt sig ha kännedom om Mjasnikovs dagbok. Jag tillfogade att vi fortsatt var intresserade, ja angelägna, om en sådan kontakt. Syftet med dessa kontakter var ju att utröna om de båda vittnena var villiga att låta sig höras av företrädare för regeringen.

Fant sade sig i detalj minnas vår överenskommelse. Han hade för avsikt att snarast söka kontakt med de båda vittnena och så fort detta låtit sig göra, tillskriva mig med "expressbrev". Fant betonade att han tog sitt "uppdrag" på största allvar. Jag tackade för detta besked.

Peter Osvald

Anteckning: Fants adress och telefonnummer

Holly Greens Villa
Apt 108
3070 Gulf Shore Bd North
NAPLES, Florida 33940

tel: 813/263 3528

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (pol I)
Depr Peter Osvald, mp

324/025
PROMEMORIA

1(4)

1987-11-20

Ex till:

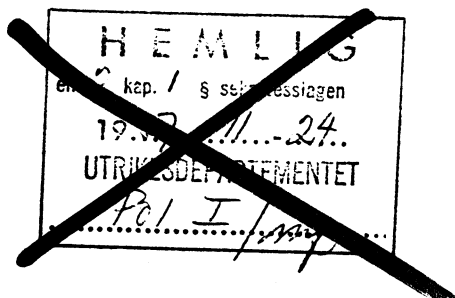
kabs

polch

ch pol I

V Tham, pol I

HEMLIG

Exp: 87-11-24/
14
P

Wallenberg-frågan inför Ryzjkovs besök

1. I det besked i Wallenbergfrågan som ambassadör Pankin lämnade i juli 1986, som svar på statsministerns framställning tre månader tidigare, sades att en kompletterande kontroll visat att Wallenberg avled i Ljubljankafängelset i juli 1947, sannolikt till följd av hjärtinfarkt. Från sovjetisk sida betraktade man frågan som utagerad.
2. Situationen har komplicerats genom att man från Sovjetisk sida också offentligen så klart redovisat sin inställning. I somras förklarade presstalesmannen i sovjetiska utrikesministeriet, Gennadij Gerasimov, att det visserligen vore bra om rykten som gjorde gällande att Wallenberg var i livet vore sanna, men, sade han, förra året genomfördes ännu en grundlig undersökning beträffande alla omständigheter i fallet. Undersökningen bekräftade att Wallenberg dog 1947, underströk Gerasimov. I en TASS-artikel i anslutning till detta uttalande betonas för övrigt att Sovjetunionen i den anda av öppenhet som nu råder undersökt frågan för att undanröja misstron på svensk sida, och för att "utveckla och fördjupa de goda grannskapsförbindelserna

./...

i de båda ländernas och folkens intresse". Den engelskspråkiga "Moscow News" återger också Gerasimovs uttalande med tillägget "att detta (alltså att Wallenberg dog 1947) är ett faktum som både vi och svenskarna borde lita på".

Man kan självfallet bara spekulera om anledningen till uttalandena. Ett tidsmässigt närliggande skäl kan vara publiciteten i Sverige och andra västländer med anledning av Raoul Wallenbergs sjuttiofemårsdag 4 augusti.

Vidare är det rimligt tro att uttalandena gjorts med det övergripande syftet från sovjetisk sida att förekomma hellre än att förekommas. Undersökningen 1986 bekräftade ju att Wallenberg avled 1947. Implikationen är förstås att det är utsiktslöst att under åberopande av "glasnost" begära en ny undersökning. En sådan har ju redan utförts under Gorbatsjov vid makten.

3. Trots att man alltså från sovjetisk sida ned betydande skärpa hävdar sin uppfattning, måste vi driva frågan vidare.

4. En diskussion har under hösten förts i frågan inom departementet. Slutsatsen av denna diskussion är att vi som nästa steg gentemot Sovjetunionen bör begära få del av utredningsmaterielet.

Det som talar för en sådan begäran är att den erbjuder en väg runt 1986 års sovjetiska besked, att den passar väl in i den pågående interna sovjetiska uppgörelsen med Stalintiden, att den också passar väl in i dagens samarbetsinriktade och relativt förtroendefulla svensk-sovjetiska bilaterala förhållande, och att den gentemot familj och allmänhet är en logisk och naturlig uppföljning av det sovjetiska svaret.

Det som talar mot en begäran om dokumentationen är risken för att inte kunna bevisa eller motbevisa de ev framlagda dokumentens autenticitet. En sådan situation kan ytterligare försvåra våra möjligheter att driva frågan gentemot Sovjetunionen. Denna risk får dock inte överdrivas. Det är inte orimligt att anta att dokumentationen kommer att vara behäftad med brister i ett eller annat hänseende. Tveksamheter härvidlag kan leda till nya svenska framställningar om ytterligare dokumentation. Det förefaller osannolikt att vi skulle kunna hamna i en helt entydig situation där vi måste acceptera eller förkasta det framlagda materialet.

5. Om denna handlingslinje accepteras bör vi nu överväga hur och när framställningen om att få ta del av utredningsmaterialet lämpligen bör göras.

En möjlighet är att relativt snart, och alltså i god tid före besöket, ta upp frågan med ryssarna. Det skulle kunna ske i Stockholm (utrikesministern/kabinettssekreteraren till Pankin) eller i Moskva (genom Thunborg). I bästa fall skulle då ett svar kunna erhållas före besöket. Wallenbergfrågan skulle i så fall inte behöva drivas under själva besöket. Man kan å andra sidan inte utesluta möjligheten att något svar inte föreligger när Ryzjkov anländer i januari. Det kan därför av detta och andra skäl ändå bli nödvändigt att ta upp Wallenbergfrågan med Ryzjkov under själva besöket. Inget skulle därmed ha vunnits genom att ta upp frågan tidigt; tvärtom kan en framställning nu ge den sovjetiska byråkratin möjlighet att förbereda ett i sak negativt svar.

Det förefaller mot denna bakgrund lämpligare att vänta med framställningen till själva besöket. Statsministern skulle då kunna ta upp saken i samtal på tu man hand med Ryzjkov. Vi kan då visserligen inte förvänta oss ett omedelbart svar, men det torde ändå vara möjligt att på den ofrånkomliga pressfrågan om Wallenbergfrågan tagits upp, kunna redovisa den svenska framställningen.

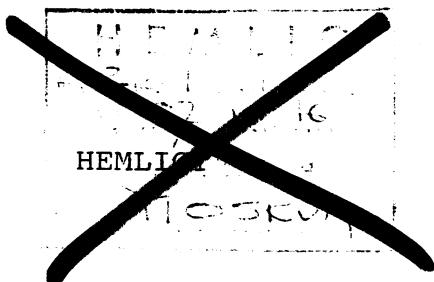

Peter Osvald

1987-11-16

VT
Tänka hand
om hille?

Departementssekreteraren
Staffan Carlsson
Utrikesdepartementet

320/001

INKOM		
1987-11-16		
1	2	En I

Raoul Wallenberg
(1 bil.)

(Terelja)

(Ogurtsov)

Broder,

Via UD:s kurirexpedition har jag 13 november mottagit här i kopia närslutna privatbrev från förre chefredaktören Harald Wigforss, tydligen numera vintertid bosatt i Frankrike. Som framgår av kopian, har Wigforss via en person i Belgien erfarit, att den från Wallenberg-dossiern under senare år kände Terelja vid ett samtal i Haag skulle ha hävdat att förbindelse via väggtelegrafi 1979 respektive 1985 förekommit mellan en fånge som påstått sig vara R.W. och medfångar. En av dessa skulle vara en kristen dissident vid namn Ogurtsov.

Det finns förvisso flera mellanled innan refererade informationer nått Wigforss. För att kunna bedöma uppgifternas värde, lär det vara nödvändigt för departementet att etablera kontakt med Terelja. Detta kan ju vara av intresse, även med hänsyn det sätt på vilket han tidigare figurerat i Wallenberg-dossiern.

Jag föreställer mig det vara mest ändamålsenligt att via ett telefonsamtal till Wigforss i Haut De Cagnes (93 738070) först söka få fram den icke namngivne belgarens identitet och därefter Tereljas adress i väst.

3, rue Xavier Blanc, F-06800 HAUT DE CAGNES. Frankr. 1987-10-30
Tel. 93 738070

Bil. handbrev ..... N. 1550

C-1550j...d... 87/11/16

Broder,

På en eländig skrivmaskin sänder jag dig mina hjärtliga hälsningar.
Troligen vet du ^drean allt om vad Terelja sagt, och mer än jag vet. Detta
är vad jag erfarit från en kontaktman i Belgien.

I samband med en presskonferens i Haag nyligen skall T. ha sagt (i ett
privat samtal), att 1979 och 1985 en fånge som uppgett sig vara Raoul
Wallenberg kommunicerat med andra fångar genom väggtelegrafi. Vid ett
tillfälle har ett sådant meddelande mottagits av den kände kristne dissi-
denten Ogurtsov.

Min senaste notering om Igor Ogurtsov, f. 1937, är att han fått tillstånd
att emigrera. Det är mig inte bekant om han ännu kunnat göra detta. Ur-
sprungligen är han från Leningrad, men om han finns i Moskva vore det
väl lockande att kontrollera Tereljans uppgift. Som sagt, vad som göras
skall har kanske redan blivit gjort.

Har jag nämnt att en av mina vänner i Göteborg planlägger en resa till
Ryssland för honom, hans fru, min fru Brita och mig själv? Den skulle
komma att äga rum någon gång i juni. Min vän hade från början ännu mer
högtflygande planer, nämligen att resan skulle utsträckas till Irkutsk.
Detta för att vi skulle kunna citera Jules Verne och antaga lösemordet
"Vi träffas i Irkutsk". Jag har sagt honom att jag förkastar Irkutsk
men accepterar lösemordet.

Vi har get bra här, med temperaturer på mellan 15 och 20°. Det är en
förförisk och dekadent kust. Hoppas ni får en dräglig vinter.

Tillgivare
Hansel

PS Vi träffas i Irkutsk.

CHARLOTTE & LARS-ÅKE NILSSON
MOSCOW

1987-11-16

F chefredaktören
Harald Wigforss
3, rue Xavier Blanc
F-06800 Haut De Cagne

Stycke
Från min hustru
H. S. J. J.
J. S. J. J.

Välbehåll

Broder,

Hjärtligt tack för Ditt brev 30 oktober med informationer om Tereljas utsago. Jag vet inte om UD i Stockholm tidigare fått del av denna. Själv hade jag åtminstone inte tidigare hört uppgifterna. Jag har tagit mig friheten att sända Staffan Carlsson på Pol 1, UD, som jag vill minnas att Du känner, en kopia av Ditt brev till mig. Förmodligen kommer Du att höra av honom per telefon.

Det var trevligt läsa att Din hustru, Du själv och Era vänner planerar en resa till Sovjetunionen nästa sommar. Får jag redan nu ställa en måltid i utsikt när Ni passerar Moskva? Detta givetvis under förutsättning att Lotta och jag då inte är på semester. Det Jules Verneska Irkutsk tycker jag verkar mer tveksamt.

Inte mindre trevligt var att läsa att Du tillbringar vintern om inte med dekadent leverne så dock vid

...

Jag har
inte sett
denna kop
när Du
undrar om
förhållanden
till det
har hand
om detta
E

Tän Du
hand om
dette 3/4

en dekadent kust. Jag kan försäkra Dig om att vi
lever obehagligt långt från all dekadens i Moskva
på vintern. Och annars med för den delen.
Snötäcket är dock ännu endast blött och blott
tumsbrett, så vintern har börjat drägligt.

Med vänliga hälsningar!
Lars-Åke Nilsson

Lars-Åke Nilsson

Overlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET
POL I

Utrikesdepartementet

0 8 11 1987
K. P. Thau

Ex till: Raoul Wallen-
bergföreningen, Sthlm

Osvald, Pol I

Thau, Pol I

EXP. 87/208/Bg

INK UTRIKESDEP
EXP. 1987-11-23
AVS. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
P 2 E

Om Raoul Wallenberg, Elie Wiesel och människans rättigheter

Till det yttre är Irwin Cotler en ganska oansenlig man. Håret stretar lite varsomhelst, kostymen är solkig, han kommer alltid för sent. Och hans studenter älskar honom.

Irwin Cotler, professor i Constitutional Law, Poverty Law and Human Rights vid McGill University, Visiting Professor at Harvard Law School, medlem av Board of Directors i International Commission of Jurists, Co-Chairman of the Canadian Helsinki Watch Group etc. etc., har arbetat för politiska fångar i Sydafrika, Latinamerika och Sovjetunionen. Under nio år arbetade han för att befria Anatolyn Shchamransky, han har hållit föreläsningar världen runt, var rådgivare till John Turner när denne var kanadensisk justitieminister. Han har varit en pionjär för Peace Law, arbetat för fred i Mellanöstern, fått många hedersbetygelser men förblivit personligen anspråkslös. När Bar-Ilan University i Tel Aviv ville upprätta en lärostol för att hedra honom tackade han ja till stolen men nej till namnet: Han ville att den skulle uppkallas efter Raoul Wallenberg.

./.

Vid sitt hemuniversitet, McGill, har Cotler ju redan sin egen lärostol men Bar-Ilan instiftade en årlig föreläsning, för att hedra Irwin Cotler men uppkallad, även den, efter Raoul Wallenberg. Den 3 november 1987 hölls den första Raoul Wallenberg lecture vid McGill University. Till föreläsare hade Cotler inbjudit en av sina närmaste vänner, Elie Wiesel.

x

I strålkastarnas hårda sken satt Wiesel på podiet, med håret

nere i pannan, härjade drag, djupa fåror och sorgsna bruna ögon. Som pojke upplevde han Auschwitz och Buchenwald, som vuxen har han burit vittnesbörd därom i sin ständiga strävan att få människor att inse vad som kan hända och därigenom skapa möjligheter för fred. Jeremia visste vad som skulle hända, Hesekiel också, även Jesaja, men trots profeterna var det ingen som gjorde något åt det. Hos dem finns det, sade Wiesel, "an infinite sadness - but the smile of a child can defeat it".

Minnet är en av människans rättigheter. Man måste minnas, måste få minnas. Koncentrationslägrens fångna judar var ensamma än några andra, ty de andra hade familjer utanför, vänner, anhöriga. Judarna var ensamma och nazisterna lät dem inte ens begrava sina döda utan brände liken - "they killed their death". De judiska barackledarna var de mest ensamma av alla, ty de hade till uppgift att bränna liken för att sedan själva dödas och brännas. Likväl bar de vittnesbörd, samlade i volymen *Voix de la nuit*. De bar vittnesbörd så som Wiesel själv gjort i sina böcker, "not only to redeem the dead but to tell the living". Därför måste man minnas och man måste göra det nu, fyrtio år efter Nürnberg. "When dignity is at stake neutrality is a sin because it never helps the victims, only the victimizers". Förtvivlan är trots allt något positivt ty däri finns åtminstone en känsla - det värsta av allt är likgiltighet. "The opposite of good is not evil but indifference. The opposite of beauty is not ugliness but indifference. The opposite of law is not lawlessness but indifference. The opposite of life is not death but indifference. And the weapon to fight indifference is memory".

"Raoul Wallenberg showed that one can side with the oppressed". En enda man, en icke-judisk svensk diplomat, räddade under andra världskriget ensam fler judiska människor än någon regering. Jag Elie Wiesel kan bära

vittnesbörd om koncentrationslägerfångarna men Wallenberg bar vittnesbörd om vad en enda människa kan göra för att ge sina medmänniskor värdighet och liv.

x

På podiet tillsammans med Wiesel och Cotler satt David Crombie som i det federala kabinettet svarar för mänskliga rättigheter, Quebecs justitieminister Herbert Marx, McGills rektor och juridiska fakultetens dekanus. Den som frambar tacket var Claire L'Heureux-Dubé, medlem av Supreme Court of Canada. Under hela nästa dag, den 4 november följde en konferens som, till uppföljning av Wallenbergföreläsningen, hölls över temat "International Human Rights Conference: Nuremberg Forty Years later - The Struggle against injustice in our time". Där fanns Nelson Mandelas försvarare Arthur Chaskelson, Canadas justitieminister Ramon Hnatyshyn, Quebecs förre Juge en Chef de la Cour supérieure du Québec Jules Deschênes. Där fanns gamle Maxwell Cohen från Haag-domstolen och tidigare dekanus vid McGills juridiska fakultet, där fanns Elizabeth Holtzman som skrivit Holtzman Amendment som gjorde det möjligt att återkalla amerikanskt medborgarskap för krigsförbrytare, där fanns Allan Ryan från Harvard, tidigare chef för USA:s Office of Special Investigation. Serge Klarsfeld, åklagare i Barbiemålet hann inte fram i tid men Benjamin Ferencz var med, som ung man åklagare mot SS Einsatzgruppen under Nürnberggrättegången. Pierre Elliott Trudeau var med liksom Allan Dershowitz från Harvard, Greville Janner från brittiska underhuset och dettas första färgade medlem Paul Boateng. Där fanns talare från USA och Canada, från Australien och Indien, och sist av alla kom en ung talare från Chile. Det var Carmen Quintana, den teknologistuderande som chilenska soldater dränkte med bensin för att bränna ihjäl. Hon räddades och sedan länge genomgår hon nu operation efter operation i Montreal som hon lämnat endast för att resa hem till Santiago för att möta Påven. Med sitt vanställda ansikte och brända händer talade hon med klar och hög röst, på franska, som den

första mottagaren av The Robert Litvack Memorial Award in Human Rights som nu tilldelades henne.

Fyrtio år är en lång tid sade Elie Wiesel när jag en stund talade med honom, och för dagens ungdom är the holocaust något varom man föga vet. Världen förändras och klyftan blir större och större mellan the knows and the knownots, större än den mellan the haves and the havenots. Wiesel, Cotler och flera andra vände sig till de många studenter som trängdes i en överfylld lärosal på juridiska fakulteten där man till vardags håller fiktiva rättegångar: Det är ni studenter som skall föra minnet vidare och, liksom Raoul Wallenberg, göra vad Ni kan för att försvara människans rättigheter.

Det viktigaste med The Raoul Wallenberg Lecture och den konferens som följde synes mig vara att Wallenbergs minne fått bilda en länk mellan minnet av Budapest och vår skyldighet att i framtiden söka förhindra att något liknande tillåts ske annorstädes i världen.

x

Det finns 110.000 judar i Montreal. Uppe utefter rue Saint-Laurent finns de polska och ukrainska skräddarna, i Côte-des-Neiges hassidis, längs Sainte-Catherine affärer som tillhör några av de 30.000 marockanska judar som flytt till Montreal. I de burgna kvarteren i Westmount bor miljonärer som Bronfmans, Steinbergs och Pascals, advokater och läkare. Många av dessa känner jag naturligtvis ty ehuru judarna blott utgör knappt 3% av Montreals folkmängd har de en betydelse som går långt utöver deras relativa numerär. Montreal har judiska författare som Mordecai Richler, dramatiker, musiker, konstnärer, akademiker. Montreals burgna och berömda judar talar engelska och franska, de kan lite

hebreiska och några ord på jiddisch. Många av dem har gift sig med gentiles, det är inte alla som går i synagogan varje sabbat med de gör det på Yom Kippur och vid barmitzvah. Går de till ett gym väljer de YMHA hellre än YMCA. De känner varandra och de känner också quebecare och anglos - men icke desto mindre finns det bland Montreals kända judar sådana som lämnar sina kontor klockan tre på fredag för att hinna hem före sabbaten. De kör inte bil på lördagar, åker inte skidor, många tänder inte ens ljuset eftersom de inte kan bryta sabbatens bud genom att slå på strömbrytaren. Den som på Yom Kippur blåser i getahornet i Westmounts synagoga är en välbeställd affärsman som bor i ett patricierhus vid Aberdeen Avenue. Montreals judar har inget krav på ortodoxi men de respekterar dem som följer religionens bud därför att de alltid respekterar människor som hyllar och håller fast vid principer.

Krasst, cyniskt och helt korrekt skulle man kunna säga att ingenting som Sverige idag kan göra skapar så stor goodwill hos Canadas judar som minnet av Raoul Wallenberg. Att Sverige förknippas med Wallenberg - och med Wiesel - betyder mer än vad de flesta av oss mer eller mindre föregivet kristna tycks inse. Jag märker det inte minst när judiska vänner ibland visar mig artiklar i judiska tidskrifter. Men hur viktigt detta än kan anses vara ur snöd synpunkt så betyder Wallenberg något också för andra än de judar vi diplomater dagligdags träffar.

Det hände sig i april förra året att jag blev ombedd att tala vid den minneshögtid man varje år håller i det stora judiska församlingshemmet vid Côte Sainte-Catherine, på årsdagen av den fruktlösa revolten i Warszawas ghetto. Där fanns inga av de judar jag känner, min israeliske kollega var där inte, inga av alla dessa kirurger och jurister och affärsmän. De som var där var Auschwitz' folk, och Buchenwalds och Birkenaus, Dachaus och Belsens, De kom med sina tatuerade lägernummer, talade jiddisch sinsemellan, tände de sjuarmade ljusstakarna som denna kväll hade sin särskilda

betydelse, ett ljus för varje miljon som förgåtts i the holocaust. Man sjöng, man grät och man mindes, alla dessa småhantverkare och småhandlande, de för vilka Raoul Wallenberg inte bara var ett namn utan en människa. Efteråt kom de fram, den ena efter den andra, och tackade mig, tackade därför att jag var svensk, ty det var en svensk som räddat dem till livet. Där fanns ödmjukhet över att ha skonats och minnet av de familjemedlemmar som vandrat in i gasugnarna, men också tacksamhet att det funnits någon som hjälpt dem och haft modet att stå på deras sida.

x

Ur mina anteckningar:

- När Nürnberggrättegången pågick var inte Raoul Wallenberg där, men det fängelse där han satt var inte tyskt utan sovjetiskt.
- Män som Barbie räddades av amerikanarna undan Nürnberg, sade Elisabeth Holtzman, tidigare kongressledamot från Brooklyn. Nürnberggrättegångarna var ofullkomliga, och hade manden gången skapat striktare regler hade det idag varit lättare att lagföra dem som slapp undan. Det är många som säger att det är dags att sluta leta efter nazister men det får aldrig finnas några inskränkningar i vår skyldighet att finish the business of the Nazis, att finna dem som förgripit sig på människor men ge dem det rättsliga förfarande de själva förmenade sina offer.
- I Syrien lever, säger Londonjuden och parlamentsledamoten Greville Janner, en nazist som erkänner sig ha begått krigsförbrytelser, som medger att han mördat judar, som säger att han ingenting ångrar och att han skulle göra det igen om han finge en chans. Den syriska regeringen säger att han inte begått något brott

som är straffbart enligt syrisk lag. Och vi briter skall inte förhåva oss, fortsätter Janner, ty vi kan endast lagföra krigsförbrytare om de var brittiska medborgare vid den tidpunkt brottet begicks.

- Den första tiden trodde vi att vi behövde åklagare, sade Allan Ryan, f.d. chef för USA:s Office of Special Investigation. Sedan fann vi att vad vi behövde var historiker, experter. För att inför en domstol kunna föra talan om brott som begicks i Riga 1944 måste man känna Riga 1944 bättre än någon i domstolen och bättre än någon annan.

- Svend Robinson, oppositionspartiet New Democratic Partys talesman i juridiska frågor, berättade hur han träffat en man som i ett gammalt slott i Tyskland funnit tiotusentals böcker. Han bläddrade i några av dem och på försättsbladet i en av dem såg han plötsligt sin systers handstil: "De har kommit in i staden nu, de är på väg till vårt hus. Hälsa min bror och bed honom att aldrig glömma oss och att aldrig glömma våra mördare". Det är sådana berättelser som gör att vi kanadensiska lagstiftare känner plikten att spåra upp de krigsförbrytare som ännu kan finnas bland oss.

- Ryan: Man bör inte alltid misstro ryssarna ty det kan inträffa att de talar sanning. Men jag misstror deras system och är därför glad att USA inte har något utlämningsförfarande med Sovjetunionen, ty utlämning är en mycket förenklad procedur. Vi är beredda att utlämna krigsförbrytare endast om en fullständig rättegång ägt rum i USA, som i fallet Linnas. Krigsförbrytare måste identifieras och föras till rätta men det finns så många som försöker dölja och "cover up" (Waldheim).

- "Sticks and stones may break my bones but words will never hurt me". Det är inte sant, ord kan skada, vilket rättegångarna mot Zundel och Keegstra visat (män som hävdar att det aldrig förekom några judeförföljelser i Nazi-Tyskland; Keegstra var dessutom lärare). Inom kort väntas

utkomma en bok som förnekar att det förekom någon hungersnöd i Ukraina trots att Stalin genom en sådan tog död på sex miljoner ukrainare. Har man rätt att förvanska historien på ett sådant sätt? Finns det några gränser för det fria ordet? Är det tillåtet att i yttrandefrihetens namn uppmana någon att begå mord? Kan västländernas yttrandefrihet exporteras till mer bräckliga samhällen där brandtal och lögnar kan leda till raskrig, övergrepp, terror, allt sådant som vi vill förhindra? Eller kan man dra skiljelinjen mellan dem som med ord angriper the establishment som kan försvara sig själv och dem som angriper förtryckta och försvarslösa grupper som inte kan det?

- Varför inte en ny internationell domstol som den i Nürnberg? Flera skäl: Nürnberg var inte en internationell domstol utan segrarmakternas. Man kan inte ha en internationell domstol när man inte har internationella lagar, och även om man arbetar på att semantiskt och juridiskt definiera begrepp som aggression, folkmord etc. är det långt kvar. Invändning: Gör det inte märkvärdigare än det är - Murder is murder is murder. Haag-domstolen och Europadomstolen har ju mycket begränsade mandat och dessutom saknas möjligheter till påföljd annat än om parterna frivilligt åtar sig att respektera en skiljedom. Sanktioner funkar inte - det lärde vi oss redan under Etiopienkriget som var ett rent kriminellt och totalt oförsvarbart angreppskrig. Trots detta visade sig NF:s sanktioner mot Italien verkningslösa. Och många länder - t.ex. i Latinamerika - saknar den politiska viljan att bekämpa brott mot de mänskliga rättigheterna. Ändå måste vi alla arbeta tillsammans i kampen mot MR-brott, ty världen har blivit a global village, sade någon med hänsyftning till kanadensaren MacLuhan mot en - förmodligen omedveten - klangbotten av Hägerström och Uppsalafilosofin.

- Supermaktsbalansen bygger på den juridiskt totalt

oacceptabla principen att ett beslut att sätta in kärnvapen mot en motståndare skall vedergämmas med andra och om möjligt starkare kärnvapenanfall som leder till döden för tiotusentals människor som på intet sätt hade del i den först anfallandes beslut utan som kanske t.o.m. opponerade sig däremot.

- Gentemot FN fanns en klart artikulerad misstro - dessutom är det ju, sade någon, så att de som talar i FN inte gör de som människor utan som språkrör för regimer som ger dem sparken om de inte säger vad de är tillsagda att säga. Ifråga om flyktingar har man dock kommit en bit på väg: Flyktingar har numera en rätt att skyddas och staterna har en skyldighet att skydda dem. Detta hindrar inte att man i ett land som Canada föredrar att "select the cream of the crop" medan man ogärna anstränger sig att ta emot de missgynnade. Canada får 110.000 immigranter per år, varav 1100-1200 flyktingar. Canada är ett immigrationsland som avskyr immigranter men de är oundgängliga: Quebecs befolkning minskar redan nu till följd av de låga födelsetalen, i övriga Canada räknar man med att folkmängden kommer att börja minska år 2010. "Canada likes to choose immigrants, not to be made the country of the immigrants' choice. The result is an unholy alliance between an unpopular Government and a bureaucracy which wants to please said Government".

- Den aggressive Dershovitz från Harvard (framgångsrik försvarare av Clas von Bulow, ett något udda exempel på mänskliga rättigheter) hade i Sovjetunionen anmärkt på att en sovjetisk tidning tryckt antisionistiskt material. Till svar visade ryssarna rashetsande amerikanska trycksaker som var sju resor värre. De såg inte själva skillnaden: Den sovjetiska tidningen hade den statliga censurbyråns approbatur-imprimatur. Polackerna som alltid ägnat sig åt pogromer försöker nu låtsas som om offren i Auschwitz utvaldes på politiska grunder, inte rasliga. I museet där finner man minnestavlor över många av de ihjälgasade, men vid deras

namn ser man kristna kors, aldrig Davidsstjärnor. Än en gång vill man ta ifrån judarna även deras död.

x

Tack vare vår honorärkonsul i Edmonton Lars Fahlström och Wallenbergkommittén där fick McGill låna den samling tavlor som konstnären Armand Vallée målade när Raoul Wallenberg blev kanadensisk hedersmedborgare. De var hängda i Juridiska fakultetens stora sal, uppmärksammades och blev den bästa tänkbara inramning till The Raoul Wallenberg Lectures.

Det råder intet tvivel om att Wallenbergföreläsningen var den mest värdiga tribut som tänkas kan till vad Wallenberg stod för och vad han kommit att betyda. Ej heller råder något tvivel om att denna konferens, Nürnberg fyrtio år senare, kom att domineras av judiska akademiker och politiker. De andra MR-brott man tog upp var de gängse, Sydafrika och Chile. Det var egentligen bara Jules Deschênes, tidigare Quebecs Chief Justice och genom åren anförtrödd en rad uppdrag för bl.a. FN, som spontant nämnde några av alla de andra som idag är förtryckta: Tamilerna i Sri Lanka, bahai i Iran, afghaner, tibetaner, ahmadiyas i Pakistan. Den som på slutet tackade Cotler för att han inspirerat konferensen och lett arrangemanget nämnde den nära tjugo år gamla Biafrafrågan samt Etiopien. Någon snuddade vid Kampuchea, men ingen nämnde massakrerna på kineser i Indonesien eller folkmorden i Burundi och Rwanda, ingen nämnde Mobutu, Macias, Bokassa, Idi Amin. Inte heller nämnde någon Charta 77, Krimtatarerna, Haiti under Namphy eller Saudiarabiens halshuggningar och piskningsstraff. Ingen nämnde terrorismen.

x

Irwin Cotler fäster alltid vikt vid den unga genera-

tionen, han brukar återkomma till det när vi träffas. En gång berättade han för ungarna i en skola ute i West Island om Anatoly Shcharansky och sa åt dem att skriva brev till Gorbachev och be honom släppa Shcharansky fri. Och ungarna skrev, med kritor och pennor, sneda staplar och hemmagjord stavning, och sex veckor senare steg Shcharansky av planet med Cotler vid rampens fot.

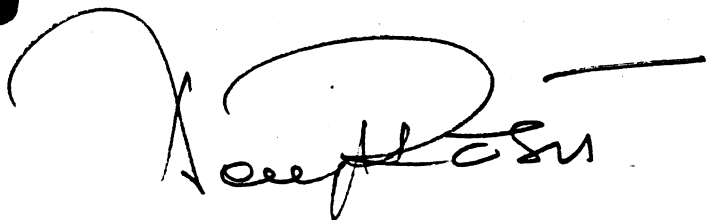
Nej, naturligtvis är det inte alls säkert, inte ens troligt att just de breven hade någon avgörande effekt men, säger Cotler, "you never know what button you push is the one that ultimately has the effect. We have to realize that we are our brothers' and sisters' keepers", inse att Shcharansky inte bara är en individ utan en av tusentals fångar som världen över hålls fängslade därför att deras samveten bjuder dem att tala för människans rätt. Och nu, när han presenterade de många högt uppsatta personer som kommit tillstådes för att hylla Raoul Wallenberg så hejdade sig Irwin Cotler mitt i en mening och sa att "förresten, jag ska be att få presentera min sjuåriga dotter, hon sitter däruppe och är förmodligen den yngsta av alla som är här idag. Och när man funderar över vad man ska göra i en eller annan fråga är det inget dumt kriterium att fråga sig Is it good for children?"

Ovanför podiet, ovanför vad som alltså till vardags är en "moot court", står inskriften Honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere. Sakharov sa en gång till Cotler att "I may not know what will help the cause of human rights, but I do know that it will not be helped by silence".

Irwin Cotler skulle kunna bli miljonär som advokat på Torontos Bay Street men det intresserar honom inte. Vi är, sade han i sina slutord, "all inseparable parts of an indivisible struggle for human rights. The best way for evil to succeed is for good people to be silent. The danger is the indifference, the conspiracy of silence. We must speak

on behalf of those who cannot be heard, who cannot testify".

Om Raoul Wallenberg fortfarande lever är han en mycket gammal man. Om han inte gör det lever likväl hans minne, den förste utlänning som någonsin blev hedersmedborgare i Canada, den andre - efter Churchill - som blev det i USA. Vid denna första i serien av Raoul Wallenberg Lectures in Human Rights vid McGill University var han inte bara en symbol över vad en människa gjort utan över vad andra människor kan göra, nu och i framtiden. Kanske är konferensens motto det epitaf som Raoul Wallenberg må önska sig: "One man can make a difference".

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Bengt Rösiö', with a long horizontal stroke extending to the right.

Bengt Rösiö

INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS
CONFERENCE

NUREMBERG FORTY YEARS LATER

THE STRUGGLE AGAINST
INJUSTICE IN OUR TIME

McGill

FACULTY OF LAW
MCGILL UNIVERSITY

November 3 and 4, 1987
Moot Court

McGill University Faculty of Law
Human Rights Programme

The Faculty of Law at McGill University has a long and distinguished tradition of articulating and promoting human rights in both national and international arenas. One need only invoke the names of former Deans and Professors of Law Maxwell Cohen, John Humphrey and Frank Scott. Their respective contributions to law reform, the *Universal Declaration of Human Rights*, and human rights advocacy -- just to touch the surface -- have confirmed the central place of human rights in the life of the Faculty.

The "Human Rights Programme" seeks to build on and to continue this tradition. Besides sponsoring a major series of lectureships and conferences and co-operating with Inter-Amicus on specific projects, the Programme is integrated into the curriculum of the Faculty of Law. Course work explores provincial human rights codes, the *Canadian Charter of Rights and Freedoms*, comparative constitutional law, arms control, aboriginal rights and international human rights. The Graduate Concentration in Human Rights is a central feature of the Programme and provides an opportunity for scholarly research into a range of current issues. Advocacy and public education, activities which are part of McGill's legacy, also remain very much a part of the Programme.

InterAmicus

InterAmicus is a newly created independent Canadian based Human Rights Advocacy Centre. It is devoted to the promotion and protection of human rights through the development and application of international human rights law and remedy. It will seek to foster understanding and awareness in the legal community of the "explosion" of international human rights law and remedy, and will act as counsel on behalf of N.G.O.'s (Non-Governmental Organizations) and on behalf of victims of human rights violations, particularly Helsinki Monitors and victims of apartheid. Through investigations and monitoring of human rights cases, scholarly inquiry, appearances before Parliamentary Committees, representations before international bodies, use of domestic and international fora, observer missions and diplomatic demarches, InterAmicus seeks to create a critical mass of advocacy on behalf of human rights.

RAOUL WALLENBERG-FÖRENINGEN

Och förande Ingvald Wademar • S-4 referat, Söma, Sonnenfeld

Professor Irwin Cotler
Faculty of Law 3644 Peel Street
Montreal, Quebec

October 27, 1987

Dear Irwin:

Thank you very much for your most encouraging call last week, inviting me to attend the establishment of the Raoul Wallenberg Lectureship in Montreal. As I am not able to attend, I send you the following message:

"The establishment of the Raoul Wallenberg Lectureship in Human Rights, honouring Raoul's heroic deeds in Budapest, fills me with great emotion and satisfaction. It is so much in line with what Raoul stood for and it will certainly help spreading knowledge about him and his tragic fate.

"We continue to believe that Raoul is alive, as we have recent indications of such nature. That is why I appeal to all of you -- given your imagination and inventiveness -- to find a way to help free Raoul. Now, with the new openness in the Soviet Union, what people all over the world are working for and are so ardently expecting must happen -- *that Raoul will be free.*

"Let this occasion mean more than just paying tribute to him and his deeds. Let it be a summons ensuring that no efforts are spared on Raoul's behalf.

"You cannot imagine what your concern and support means -- words are not enough to express my gratitude.

"I am with you in my thoughts."

Sincerely yours,

Nina Lagergren
(Raoul Wallenberg's sister)

PROGRAMME

Raoul Wallenberg

Tuesday, November 3, 1987

Registration: 4:00 to 7:30 p.m.

Opening Plenary: The Raoul Wallenberg Forum on Human Rights
7:45 p.m.

Welcome: Dean Roderick Macdonald

Opening Remarks: Professor Irwin Cotler, Conference Chair

Greetings: The Honourable David Crombie, on behalf of
the Government of Canada

The Honourable Herbert Marx, on behalf of
the Government of Quebec

*Introduction of
Guest Speaker:* Principal David Johnston

Guest Speaker: Elie Wiesel, *Inaugural Raoul Wallenberg
Lectureship*

Appreciation: Madame Justice Claire L'Heureux-Dubé

Wednesday, November 4, 1987

Registration: 8:00 to 9:00 a.m. (Continental Breakfast)

Panel One: Nuremberg and its Legacy
9:00 to 10:15 a.m.

Chair: Mr. Justice Jules Deschênes

Speakers: Elizabeth Holtzman (U.S.)
"The Nuremberg Principles"

The Honourable Ramon Hnatyshyn,
"Domesticating the Nuremberg Principles: The
Canadian 'War Crimes' Legislation"

In 1944, as hundreds of thousands of Jews were being deported from Hungary to become further victims of the Holocaust, one Swedish diplomat took it upon himself to rescue as many of them as he could. Raoul Wallenberg made available thousands of protective passports, built a city-wide relief organization in Budapest, created a compound of thirty-two apartment houses which shielded some 13,000 under the Swedish flag, and personally intervened at the railway station whenever he caught wind of deportation convoys. On one of the rare occasions when he failed to arrive at the station in time to stop a deportation, he drove ahead of the train in his car and got on board at the frontier. Showing his Swedish credentials, he was able to bluff the guards into releasing those deportees who carried any papers at all, whether tax receipts or vaccination certificates.

On the 13th of January, 1945, shortly after Soviet troops swept to the gates of Budapest, Wallenberg requested a meeting with Red Army Commander, Marshall Rodion Malinovsky, to explain the status of the neutral protected inhabitants. On January 16th, the Soviet Foreign Ministry officially informed the Swedish Government that Raoul Wallenberg was under the protection of the Red Army. The next day Wallenberg was driven away with a motorcycle escort, the last time he was seen outside a Soviet prison.

Within weeks, the Soviet Government denied all knowledge of Wallenberg. Swedish suspicions that he was being held in prison were borne out over the next twelve years by a growing number of former prisoners repatriated from the USSR to Germany, Italy and other countries. In 1957, the government of Nikita Krushchev admitted that somebody called "Wallenberg" had been wrongfully held after the war but claimed that he had died of a heart attack in the Lubianka prison in 1947.

But reports that Wallenberg is alive have persisted. There have been more than a dozen sightings of Wallenberg; the Swedish Government, Helsinki signatories, and the Wallenberg family -- in the absence of any satisfactory explanation -- continue to seek his release. McGill Law Professor Irwin Cotler has taken up the Wallenberg case at the request of the Wallenberg family.

Wallenberg's heroic efforts are now, belatedly, winning world-wide recognition. On December 11, 1985, he became the first person ever accorded honorary Canadian citizenship. Whatever his true fate, Raoul Wallenberg remains a symbol of what the individual can do in the face of unrelenting injustice. In one author's words, "his gallantry bridged the chasm between the pretense and performance of the forces of international morality." Raoul Wallenberg's courage, reverence for life, and ardent defence of human rights were responsible for saving over 100,000 lives. McGill University, InterAmicus and the Canadian Friends of Bar-Ilan University are therefore proud to inaugurate the Raoul Wallenberg Lectureship in Human Rights.

Elie Wiesel

"Author, Teacher, Witness -- A Messenger for Humanity." These are the words inscribed on the Congressional Gold Medal presented in 1985 to Elie Wiesel "in recognition of his humanitarian efforts and outstanding contribution to world literature and human rights." The same words were repeated by the Nobel Committee in citing Wiesel as one of the foremost moral and intellectual leaders in the global struggle for human rights.

Elie Wiesel has spent his life bearing witness. As a boy he survived Auschwitz and Buchenwald. The transformation of this experience into literature has become a great testimonial to the human spirit. With an eloquence born of the truth, Wiesel has spoken out against injustice wherever he sees it. The world has recognized his contribution by awarding him some of its highest honours, including the Prix Bordin (Académie Française), the Eleanor Roosevelt Memorial Award, and most recently in 1986, the Nobel Peace Prize. But perhaps his most significant accolade is that he has become a universal metaphor: that of "conscience of humanity". Author of thirty books and the subject of fifteen others, distinguished teacher and Andrew Mellon Professor in Humanities at Boston University, Elie Wiesel is a leading spokesman for human rights in our times. It is right and fitting that Elie Wiesel inaugurate the Raoul Wallenberg Lectureship in Human Rights.

Coffee Break:

10:15 to 10:30 a.m.

Panel Two:

Nuremberg Forty Years Later: Bringing War Criminals to Justice in Our Time
10:30 to 11:45 a.m.

Chair:

Michael Meighen

Panelists:

Sven Robinson, M.P. (Canada)
Serge Klarsfeld (France)
Greville Janner, M.P. (U.K.)
Allan Ryan Jr. (U.S.)

Discussion:

11:45 a.m. to 12:30 p.m.

Lunch:

Discussion with The Right Honourable Pierre Elliott Trudeau in the Common Room open to Conference Panelists and Resource Faculty.

Speaker:

David Matas, in Room 202. Open to Registered Participants.
12:30 to 2:00 p.m.

Panel Three:

The U.N. and Human Rights Forty Years Later
2:00 to 3:05 p.m.

Chair:

Mr. Justice Walter Tarnopolsky

Panelists:

Professor Benjamin Ferencz (U.S.)
Goshu Wolde (Ethiopia)

Coffee Break:

3:05 to 3:15 p.m.

Panel Four:

"Words That Maim": Freedom of Expression and Freedom from Expression
3:15 to 4:15 p.m.

Chair:

Professor Gisèle Côté-Harper

Panelists:

Judge Maxwell Cohen (Canada)
Professor Alan Dershowitz (U.S.)
Ram Jethmalani (India)

Discussion:

4:15 to 5:30 p.m.

Recess:

5:30 to 7:30 p.m.

The Conference will adjourn for two hours to allow participants to meet informally

Note: Hors d'oeuvres will be available in the Common Room during the recess for Conference Panelists, Resource Faculty, and Registered Participants

Closing Plenary:

Against Injustice
7:45 p.m.

Chair:

Professor André Tremblay

Panelists:

Professor Arthur Chaskelson (South Africa)
Professor Alan Dershowitz (U.S.)
Paul Boateng, M.P. (U.K.)
Chief Justice Michael Kirby (Australia)

Introduction of Guest Speaker:

Madame Justice Rosalie Abella

Guest Speaker:

His Excellency, Ambassador Stephen Lewis

Presentation:

The Robert Litvack Memorial Award in Human Rights

Introduction of Recipient:

Sylvia Litvack

Inaugural Recipient:

Carmen Quintana (Chile)

Closing:

Professor Irwin Cotler

* * * * *

Note: A series of paintings by Armand Vallée honouring Raoul Wallenberg will be on display in the Common Room from November 2 until November 6.

Conference Participants*

Roderick Macdonald, Dean and Professor, Faculty of Law, McGill University.

Irwin Cotler, Professor of Law, McGill University, and Visiting Professor, Harvard Law School; Founder-Chair, InterAmicus; Legal Counsel, prisoners of conscience in the Soviet Union, South Africa, and Central America.

The Honourable David Crombie, M.P., Secretary of State and Minister Responsible for Multiculturalism, including matters concerning human rights; first elected to the House of Commons, 1978; re-elected, 1979, 1980, and 1984; appointed Minister of National Health and Welfare, 1979, and Minister of Indian Affairs and Northern Development, 1984; Mayor of Toronto, 1972-78.

The Honourable Herbert Marx, M.N.A., Minister of Justice and Attorney-General for Quebec; formerly Professor of Law, Université de Montréal; author (with François Chevrete) of *Droit constitutionnel* and (with Irwin Cotler) of *Law and Poverty in Canada*.

David Johnston, Principal, Vice-Chancellor, and Professor of Law, McGill University; Chair, Committee of University Presidents; former Dean, Faculty of Law, University of Western Ontario, 1974-79; Commissioner, Ontario Securities Commission, 1972-79.

The Honourable Claire L'Heureux-Dubé, Justice, Supreme Court of Canada; former Justice, Quebec Court of Appeal; Past President, International Commission of Jurists, Canadian Section; President, Quebec Association for the Study of Comparative Law; Vice-President, International Society on Family Law.

*in order of proceedings

The Honourable Jules Deschênes, Chief Justice, Quebec Superior Court, 1973-83; Consultant, United Nations Centre for Social Development and Humanitarian Affairs; Member, United Nations Sub-Commission on Prevention of Discrimination and Protection of Minorities; Vice-President, World Association of Judges; Chair, Commission of Inquiry on War Criminals.

The Honourable Ramon Hnatyshyn, M.P., Minister of Justice and Attorney-General for Canada; first elected to the House of Commons, 1974; Minister of Energy, Mines and Resources and Minister of State for Science and Technology, 1979; Government House Leader, 1984; President of the Privy Council, 1985.

Elizabeth Holtzman, District Attorney, Kings County, New York; Congresswoman, 1973-80; Member, House Judiciary Committee; Drafter of "Holtzman Amendment" making possible revocation of U.S. citizenship for Nazi war criminals; Member, U.S. Citizens' Committee on Helsinki Accords; Member, Lawyers' Committee on International Human Rights.

Michael Meighen, partner, McMaster, Meighen; Counsel, Commission of Inquiry on War Criminals; Chair, Council for Canadian Unity; National President, Progressive Conservative Association of Canada, 1974-77.

Sven Robinson, M.P., Member of Parliament for Burnaby, B.C.; Justice Critic, New Democratic Party; N.D.P. spokesman on war criminals and Human Rights matters.

Greville Janner, M.P., Member of Parliament, United Kingdom (Labour); Convenor, U.K. Parliamentary War Crimes Group; Founder, Trustee and former Chair, All-Party Committee for Homeless and Rootless People; Vice-Chair, All-Party Committee for Release of Soviet Jewry; Founding Member, International Committee for Human Rights in the USSR.

Serge Klarsfeld, Counsel for the Plaintiffs in the trial of Klaus Barbie; responsible, with his wife Beatrice, for the discovery of Barbie in Bolivia and for Barbie's extradition to France for trial; author.

Allan Ryan Jr., General Counsel, Harvard University; Former Director, Office of Special Investigation, U.S. Department of Justice; author, *Quiet Neighbours*.

The Right Honourable Pierre Elliott Trudeau, Counsel, Heenan, Blaikie; Prime Minister of Canada, 1968-79, 80-84; Founding Member, Montreal Civil Liberties Union; Albert Einstein International Peace Prize, 1984; former Member, Committee on Hate Propaganda.

David Matas, Author, *Justice Delayed*; Counsel, League for Human Rights of B'nai Brith, Commission of Inquiry on War Criminals; Legal Coordinator, Amnesty International.

The Honourable Walter Tarnopolsky, Justice, Ontario Court of Appeal; Professor and Director, Human Rights Centre, Faculty of Law, University of Ottawa, 1980-83; Member, United Nations Human Rights Committee, 1977-83; Commissioner, Canadian Human Rights Commission, 1978-83; President, Canadian Civil Liberties Association, 1977-81.

Benjamin Ferencz, Executive General Counsel, Nuremberg Military Tribunal; Chief Prosecutor, S.S. *Einsatzgruppen* trial; Professor of International Law, Pace Law School.

Goshu Wolde, former Minister of Foreign Affairs, Ethiopia.

Gisèle Côté-Harper, Professor of Law, Laval University; Member, Quebec Human Rights Commission; former Member, United Nations Committee on Human Rights.

Judge Maxwell Cohen, Judge (ad hoc), International Court of Justice; Senior Scholar, Faculty of Law, University of Ottawa; former Dean and Professor Emeritus, Faculty of Law, McGill University; Chairman, Special Committee on Hate Propaganda, 1965-66; Chairman, Canadian Section, International Joint Commission, 1974-79; President's Award, Canadian Bar Association, 1986.

Ram Jethmalani, Member and Past President, Indian Bar Association; former Member of Indian Parliament; Vice-President, World Association of Peace through Law.

Alan Dershowitz, Professor of Law, Harvard Law School; author, *The Best Defense*; former Director, American Civil Liberties Union; leading American civil liberties lawyer.

André Tremblay, Professor of Law, Université de Montréal; Director, Centre for Research in Public Law; Constitutional Adviser, Government of Quebec.

Arthur Chaskelson, Founder-Director, Centre for Public Interest Law in South Africa; litigated major cases involving apartheid "law"; former defence counsel to Nelson Mandela; Visiting Professor, Columbia University Law School.

Paul Boateng, M.P., Member of Parliament, United Kingdom (Labour); first Black elected to U.K. Parliament, 1987; Member, Greater London Council, 1981-86; Executive, National Council on Civil Liberties, 1980-86; Member, Labour Party Sub-Committee on Human Rights; Member, Home Secretary's Advisory Council on Race Relations.

The Honourable Michael Kirby, Chief Justice, Court of Appeal, New South Wales, Australia; former Chair, Australia Law Reform Commission.

The Honourable Rosalie Abella, Judge, Provincial Court of Ontario, Family Division; Chair, Ontario Labour Relations Board; Sole Commissioner, Royal Commission on Equality in Employment; Director, International Commission of Jurists (Canadian Section).

His Excellency Ambassador Stephen Lewis, Canadian Ambassador to the United Nations; Special Advisor on Africa to the Secretary-General of the United Nations; former leader of the Ontario New Democratic Party and leader of the official opposition in the Legislature, 1975-78.

Sylvia Litvack, Partner, Chait, Solomon (Montreal); Trustee, Robert Litvack Memorial Award in Human Rights.

Carmen Quintana, Chilean human rights activist; victim of army brutality; first recipient, Robert Litvack Memorial Award in Human Rights, 1987.

Resource Faculty

Irving Abella, Professor of History, York University; author *None is Too Many*.

Christopher Amersingh, Department of Justice, Ottawa.

Gérald-A. Beaudoin, Professor of Law and Director, Human Rights Research and Education Centre, University of Ottawa; Chair, CBA Committee on War Criminals.

Alan Borovoy, General Counsel, Canadian Civil Liberties Association.

Michael Bothe, Visiting Professor of Law, Université de Montréal; co-author, *The Limitation of Human Rights in Comparative Constitutional Law*.

Irving Brecher, Professor of Economics, McGill University.

François Chevette, Dean and Professor of Law, Université de Montréal.

Roland de Corneille, M.P., Human Rights Critic, Official Opposition.

Armand de Mestral, Professor of Law, McGill University; author (with Sharon Williams), *Introduction to International Law*.

The Honourable Alice Desjardins, Justice, Federal Court of Appeal.

Nicole Duplé, Professor of Law, Laval University.

The Honourable Roland Durand, Justice, Quebec Superior Court.

Bruce Elman, Professor of Law, University of Alberta; author of a forthcoming work on the *Keegstra* trial.

Morris Fish, partner, Yarosky, Fish (Montreal).

Martin Friedland, Professor and former Dean, Faculty of Law, University of Toronto.

The Honourable Alan Gold, Chief Justice, Quebec Superior Court.

The Honourable Charles Gonthier, Justice, Quebec Superior Court.

Leslie Green, University Professor, Faculty of Law, University of Alberta.

The Honourable Irving Halperin, Justice, Quebec Superior Court.

The Honourable Fred Kaufman, Justice, Court of Appeal of Quebec.

The Honourable Guy Kroft, Justice, Manitoba Court of Queen's Bench.

Hélène LeBel, Professor of Law, McGill University.

Harold Levy, Editorial Board, *Toronto Star*.

Jack London, Professor of Law, University of Manitoba.

J. Noel Lyon, Professor of Law, Queen's University.

Joseph Magnet, Professor of Law, University of Ottawa; author, *Constitutional Law*.

Kathleen Mahoney, Professor of Law, University of Calgary.

Morris Manning, constitutional and criminal law specialist.

Stephen Marcus, partner, Covington, Burling (Washington).

Norman May, partner, Fogler, Rubinoff (Toronto); former Professor, Osgoode Hall Law School.

The Honourable Perry Meyer, Justice, Quebec Superior Court; former Professor of Law, McGill University.

Ed Morgan, Professor of Law, University of Toronto.

Joseph Nuss, partner, Ahern, Nuss (Montreal); frequent counsel to commissions of inquiry.

Michel Proulx, partner, Proulx, Barot, Masson (Montreal); author of a Report for the Commission of Inquiry on War Criminals.

Jonathan Richler, legal researcher on war crimes.

Alti Rodal, Director of Research, Commission of Inquiry on War Criminals; author of the "Rodal Report".

Ronald Sklar, Professor of Law, McGill University.

Margaret Somerville, Professor of Law, McGill University; Director, Centre for Law, Ethics and Medicine.

John Sopinka, partner, Stikeman, Elliott (Toronto); Counsel to the Ukrainian-Canadian Committee before the Commission of Inquiry on War Criminals.

Eric Stein, Professor, University of Michigan Law School.

The Honourable Henry Steinberg, Justice, Quebec Superior Court.

Charles Taylor, Professor of Political Science, McGill University.

Stephen Toope, Professor of Law, McGill University.

Harold Troper, Professor of History, University of Toronto.

Daniel Turp, Professor of Law, Université de Montréal.

Ivan Vlastic, Professor of Law, McGill University.

Mort Weinfeld, Professor and Chair, Department of Sociology, McGill University.

Sharon Williams, Professor of Law, Osgoode Hall Law School; author of a Report for the Commission of Inquiry on War Criminals.

Harvey Yarosky, partner, Yarosky, Fish (Montreal); former Counsel, Special Committee on Hate Propaganda.

Conference Organizing Committee

Chair: Prof. Irwin Colter

Prof. Peter Benson

Prof. Frank Buckley

Prof. Armand de Mestral

Richard Golick

Richard Janda

Prof. Rosalie Jukier

Sylvia Litvack

Dean Roderick Macdonald

Prof. Yves-Marie Morissette

Andrew Orkin

Prof. Ronald Sklar

Prof. Stephen Toope

Prof. Ivan Vlasic

Loranne Weston

The Conference Organizing Committee wishes to express its gratitude to the following for their financial support of the Conference:

Department of Justice, Government of Canada

Department of Justice, Government of Quebec

Secretary of State, Government of Canada

Canadian Friends of Bar-Ilan University

Comité organisateur de la conférence

Président: Prof. Irwin Colter

Prof. Peter Benson

Dean Roderick Macdonald

Prof. Frank Buckley

Prof. Yves-Marie Morissette

Prof. Armand de Mestral

Andrew Orkin

Richard Golick

Prof. Ronald Sklar

Richard Janda

Prof. Stephen Toope

Prof. Rosalie Jukier

Prof. Ivan Vlasic

Sylvia Litvack

Loranne Weston

Le comité organisateur de la conférence désire remercier les organismes suivants pour l'aide financière qu'ils ont apportée à cette conférence:

Département de la Justice, Gouvernement du Canada

Département de la Justice, Gouvernement du Québec

Secrétariat d'État, Gouvernement du Canada

Les Amis Canadiens de l'Université Bar-Ilan

THE RAOUL WALLENBERG COMMITTEE
OF THE UNITED STATES

127 EAST 73RD STREET, NEW YORK, NY 10021 212-737-7790

November 20, 1987

Raoul Wallenberg

indi/PS

*Peter Oswald
für Kommunikation*

Pierre Schori
Permanent Under-Secretary of State
Ministry for Foreign Affairs
Utrikesdepartementet
Box 16121
103 23 Stockholm
Sweden

1987-12-07
Utr mins kansli/Schori/gs
Skr tit

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 324/008		
1987-11-23		
AVD.	GR.	MAL
P	2	EU

Dear Pierre:

I am writing to place a proposal before you in a very informal fashion, but one that I ask that you give extremely serious consideration to.

I have just returned to Washington where I had a series of meetings concerning the present position of the Wallenberg Case. As you (and the entire world) know, there will be three days of meetings between President Reagan and General Secretary Gorbachev. As has been announced, the issue of Human Rights has a primary position on the agenda of the Government of the United States. It is a time that the case of Raoul Wallenberg, a member of your own diplomatic corp and the only living Honorary Citizen of the United States should be raised.

I have met with members of both the Executive and the Congressional branches of our Government, and all want very much to see Raoul Wallenberg's case placed on the President's agenda. Letters to the President from our very top leaders in Congress are being sent to the President and to the Secretary of State concerning this issue. There will be Congressional meetings with Secretary Shultz about this.

On a somewhat informal basis, Pierre, it has been strongly suggested to me by certain persons in the Department of State, that a request from the Government of Sweden would be very persuasive at this moment. It was suggested that the request should be given to one of the following persons: President Reagan, Secretary of State Shultz, Deputy Secretary of State John Whitehead, or Ambassador Rosalind Ridgeway. If I were able to create magic for Raoul Wallenberg, obviously I would ideally wish that your Prime Minister would send a letter to President Reagan. As there has never been much that is ideal in the Wallenberg Case, perhaps even a verbal request from your Government delivered by a representative from the Embassy, but it must be on a level that is substantive. Perhaps a letter from you to Secretary Whitehead would be possible.

Chairman
Ian C. Greenberg
Vice Chairmen
Betty Throne-Holst
Jacob Wallenberg
President
Michael Oestreicher Haspel
Vice President
Robert Le Buhn
Secretary
Martin Riskin
Treasurer
Alex Rosenberg
Executive Board
Honorary Chairmen
National Advisory Board

Pierre Schori
November 20, 1987
Page 2

Please present this suggestion to your Foreign Minister. This could not in anyway compromise the position of the Swedish Government, either in your relationship with the USSR or with the USA.

We do not hold the General Secretary or the present Government of the USSR responsible for Raoul Wallenberg's illegal arrest or for the many long years of captivity that he has served. We do feel that the present leaders of the Soviet Union should address their responsibility in terms of redressing a mistake that was made under the dictatorship of Joseph Stalin.

Please give some consideration to this request. I know of your very real interest in this case, and of your own personal idealism. There may never again come a moment as opportune as this for Raoul Wallenberg. Surely his own nation will give some serious thought to its moral obligation to one of its native sons, who has become a hero to the world.

With warm regards,

Rachel Oestreicher Haspel
President, The Raoul Wallenberg
Committee of the United States

ROH:ihl

ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

KOPIA TILL:

UTR MIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ATGARD:

Pol I, kr V Tham,bg
1987-12-01

EXP. 8/1201/107 p

27
2 Eu
(POL)

AMBASSADEN MOSKVA

1987-11-27

UD STOCKHOLM

FOER POL 1.

M Y C K E T   B R A A D S K A N D E

RE WALLENBERG-AERENDET.

FORTS

RE WALLENBERG-AERENDET.

P R I M O . HARALD HAMRIN TOG PÅ FREDAGSEFTERMIDDAGEN 27 NOVEMBER KONTAKT MED NILSSON OM FÖLJANDE.

HAMRIN HADE TIDIGARE PÅ DAGEN UPPGIFTS AV EN PERSON FRÅN TALLINN SOM PÅSTOD SIG HETA MOELLERSSON (MÖJLIGEN MOELLENSEN). DENNE M UPPGAV SIG SEDAN AUGUSTI HA HATT KONTAKT MED BLAND ANNAT SVERIGES GENERALKONSULAT I LENINGRAD. HAN ÖNSKADE MED SIN Hustru (FÖR ÖVRIGT FÖDD WALLENBERG) EMIGRERA TILL SVERIGE. UNDER TELEFONSAMTALET HADE M, SOM NU SADE SIG VARA DESPERAT, HÄVDAT ATT HAN 1952 KORT SAMMANTRÄFFAT I BUTYRKA-FÄNGELET MED RAOUL WALLENBERG.

S E C U N D O . HARTELIUS BEKRÄFTAR ATT M SEDAN I SOMRAS ÄR KÄND FÖR GENERALKONSULATET. HAN ÄR VIDARE I LENINGRAD, TILLSAMMANS MED Hustru, HA UPPSÖKT AMERIKANER OCH VÄSTTYSKARNA. PÅ INTET HÅLL TYCKS DET HA FUNNITS ETT INTRESSE AV ATT HJÄLPA PÅR M UT.

HARTELIUS, SOM INTE SJÄLV HANDLAGT ÄRENDET, MENAR ATT PÅR M GJORT ETT ALLMÄNT FÖRVIKAT INTRYCK. ENLIGT VAD HARTELIUS VILL MINNAS HÄVDADE FRU M VID DEN FÖRSTA KONTAKTEN SÖCKGÅR MED DEN SVENSKA FAMILJEN WALLENBERG. (TILL HAMRIN HAR TYDLIGTVIS M SAGT ATT FRU M KOMMER FRÅN EN FAMILJ WALLENBERG AV TYSK EXTRAKTION.)

VAAR FRÅGA TILL ER ÄR SNARAST OM M VID KONTAKTERNA MED GENERALKONSULATET SAGT NÅGOT OM ETT MEETE 1952 I BUTYRKA MED RAOUL WALLENBERG.

HAR ISÄFFALL M MER DETALJERAT UTFRÅGATS PÅ DENNA PUNKT?

T E R T I O . VI TACKSAMMA ATT OM MÖJLIGT UNDER MÅNDAGENS LÖPP FÅ DEL AV ERT SVAR PÅ NÄMND A FRÅGOR SAMT EVENTUELL ANNAN RELEVANT INFORMATION.

HAMRIN ÄR SJÄLV INNE PÅ ATT M ÄR EN PERSON, SOM SÖKER ANVÄNDA WALLENBERG-FALLET SAASOM HÄVSTAANG I SYFTE PROMOVERA SIN UTRESA FRÅN SOVJETUNIONEN. SAMTIDIGT HAR

FORIS

EMELLERTID HAMRINS JOURNALISTISKA INTRESSE VAECKTS.

2

M HAR SAGT SIG SKOLA AATERKOMMA PER TELEFON UNDER MAANDAGEN 30 NOVEMBER TILL HAMRIN. DENNE AER DAEREFTER INTE HELT OBENAEGEN ATT UPPSOEKA M I TALLINN. FOERST DAEREFTER SKULLE DET BLI AKTUELLT ATT HAMRIN PUBLICERAR NAAGOT.

OM DEPARTEMENTET BESLUTAT AVSKRIVA SAASOM ICKE TROVAERDIGT VAD M KAN HA SAGT OM KONTAKTEN MED RAOUL WALLENBERG, SKULLE NOG EN DEL VARA ATT VINNA IFALL VI KUNDE REDOVISA SKAELEN HAERFOER TILL HAMRIN.

VAAR EGEN REFLEKTION AER, ATT DET I SIG AER BESYNNERLIGT ATT SAEKERHETSORGANEN I LENINGRAD UNDER HOESTEN TILLAATIT PARET M UPPSOEKA OLIKA GENERALKONSULAT. PARET KAN NATURLIGTVIS VARA PROVOKATOERER. OCH KONTAKTEN MED HAMRIN SKULLE DAA HA EN ANALOG FOERKLARING. EN ANNAN MOEJLIGHET AER ATT PARET M TILLHOER DEN KATEGORI AV FOERVIRRADE PERSONER, SOM SOVJETISKA MYNDIGHETER I RAADANDE KONJUNKTUR VILL STJAEIPA OEVER PAA NAAGOT VAESTLAND.

THUNBORG

(Pd) (PR)

P	2	Eu ¹

ARCHIVE COPY

MSG NO: 871127-459

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-11-27-13.34

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO:

UD/POL 1
UD/PRESS

DISTRIBUTED 1987-11-27-13.33
DISTRIBUTED 1987-11-27-13.33

FROM: LONDON

POSTED TIME: 1987-11-27-13.32

MSG NO: 871127-459

MESSAGE HANDLED BY OPERATOR - ORIGINAL NO: 871127-446

=LIST
UD/POL 1
UD/PRESS
+

*Then, bz, not-1
Tel. 798087-12-02
T. Anger & London*

AMBASSADEN LONDON

1987-11-27

UD STOCKHOLM

727. FOER OSVALD, POL 1 OCH PRESS RE BRITTISK TV-PROGRAM OM PAUL WALLENBERG

DEN BRITTISKA OBEROENDE TV-KANALEN "CHANNEL 4" VISADE 1987-11-26 ETT ETT OCH ETT HALVT TIMME LAANGT DOKUMENTAERPROGRAM OM PAUL WALLENBERG. FILMEN - SOM VISADES FOER FOERSTA GAANGEN I STORBRITANNIEN - GJORDES 1985 AV ETT LITET FILMBOLAG I AUSTRALIEN (CETHRO FILMS, 327 MORAY STREET, SOUTH MELBOEN, 3205 VICTORIA, AUSTRALIEN. REGISSOER OCH MANUSFOERFATTARE KARIN ALTMANN). FILMEN GER EN MYCKET KRITISKT BILD AV SVENSKA REGERINGENS HANDLAEGGNING AV WALLENBERGAERENDET OCH DEN KOMMER, KAN MAN FOERMODA, ATT VAECKA DEBATT I STORBRITANNIEN, MAANGA AV DE PERSONER SOM ARBETADE TILLSAMMANS MED WALLENBERG I BUDAPEST INTERVJUAS. INTERVJUER FOERKOMMER AEVEN MED BLAND ANDRA STAFFAN SOEDERBLOM (AMBASSADOER I MOSKVA 1943-1946) OCH MAGNUS FAXEN (INTERVJUN GJORD DAA FAXEN VAR CHEF FOER UD: S PRESSAVDELNING). I FILMEN HAERDAS BLAND ANNAT ATT SOEDERBLOM INTE MED KRAFT SKULLE HA KRAEVT ATT WALLENBERG SLAEPPTES

FRI DAA HAN - HELT OVAENTAT - TOGS EMOT AV STALIN SJAEUV I
AVSKEDSAUDIENS. EMOTIONELLA BILDER AV UTLAEMNANDE AV BALTER VISAS
AEVEN I FILMEN MED KOMMENTARER AV TYPEN "SVENSKA REGERINGEN KRAEVDE
INGET I GENGAEUD". DET NAEMNS VIDARE ATT FOERSLAG SKULLE HA
FRAMFOERTS TILL UTRIKESMINISTER OESTEN UNDEN AV PERSONER INOM UD OM
ATT ERBJUDA RYSSARNA BYTA UT WALLEMBERG MOT NAAGON SOVJETISK SPION
MEN ATT UNDEN SKULLE HA VAEGRAT DETTA.

KRITIK RIKTAS AEVEN I FILMEN MOT USA:S AGERANDE I WALLEMBERGAERENDET.
EN RAD AV USA NU FRISLAEPPTA DOKUMENT VISAS BLAND ANNAT UFF I
TV-RUTAN. DOKUMENTEN AER DOCK KRAFTIGT CENSURERADE OCH DET ANTYDS I
PROGRAMMET ATT FLERA AV DE PERSONER SOM UPPMANAT WALLEMBERG ATT RESA
TILL BUDAPEST 1944 I SJAEUVA VERKET ARBETADE FOER AMERIKANSKA
UNDERRAETTELETJAENSTEN OSS (FOEREGAANGAREN TILL CIA). DET FINNS,
SAEGS I PROGRAMMET, INGET ALLS SOM TYDER PAA ATT WALLEMBERG SJAEUV
SKULLE HA HAFT NAAGOT MED AMERIKANSKA UNDERRAETTELETJAENSTEN ATT
GOERA. MEN GENOM ATT FLERA PERSONER I HANS OMGIVNING HADE DET SAA VAR
DET INTE OIMKLIGT ATT ANTAGA ATT RYSSARNA HADE KLASSIFICERAT AEVEN
HONOM SOM AMERIKANSK SPION. DET FAKTUM, SAEGS I FILMEN, ATT
AMERIKANARNA AENNU INTE TILL FULLO VAAGAR SLAEPFA ALLA DOKUMENT OM
WALLEMBERG VISAR ATT DETTA FORTFARANDE AER MYCKET BESVAERANDE FOER
DEM.

FILMEN HAR SPELATS IN PAA VIDEO PAA AMBASADEN, OM INTRESSE FINNS
KAN VI SAENDA HEM EN KOPIA AV FILMEN.

LEIFLAND

AMBASSADEN LONDON KL 12.10/KM

- End of printout

SWEDISH EMBASSY

1987-11-17

Nr 256 ✓

WASHINGTON

Handläggare: J Hagard

Överlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET

UTRIKESDEPARTEMENTET

8 DEC 1987
K. V. Thamm, kg

Ex (a+b) till: Raoul Wallenberg-
föreningen, Sthlm

ELP. 87/1208/kg

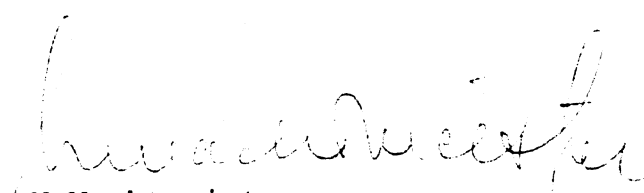

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1987-11-17		
Avd	Gr	Mbl
e	2	Eu I

Raoul Wallenberg

(2 bil) ✓

Ambassaden har mottagit bifogade dedicerade exemplar av Mary F. Lindsley, författare till en poetisk spekulation om Raoul Wallenbergs öde. Jag har avlåtit i kopia bifogade svar. Skriften torde överlämnas till Raoul Wallenbergs familj.

W Wachtmeister

Address

Suite 1200

600 New Hampshire Avenue, N. W.

WASHINGTON, D. C. 20037

USA

Telephone

~~222 0000~~

(202) 944-5600

Telegram

Svensk

Telex

RCA 248347, SVSK UR

WU 89-2724 SVENSK WSH

10207
Washington D.C. November 17, 1987

EMBASSY OF SWEDEN
THE AMBASSADOR

Ms Mary F. Lindsley
13361 El Dorado Dr, 201 H
Seal Beach
California 90740

Dear Mary Lindsley,

I have the honor to acknowledge receipt today of your poetic speculation on the fate of my compatriot and colleague Raoul Wallenberg, entitled The Disappearing Man. I find particularly moving your dedication on the title page. Even if it is gratifying to receive this tribute to the native land of Raoul Wallenberg I assume that you do not mind my immediate forwarding your book of poems to Raoul Wallenberg's family in Sweden. Your concern and compassion for this hero is certainly a welcome sign of support to them.

W. Wachtmeister
W Wachtmeister

THE DISAPPEARING MAN

(Speculation on the fate of Raoul Wallenberg)

By

Mary F. Lindsley

a

tribute to

the native land

*of a
great hero*

from Mary F. Lindsley-

(C) - Copyright, 1987, Mary F. Lindsley

TAM'S Publishing Company, Long Beach, California

1 4 87

Dedicated to Dr. Leo Gurko, distinguished scholar,
author, and critic, former Chairman of the English
Department of Hunter College, with gratitude for his
approval and encouragement.

THE DISAPPEARING MAN

The New Guard Sees a Ghost

I

"He can't be that old man?" "Of course not. They said

That he died in the first full flush of youth,

Many years ago." "Are you quite sure he's dead?"

"Our paper told us so. It tells the truth

Always, Comrade." "Yes, you're right. This man is gray--

Gray hair, gray skin, gray clothes. He disappeared Like smoke when he had done his work. They say No bullet found its mark. His enemies cheered.

What was his crime? He gave back life to men, Without a question. "That was his crime--and you Should not be curious." "But I am." "Why, then Take warning. It's a dangerous thing you do."

"Perhaps I will just let the matter rest."

"You learn fast, Our superiors know what's best."

Solitary

II

"But no one visits this poor stranger. How sad!"

"Comrade, don't be a sentimentalist.

You can't afford that luxury. It's bad

For your career. Good patriots must resist

Such weakness. Certain criminals are allowed

No contact with the outside world, their crimes

Being contagious." "I obey." "I'm proud

Of you. You will survive these troubled times."

"But is the prisoner wandering in his mind?

I hear him talking." "They all talk, soon or late,

In solitude to memories." "We might find

Out something that could clear him." "Lad, his fate

Is settled. No fresh testimony can

Bring hope to such a lost and guilty man!"

First Visitor

III

The tall man in the cell was ruddier than

The haggard captive facing him. "You gave

Me the glimmer of hope the day you ran

Along a freight-car roof, a merry, brave

Young fellow, reaching down forged passports. I

Pushed through the milling crowd, stretched out a long

Arm past a boy's thin hand, and wondered why

His love of life could be so much less strong

Than mine. Then, half in triumph, half in shame,

I bore away my prize, your gift; would glance

Neither to left nor right, but blindly came

To a new country and a second chance

There was one memory I could not hide

From--the sad eyes in which a dream had died!"

Lamb without Blemish

IV

"yet I had been a surgeon. The respect
Of colleagues, nurses, patients was the breath
Of my masked nostrils. How could Hate reject
A man whose trade was skirmishing with Death?
Now I was lauded and revered once more.
In my gloved hands power, past human, lay
Dormant. An icy sweat began to pour
Down my cold forehead, and was sponged away.
I could see only the unconscious child,
Who had never walked. I thought, 'She will atone
For arrogance. They will be reconciled,
Those trampled rivals, thwarted and unknown--
A pledge more binding than my ancient oath,
Offered to God and my deliverer both!'"

Eavesdroppers

V

The sentry listened. "He's talking to a man,
A doctor." "Well, he needs one right enough
To get his head on straight. Nobody can
Do much for him. Better to dream such stuff
Than see and hear and smell this awful place.
He'll babble on for hours to these dank
Walls, scrawled with long-forgotten names. He'll pace
The floor a while, then fall asleep. I thank
My lucky stars (since there's no God) that I
Have never given the State, that owns me, cause
To stop employing me, and let me lie
On the wrong side of bolted doors. I pause
To check the corridors, for walls have ears--
And prison walls the keenest, it appears."

Second Visitor

VI

The woman smiled, "I never met you, sir.
I had a doctor once who said he knew
You well, and saved your life. You were
My rescuer, too, the morning when I flew
On unaccustomed wings, a spirit free
Of pain at last, through fields of flowers, and caught
A butterfly, a wind-blown petal, to be
Pinned down and catalogued. But you had taught
Me pity for captured things. I let it go,
And saw it dance in circles in the sun.
The whole field was in motion then, and so
I learned the rhythm that makes planets run.
Now I dance for an audience to approve
Grace in a child, once powerless to move."

Criticism of the Arts

VII

"He's talking to a woman." "Let him be.
I hope she's pretty. All this loss
Of family breeds bright visions. As for me,
A chorus line from Paris would dance across
My dungeon. Peasant girls are honest, but they
Are much too shapeless. Take my wife--I guess
I should be grateful. She works hard all day
At the factory, then hurries home to press
My uniform. But here in prison I think
Without her useful tasks, she might become
Most dismal company. So, on the brink
Of madness, give me can-cans and a drum."
"He says this woman's a dancer." "What a waste--
The Swan Lake type, more suited to his taste!"

Third Visitor

VIII

The boy grinned shyly. "I was never strong,
And this broad-shouldered fellow with the air
Of an admiral or a general came along
And pushed me out of line. The hardiest there
Gave way and let him pass. I think I cried
A little when he snatched my prize. But what
Became of him I never knew. I tried
To stay alive. Believe me, that was not
Easy. Somehow I made it to the camp.
And do you know what thoughts ran through my mind,
Despite the cold, the hunger, and the damp?
Why, that, unlike the bulk of humankind,
You danced defiance on a freight car roof,
And laughed at danger, and seemed bullet-proof!"

Escape

IX

"I think that I was scared at first, but no
Guard in the camp could break my spirit. I toiled
With fellow-captives 'till I saw them go
Into that dreaded shack, whose chimney soiled
The sky with ominous smoke. I tried to sing
And whistle to show that I was not afraid
Of clubs or guns or friendly bombs. The thing
Happened at last. Strange troops came to invade
Our quarters, searched the bunks for strays, and found
Me, where I lay, too weak to climb. They lifted
Me down and set me on my feet. The ground
Swayed, and the room and anxious faces drifted
Away. "Hold on, kid. Do you need a hand?"
I said, "He stood alone--and I can stand."

Family Life

X

"He's talking to a boy." "Perhaps a son
He loved, or even one he never had.
I have two children, and the boy's begun
To drill and hike on holidays. His Dad
Means far less than the Leader he adores,
A callow youth, all spit and polish. I feel
That any chance remark I make he stores
Up and reports for extra credit. I seal
My lips in my own house. The girl has never
Won prizes. Still she hastens to embrace
Me after school. She isn't very clever
Or gifted, but she has a charming face.
She has a loving heart, too, but I'm told
It will condemn her in a world grown cold."

Fourth Visitor

XI

"And who are you, dear Lady?" "A refugee,
Who fled to Egypt with her little Child
And husband to escape the fierce decree
Of a mad tyrant." "Tell me, on that wild
Day, did I do you some small service?" "You saved
Me when you saved my people. It was night.
There was no human help. And so we braved
The lonely darkness in our perilous flight."
"What is your name?" "In Galilee they called
Me Miriam. Most of my life was spent
In exile as I wandered from one walled
Town to another, sharing banishment.
And yet in hostile Ephesus I saw
An alien idol screened by Roman law!"

Amnesty

XII

"He's talking to another woman." "He gets Around, it seems, poor fellow. He looks ill These days. If he is tortured with regrets, Perhaps she'll cheer him up. I hope she will."
"Can't he be pardoned?" "If a man saves lives, And asks no questions, there must be some wrong Lives saved. In short, the choice of who survives, Who dies is not the business of a strong Man, acting on his own. If it's too late To rectify his dangerous errors, then It will become the duty of the State To quarantine him so that other men Won't catch his virus. Naturally, I speak Of someone else--not this man, old and weak."

History Repeated

XIII

"I think I know you, gentle Lady." "Yes, I think you do." "Then, Lady please forgive My coldness. Moderns ask no woman to bless Great enterprises. We have learned to live Without you." "Dearest child, what you endure Is old as Cain and Abel--senseless hate-- The Serpent's venom. But I do assure You that it also is as up-to-date As Cain's chopped logic. So, my child, I come From infinite distance, from the nearest cell, From your own heart, to bring the ultimate crumb Of comfort, and to say that all is well. You were called the Disappearing Man. I'm here, At my Son's request, to make you disappear."

Panic Button

XIV

"He's talking of escape." "He'll never break out of this fortress. But what if he did? These massive walls and metal doors could take an enemy bombardment. Suppose he hid a tool somewhere? We've searched him and his cell a hundred times. If there has been some slip, I tell you, Comrade, it will not go well with us, accused of careless stewardship. There are work camps in a howling wilderness, where snow and sleet try hard to freeze the blood, which pick and shovel keep stirring, more or less, until the spring returns with rain and mud. Then, since the Law is certain to be hard on us, let's double, no, let's triple, his guard."

Space Flight

XV

"I can't stand up." "The boy who loved you stood, when soldiers tried to carry him." "I feel strength in my limbs. Is this my passport?"

"You could use it to glide through barriers of steel. A man named Peter did so once, and scared poor Rhoda out of her five senses." "How bright the stars are, dearest Lady. I have stared at them through bars in my dark cell at night."

"Your night is over." "Lady, it appears Copernicus was right to view the earth as very small. Yet music of the spheres fills my whole being with melody and mirth."

"Yes, child of God, this glittering galaxy is Heaven's outpost. You are more than free."

Post Mortem

XVI

"Well, Comrade, our mysterious captive sleeps
In an unmarked grave, and you need ask no more
Questions about him. Plainly, no one weeps
For him. No one remembers how he wore
These stones out with his pacing. Other men
Forget him. Better we do, too, since dead
Is dead." "But I'm still curious, Comrade. When
I was a child, my grandmother, her head
Wound in a bright babushka, said a tomb,
Sealed with a rock, burst open in the night,
And no one could prevent it." "There is doom
In listening to old fools." "But was she right?"
"She was illiterate. We have studied. Why
Seek fabled mansions in a chartered sky?"

BIOGRAPHICAL NOTES

Mary F. Lindsley was born in New York City, and
now resides in Seal Beach, California. She received
her A.B. degree from Hunter College of the City University
of New York, and her M.A. from Columbia University. For
many years she taught English literature and creative
writing at Hunter College, and retired as Associate
Professor. She is married to Dr. Irving L. Jaffee, also
a writer.

Dr. Lindsley has six honorary doctorates. She was
elected to the Hunter College Hall of Fame, and is a Dame
of Merit of the Military Order of St. John of Jerusalem,
Knights of Malta. She has received the Medal of Honor
of the American Biographical Society and the Einstein and
Marconi Medals for Continued Achievement. The Disappearing
Man is her thirtieth published book of poetry.

* * *

SWEDISH EMBASSY

1987-11-24

Nr 260 ✓

WASHINGTON

Handlaggare: J Hagard

Överlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET

6 DEC. 1987

Kr. v. Thum, Ag

Ex till: Raoul Wallenberg-
föreningen, Sthlm

EXP. 876208/Ag

UTRIKESDEPARTEMENTET

Raoul Wallenberg
(2 bil)

INK UTRIKESDEP
Dnr...../.....
1987-11-24
Avg Gr AL
p 2 En I

Bifogade skrivelse jämte resolution till stöd för Raoul Wallenberg har ingått från Sydcarolinas baptistconvent. Likaledes bifogade svar har avlåtits. Jag utgår från att resolutionen och missivskrivelsen tillställs Raoul Wallenbergs familj.

W Wachtmeister

Address

Suite 1200
600 New Hampshire Avenue, N. W.
WASHINGTON, D. C. 20037
USA

Telephone

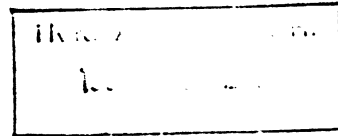
(202) 944-5600

Telegram

Svensk

Telex

RCA 248347, SVSK UR
WU 89-2724 SVENSK WSH

GENERAL BOARD

South Carolina Baptist Convention

907 RICHLAND STREET
RAY P. RUST

COLUMBIA, SOUTH CAROLINA 29201-2398 TELEPHONE (803) 765-0080
Executive Secretary-Treasurer

November 20, 1987

78:

H.E. Count Wilhelm Wachtmeister
Ambassador to the United States of America
600 New Hampshire, Suite 1200
Washington, DC 20037

Dear Ambassador Wachtmeister:

Enclosed is a copy of a resolution adopted by the South Carolina Baptist Convention in session in Charleston South Carolina, November 10-11, 1987. The South Carolina Baptist Convention represents 1,779 churches with a membership of 697,121. Also, it is one of the state conventions of the Southern Baptist Convention which is the largest non-Catholic denomination in the United States. The resolution is, I believe, self-explanatory.

This resolution is sent for your information.

Sincerely yours,

E.C. Watson
Executive Assistant to Dr. Ray P. Rust
ECW/pc

Encl.

RESOLUTION ON RELIGIOUS LIBERTY

WHEREAS, history reveals heroic acts were tragically rare during the Holocaust, however, it is understood that Raoul Wallenberg was responsible for saving the lives of tens of thousands of Hungarian Jews from 1944 until 1945 when he was arrested by Soviet authorities and imprisoned. It appears former prisoners and dissidents suggest he was alive as recently as 1979; and,

WHEREAS, the disappearance of Raoul Wallenberg and others remain several of the many unresolved issues of the Holocaust for which efforts have been pressed for a resumed search, full report and release in these matters; and

WHEREAS, Baptists and Jews share an intense desire to preserve religious liberty and human freedom,

NOW, THEREFORE, BE IT RESOLVED, that the South Carolina Baptist Convention, duly assembled in Charleston, South Carolina, November 10 and 11, 1987 does urge the Soviet government as part of its celebrated "new openness" or "glasnost" to release Raoul Wallenberg and all others similarly situated, together with any and all information in regard to their imprisonment,

BE IT FURTHER RESOLVED, that copies of this resolution be delivered to the President of the United States, the Secretary of State, the Secretary General of the United Soviet Socialist Republic, the Ambassador of the United Soviet Socialist Republic to the United States, and the Ambassador of Sweden to the United States.

Adopted by the South Carolina Baptist Convention November 11, 1987
Meeting in Charleston, South Carolina

EMBASSY OF SWEDEN
THE AMBASSADOR

Washington D.C. November 24, 1987

E. C. Watson
Executive Assistant to Dr Ray P Rust
South Carolina Baptist Convention
907 Richland Street
Columbia
South Carolina 29201-2398

Dear Mr. Watson,

I have the honor to acknowledge receipt of your letter of November 20, by which you communicated the resolution adopted by the South Carolina Baptist Convention on November 11.

Your resolution in support of my compatriote and colleague Raoul Wallenberg is a perfect example of those private initiatives that help underline the endeavours of an official nature of my own government in bringing forth clarity about the fate of Raoul Wallenberg. I have forwarded immediately your letter and the resolution to Raoul Wallenberg's family and the Ministry for Foreign Affairs of Sweden.

W Wachtmeister

SVERIGES DELEGATION
VID EUROPARÅDET
STRASBOURG

1987-11-23 Nr 125

Överlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET

Utrikesdepartementet

0 8 11 1987
Kr. V. Thamm

Ex till: Raoul Wallenberg-
föreningen, Sthlm

FL 87/208/bj

INK UTRIKESDEF		
Dnr...../.....		
1987-11-23		
Avt	Gr	Mål
0	2	Eu I

Ang. Raoul Wallenberg

./.

Vid Europaparlamentets senaste session i Strasbourg förra veckan tillställde holländska ledamoten Elise Boot parlamentets talman bifogade skrivelse den 19 november 1987 med begäran att Raoul Wallenberg tituleras "hedersmedborgare i EG".

I sammanhanget kan nämnas att Elise Boot uppgivit för mig att hon är ordförande i kommittén "Jews in the Sovjet Union".

Lennart Myrsten
Lennart Myrsten

Elise BOOT

Lid
van het Europese Parlement

Strasbourg, le 19 novembre 1987

Lord PLUMB
Président du Parlement Européen
IPE-660
Strasbourg

Monsieur le Président,

La Suède vient de célébrer le 75e anniversaire de son fils
Raoul WALLENBERG qui s'est vaillamment battu pour sauver la vie
de plus de cent mille juifs de l'extermination fasciste.

Compte tenu de l'immense tragédie vécue par cet homme qui a dû
payer de sa propre vie son action humanitaire, j'ai l'honneur
de vous demander de bien vouloir décerner à l'homme remarquable,
que fut Raoul WALLENBERG, le titre honorifique et posthume de
"Citoyen d'honneur de la Communauté européenne".

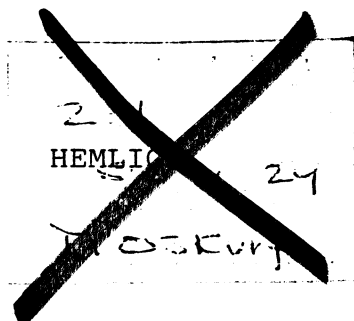
En formulant le vif espoir que vous voudrez bien accéder à ma
demande, je vous prie de croire, M. le Président, à l'expression
de mes sentiments respectueux et les meilleurs.

Elise Boot

Elise Boot

1987-11-24

Departementssekreteraren
Staffan Carlsson
Utrikesdepartementet

Pal

328/201

INKOP		
1987-11-24		
AVD.	BE	PL
P	2	En

Brev om Raoul Wallenberg
(1 bil.) ✓

Broder,

I anslutning till den telegramväxling, som ambassaden i särskild ordning haft med departementet om den begäran fru Nina Lagergren riktat till Anders Thunborg om att han måtte vidarebefordra till generalsekreterare Gorbatjov kopia av ett brev hon och hennes bror, professor Guy von Dardel, 15 september direkt tillställt den sovjetiske ledaren, får jag härmed redovisa följande.

I enlighet med inhämtad instruktion passade jag på tillfället, när jag tillsammans med Hartelius 23 november besökte Rymko, att till denne även överlämna en kopia av Nina Lagergrens och von Dardels brev till Gorbatjov. Jag gjorde detta under betonande av att brevet var att betrakta såsom en privat framställning. Ambassaden ville försäkra sig om att den hade nått sin adressat.

Rymko svarade att han redan väl kände till brevet. Han ville minnas att han fått del av det via Sovjetunionens ambassad i Stockholm. Rymko visste däremot inte om något svar till Nina Lagergren och Guy von Dardel var att förvänta.

I en avslutande markering konstaterade Rymko, att han antog att han inte för mig behövde redogöra för den

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

1987-11-24

Bil. handbrev *Nilsson*

6-12-87 d. *8/11/87*

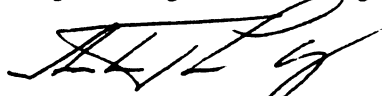
Fru Nina Lagergren
Raoul Wallenberg-föreningen
Box 16076
103 22 Stockholm

Kära Nina,

Tack för Ditt brev 23 oktober med kopian av Ditt och
Guy von Dardels brev till generalsekreterare Gorbatjov.
Ambassaden fann 23 november ett lämpligt tillfälle att
- för vidarebefordran till Gorbatjov - överlämna en kopia
av Ert brev till det sovjetiska utrikesministeriet.
Det framgick att vederbörande tjänsteman där redan
tidigare väl kände till Ert brev. Troligen hade
utrikesministeriet fått del av det via den sovjetiska
ambassaden i Stockholm.

Däremot återstår det att se, om man från sovjetisk
sida ämnar lämna Er något svar.

Hjärtliga hälsningar,

Anders Thunborg

TMGR
BCM

CIRC
DIARY

Relations Division
G.Green/5-3555/pl

RBR 2320 A/R A-07490-87

The Rt. Hon. Joe Clark P.C. M.P.
Secretary of State for External Affairs

The Rt. Hon. Joe Clark P.C. M.P.
Secretary of State for External Affairs

cc: MOSCOW
STOCKHOLM
VCSCE

Canada

OTTAWA, ONTARIO
K1A 0G2

P 2 En

NOV 17 1987

Wallenberg-Ärendet

P 2 En¹

11-30

Dear Ms. Lagergren:

I have been asked by the Prime Minister, the Right Honourable Brian Mulroney, to reply to your letter of September 14, 1987 about your brother, Raoul Wallenberg.

(Pol)

As a result of the Canadian Parliamentary resolution making Mr. Wallenberg an honorary citizen of Canada, and in reaction to the accounts and statements suggesting that he may still be alive which continue to circulate, the Canadian Embassy in Moscow raised his case with the Soviet authorities at the beginning of last year. Officials of the Embassy expressed our dissatisfaction with the unsupported Soviet assertions of his death in 1947 and urged the Foreign Ministry to provide full information on his situation. Soviet authorities were, regretfully, not forthcoming in their response.

As you point out in your letter, the Soviet authorities, as recently as August of this year, have again asserted that your brother died in 1947. Despite this, it was just a few weeks ago that a recently released Ukrainian dissident, Josyf Terelya, told reporters in Ottawa that he had met your brother in 1970 in a Soviet prison camp. In view of this and other such reports, we shall continue to seek ways of encouraging the Soviet Union to reveal the truth about your brother.

Yours sincerely,

Original signed by: MINISTER
Original signé par: JOE CLARK

Ms. Nina Lagergren
P.O. Box 16076
Stockholm 10322
Sweden

Överlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET
Pol. I

3 DEC 1987

Kr V THAM/LX

cc: Canadian Embassy, Moscow
Canadian Embassy, Stockholm
Canadian Delegation to the CSCE, Vienna

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

AR-A-07490-87
RBD

Ottawa, K1A 0A2
October 6, 1987

Ms Nina Lagergren
Box 16076
Stockholm 10322
SWEDEN

Dear Ms Lagergren,

On behalf of The Right Honourable Brian Mulroney, I would like to acknowledge and thank you for your letter of September 14.

The Prime Minister has noted your comments on the fate of your brother, Raoul, and has asked me to forward a copy of your letter to The Right Honourable Joe Clark, Secretary of State for External Affairs. Mr. Clark will be particularly interested in receiving your views and will give your remarks his careful consideration.

Again, thank you for bringing this matter to the Prime Minister's attention.

Yours sincerely,

Susan Fletcher
Special Assistant

cc: The Rt. Hon. Joe Clark, P.C., M.P.
72670083/C/R SMF (1) copy

RAOUL WALLENBERG-FÖRENINGEN

Ordiorande Ingrid Garde Widemar • Sekreterare Sonja Sonnenfeld

SMF
CC-1
672070083

Prime Minister
Mr. Brian Mulroney
OTTAWA, K1A 0A2
Canada

September 14, 1987

Dear Mr. Mulroney:

I was deeply moved by your letter of August 4, my brother's 75th birthday.

Although the enclosed statement routinely refers to the declaration of 1957 that Raoul had died in prison in 1947, there is an obvious change in the Soviet attitude: "It would be good if rumours to the effect that he is alive were justified" is a remark which according to "insiders" carries the meaning that Raoul in fact is alive.

There ARE indications that Raoul is detained in one of the special places, so called Schweigelager, together with other prisoners of different nationalities, who have been declared dead. We have to consider the possibility that such prisoners do not live under their proper names, but under another identity or even a number. As you know, there were frequent changes of prisoners' identity during the Stalin period, and declarations of death were often forged.

According to the TASS statement, Mr. Gorbachev is eager to clear up mistakes made in the past.

Would you, dear Mr. Mulroney, be prepared to intervene for your honorary citizen and urge Mr. Gorbachev, through your Ambassador in Moscow, to clear up this biggest of all mistakes made in the past? I believe in Canada's genuine commitment.

Please, let me know what actions you have decided to take.

My warmest regards,

Nina Lagergren

Nina Lagergren

VUKOLOV REPORTS:

*THE SWEDISH GOVERNMENT WAS INFORMED IN 1957 AFTER INVESTIGATION THAT VALLENBERG HAD DIED IN JULY 1947 IN PRISON SUPPOSEDLY AS A RESULT OF MYOCARDIAL INFARCTION. WE UNDERSTAND THE CONCERN OF VALLENBERG'S RELATIVES AND OF ALL THOSE WHO ARE INTERESTED IN WHAT HAPPENED TO HIM. IT WOULD BE GOOD IF RUMOURS TO THE EFFECT THAT HE IS ALIVE WERE JUSTIFIED. HOWEVER, LAST YEAR ANOTHER THOROUGH INVESTIGATION INTO ALL THE CIRCUMSTANCES OF THE CASE WAS CONDUCTED. IT CONFIRMED THAT VALLENBERG HAD DIED IN 1947+.

THE SWEDISH PRESS GAVE LITTLE COVERAGE TO THIS STATEMENT MADE RECENTLY AT A BRIEFING IN MOSCOW BY GENNADY GERASIMOV, SPOKESMAN OF THE USSR MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, ALTHOUGH HE MENTIONED THE PROBLEM TO WHICH THE LOCAL PRESS DEVOTES SOMETIMES WHOLE COLUMNS AND EVEN PAGES.

THE EXPLANATION WAS GIVEN ABOUT THE DESTINY OF RAUL VALLENBERG, A SWEDISH DIPLOMAT, WHICH, IN ITSELF, WAS NOT ACCIDENTAL. THE THING IS THAT NUMEROUS MATERIALS APPEARED IN THE MASS MEDIA OF SWEDEN AND OTHER COUNTRIES REPEATING THE VERSION THAT VALLENBERG WAS ALLEGEDLY ALIVE AND THAT SOVIET AUTHORITIES DID NOT WANT TO SET HIM FREE. THE LEADING SWEDISH NEWSPAPERS PUBLISHED THE EXPLANATION GIVEN BY THE SOVIET SPOKESMAN. THIS STEP SEEMED TO BE PERFECTLY IMPARTIAL. HOWEVER, IT WAS NOT REALLY SO.

ALL THE NEWSPAPERS FOUND IT POSSIBLE TO PUBLISH THE EXPLANATION, CONCISE BUT MEANINGFUL, IN AN ABBREVIATED FORM. THEY RULED OUT THE PARTS OF THE EXPLANATION THAT DESERVE TO BE READ BECAUSE THEY EXPRESS UNDERSTANDING OF THE CONCERN OF VALLENBERG'S RELATIVES AND OF ALL PEOPLE IN GENERAL WHO ARE INTERESTED IN WHAT HAPPENED TO HIM. ANYONE WHO READ THE STATEMENT WOULD NOTICE AT ONCE THE TONE IN WHICH IT WAS MADE. IT EXPRESSED ONCE AGAIN THE REGRET OF THE SOVIET SIDE OVER WHAT HAD HAPPENED AND ADMITTED THAT THE CASE WAS BY NO MEANS UNIMPORTANT TO THE SOVIET UNION. THE STATEMENT SAID: +IT WOULD BE GOOD IF RUMOURS TO THE EFFECT THAT VALLENBERG IS ALIVE WERE JUSTIFIED+. THIS PHRASE NEVER REACHED SWEDISH READERS.

IT IS A PITY THAT THE SWEDISH PUBLIC DID NOT SEE THE SOVIET STATEMENT IN FULL VOLUME, BECAUSE IT IS CLEAR, CONTRARY TO WHAT IS SAID ABOUT IT IN SWEDEN, THAT THE SOVIET SIDE IS STRIKINGLY FRANK, THAT NO ONE IN THE SOVIET UNION CALLS IN QUESTION THE IDENTITY OF RAUL VALLENBERG AND HIS ACTIVITIES DURING THE WAR YEARS. IT IS CLEAR AS WELL THAT IN ACCORDANCE WITH THE POLICY OF OPENNESS PURSUED IN THIS COUNTRY, WITH THE INTENTION TO OPENLY EXAMINE ALL THE PROBLEMS, THE USSR SEEKS TO CLARIFY THIS PROBLEM AND AT THE SAME TIME TO CLEAR UP MISGIVINGS AND MISTRUST THAT SWEDEN STILL HAS OVER THIS PROBLEM. THIS STAND IS BROUGHT ABOUT BY A SINCERE DESIRE TO DEVELOP AND DEEPEN SOVIET-SWEDISH GOODNEIGHBOURLY RELATIONS IN THE INTERESTS OF BOTH COUNTRIES AND PEOPLES.

JUDGING BY STATEMENTS OF SWEDISH LEADER, THIS DESIRE IS SHARED BY SWEDEN. IN VIEW OF THIS FACT IT IS NOT CLEAR WHY THE SWEDISH PRESS GAVE SUCH LITTLE COVERAGE TO THE EXHAUSTIVE SOVIET EXPLANATION AIMED AT SETTLING THE MATTER WHICH, IN THE OPINION OF THE SWEDISH SIDE, STILL AGGRAVATES THE RELATIONS BETWEEN THE TWO COUNTRIES.

A SPOKESMAN OF THE SOVIET FOREIGN MINISTRY EXPLAINED THE STAND OF THE USSR AND THE LEADING SWEDISH NEWSPAPERS PUBLISHED A BRIEF VERSION OF IT. THIS COMMENTARY WOULD NOT BE NECESSARY IF THE NEXT DAY ONE OF THOSE NEWSPAPERS, SVENSKA DAGBLADET, DID NOT COME UP WITH HACKNEYED ACCUSATIONS OF THE SOVIET UNION AND DEMANDS OF EVER NEW EXPLANATIONS. THE NEWSPAPER WAS OBVIOUSLY FORGOTTEN OF THE FACT THAT THE EXPLANATIONS HAD BEEN

UTRIKESDEPARTEMENTET

☐ FAX ☐ RAPPORT ☐ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM ☒ ÖVR

Politiska avdelningen

Enhet

Datum

Handläggare

Godkännes

Ort/Datum/Nr eller namn

87.1 87-12-03 U. Thun

LA

Angående

Raoul Wallenberg

☐ HEMLIGSTÄMPLAS

Delges för kännedom

	utan bil	jämte samt bil	jämte bil nr	jämte bil där så angivits	bil kan lånas på UD tel:
	Bil	Bil	Bil	Bil	Bil
☐ Konungen		☐ Statssekr		☐ IMPOD	☐ Östekonomiska byrån
☐ Regeringen 21 ex		☐ IM-enh A		☐ Swedfund	☐ Bankföreningen
☐ Statsministern		☐ I-sekr A		☐ LO/TCO:s bist nämnd	☐ Exportr
☐ Statsrådsberedningen		☐ I-enh Fi		☐ Sv kyrkans mission	☐ Industriförb
☐ Chef Fö		☐ I-enh Fö		☐ IVA	☐ Grossistförb
☐ Chef I		☐ I-sekr I		☐ STU	☐ Sthlms Handelsk 2 ex
☐ Statsrådet		☐ IAEA-del I		☐ Svensk kärnbränsle AB	☐ LO
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Statens kärnkraftnsp	☐ AIC
☐ Statsrådet		☐ I-sekr		☐ Statens strålskyddsst	☐ TCO
☐ Riksdagens talman		☐ I-sekr		☐ Televerket	☐ SACO/SR
☐ Utränämnd/Utrutsk/Europa-rådsdel 53 ex		☐ SSLP, Fö		☐ Statens rymddeleg	☐ SAF
☐ Utrikesnämnden 23 ex		☐ ÖB		☐ Invandrarverket 2 ex	
☐ Utrutsk 33 ex		☐ Ch Fst/Op 5		☐ Forskningsberedningen	
☐ Europarådsdel 12 ex		☐ Arméstaben FN-avd		☐ Miljövärdberedningen	
☐ Utrutsk kanslichef		☐ FOA 2 ex		☐ I-sekr Naturvårdsverk	
☐ Förutsk kanslichef		☐ SIPRI		☐ Sekr f framtidsstud	
☐ Riksdagsman		☐ EKN		☐ Nordiska Rådets sv del	
☐ Riksdagsman		☐ KK 5 ex		☐ Svenska institutet	
☐ Riksdagsman		☐ Riksbanken		☐ Nordiska Afrikainst	
☐ Statssekr Fö		☐ RPS		☐ Latinamerikainst	
☐ Statssekr		☐ SIDA		☐ Utrikespol institutet	
☐ Statssekr		☐ BITS		☐ Europainstitutet	
☐ Statssekr		☐ SAREC		☐ Svenska FN-förbundet	

☐ Större beskickningar FN-representationen 9 ex	☐ Beijing	☐ London	☐ Paris	☒ Washington 2 ex
	☐ Bonn	☒ Moskva	☐ Tokyo	☐ FN-repr
☐ Norden 4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik
☐ Övriga Östeuropa 7 ex	☐ Belgrad	☐ Budapest	☐ Prag	☐ Warszawa
	☐ Berlin A	☐ Bukarest	☐ Sofia	
☐ Övriga Västeuropa och Kanada 17 ex	☐ Ankara	☐ Bryssel	☐ Lissabon	☐ Rom
	☐ Athen	☐ Dublin	☐ Madrid	☐ Wien
	☐ Bern	☐ Haag	☒ Ottawa	☐ Bryssel-del
☐ Nordafrika 5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis
	☐ Abu Dhabi	☐ Bagdad	☐ Damaskus	☐ Kuwait
☐ Mellanöstern 8 ex	☐ Amman	☐ Beirut	☐ Muscat	☐ Tel Aviv
	☐ Bangkok	☐ Dhaka	☐ Jakarta	☐ New Delhi
☐ Övriga Asien och Australasien 18 ex	☐ Canberra	☐ Hanoi	☐ Kuala Lumpur	☐ Panmunjom
	☐ Colombo	☐ Islamabad	☐ Manila	☐ Pyongyang
☐ Övriga Afrika 14 ex	☐ Abidjan	☐ Dar-es-Salaam	☐ Harare	☐ Lagos
	☐ Addis Abeba	☐ Gaborone	☐ Kinshasa	☐ Luanda
☐ Latinamerika 12 ex	☐ Bogotá	☐ Buenos Aires	☐ Guatemala	☐ Lima
	☐ Brasília	☐ Caracas	☐ Havanna	☐ Managua
	☐ Barcelona	☐ Frankfurt	☐ Istanbul	☐ Los Angeles
☐ Vissa lönade konsulat 17 ex	☐ Berlin Gk	☐ Hamburg	☐ Jeddah	☐ Mariehamn
	☐ Chicago	☐ Hongkong	☐ Leningrad	☐ Minneapolis
				☐ New York Gk
				☐ Szczecin

☐ Utrikesministern	☐ Folkrättssakkunnige	☐ Chef Rättsavd	☐ Inspektoren	☐ Sundbom
☐ Biståndsministern	☐ Statssekr f utr hand	☐ Chef R	☐ Chef protokollet	☐ Brodin
☐ Utrikeshandelsmin	☐ Exp-chefen UDH	☐ Expeditionschefen	☐ Chef press- o inf enh	☐ ESK-gruppen
☐ Kabinetssekr	☐ Chef H-enh	☐ Chef PA:1	☐ Chef pressbyrån	☒ K O. S. 87.1, 87.1.1
☐ Naslund	☐ Förhandlingsgruppen	☐ Chef BOR	☐ Chef inf byrån	☒ K Thun, pol 1
☐ Petersson	☐ koordinatorerna	☐ Verksamhetsplan	☐ Chef SSB	☒ K Carlsson, pol 2
☐ Chef Pol avd	☐ KMI	☐ Statssekr f int u-samarb	☐ Rapportoversikten	
☐ Chef Pol 1-6	☐ Transportsekt	☐ Chef multilat enh	☐ Regeringspartmen	
☒ Chef Pol 1	☐ KSA	☐ Chef bist enh	☐ Teorin	☐ Ater enh

Antal ex skickat sidor Antal ex bil sidor Kopierad den sign Distribuerad den sign Åtg postex datum sign

4/12-8712 87/12-0452

Raoul Wallenberg

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 331/006		
1987-12-01		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu I

Ink. Utr. min.
1987-12-01

THE MINISTER,
SWEDISH MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS,
STOCKHOLM,
SWEDEN.

FROM: R. HARRISSON,
==== P.O. BOX 72,
AEGINA,
GREECE 180-10.

[871217/Tham Pol I
skr. tit.

u: L Hjelm-Wallén/ÅK/u-avd

NOVEMBER 27, '87.

DEAR MINISTER,

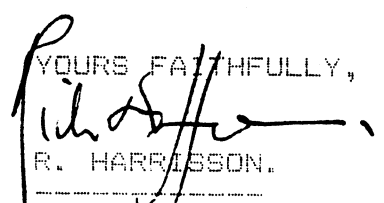
PLEASE EXERT PRESSURE OF A MAXIMUM VARIETY, UPON THE
RUSSIAN STATE, TO SECURE THE RELEASE OF RAOUL WALLENBERG.

IF RAOUL WALLENBERG IS DEAD, THEN DEMAND THAT THE RUSSIAN
STATE SHOULD RETURN HIS BODY TO SWEDEN FOR BURIAL.

RAOUL WALLENBERG MUST BE REMEMBERED CONSTANTLY.

RAOUL WALLENBERG MUST BE RETURNED TO SWEDEN NOW.

YOURS FAITHFULLY,

R. HARRISSON.

Avsändningsort

Pol I, kr Vollrath Tham,bg

Arende

Wallenberg

Datum

1987-12-01

Avd

F

Grupp

2

Äkt

E 11'

Adress

Ambassaden MOSKVA

Text

B R Å D S K A N D E

Från Pol I re Wallenberg

P R I M O. Det är riktigt att en estländare vid namn Möllersson i somras flera gånger varit i telefonkontakt med generalkonsulatet i Leningrad i syfte erhålla stöd för utvandring till Sverige. Därvid gjordes bl a gällande att hans hustru skulle kunna vara dotter till Raoul Wallenberg. Dessa upplysningar vidarebefordrades till familjen Wallenberg. Fru Nina Lagergren svarade emellertid att idén var "befängd" och att man inte på något vis ville kännas vid den påstådda anknytningen.

S E C U N D O. Av handlingarna i ärendet framgår inte att Möllersson vid de tre telefonsamtal han haft med konsulatet någonsin skulle ha sagt något om ett möte 1952 i Butyrka med Raoul Wallenberg.

T E R T I O. Antecknas kan att Möllersson i sina försök att via hustrun finna någon anknytning till utlandet förefaller att gentemot Förbundsrepublikens generalkonsulat ha hävdats att hon möjligen vore dotter till en tysk general eller barn till i koncentrationsläger avlidna judar.

CABINET

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

KOPIA TILL:

UTRMIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

aa/mj

*13
P 2 Eu*

AMBASSADEN MOSKVA 1987-12-02

UD STOCKHOLM

FOER POL 1.

RE WALLEMBERG

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

RE WALLENBERG

TACK ERT OVAN CITERADE. NILSSON HAR 1 DECEMBER REFERERAT DELAR
AV TELEGRAMMET FOER HAMRIN, SOM SJAELVMANT KONSTATERADE ATT
ANLEDNING INTE FINNS FOER HONOM ATT TA VIDARE KONTAKTER MED
MOELLERSSON, LAANGT MINDRE ATT SKRIVA OM DENNE.

M. HADE FOER OEVRIKT SOM AVTALAT PAA NYTT RINGT HAMRIN 30 NOVEMBER,
VARVID M. TYDLIGTVIS SVAEVAT PAA MAALET OM DET FOEREGIVNA BUTYRKA-
MOETET.

THUNBORG

RABBI DR. NISSON E. SHULMAN
CHIEF MINISTER

THE CENTRAL SYNAGOGUE

בית אורח חיים

1987-11-25 Nr 61

HP 30

Re. Raoul Wallenberg

Överlämnas jämte bilagor av generalkonsulatet
i Sydney till Utrikesdepartementet för kännedom.

Sören Friej

Kopia till
Amb Canberra
November 16, 1987

INK. GÖTTINGEN 118.		
D. N:o		
1987-12-02		
AVD.	GR.	MAL.
P	2	FM

INK. GK. SYDNEY		
D. N:o 15-350		
19.87-11-19.		
AVD.	GR.	MAL.
HP	30	

Consul General Soren Friej,
Consulate of Sweden,
Sydney, NSW.

Dear Consul General Friej,

We met at the Raoul Wallenberg monument dedication. I am the Chief Minister of Central Synagogue, on Bon Accord Avenue in the Eastern Suburbs. On the Sabbath before the dedication I delivered the enclosed sermon on his behalf, and on behalf of all people who care about their fellow human beings. I am sure you would be interested in it.

Yours sincerely,

Nisson Shulman

Rabbi Dr. Nisson E. Shulman

Överlämnas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET

Fol. I

08 DEC. 1987

K. V. Thum, Bg

Ex till: Raoul Wallenbergföreningen, Sthlm

Exp. 871208/Bg

BON ACCORD AVE, BONDI JUNCTION, SYDNEY, AUSTRALIA
P.O. BOX 169, BONDI, N.S.W. 2026
TEL.: (02) 389-4489, 389-3394, 389-0570

Wallenberg; VAYERA.

Sermon, Vayera, November 7, 1987, Central Synagogue, Sydney.

by Rabbi Dr. Nisson E. Shulman, Chief Minister.

The martyrdom of our people begins with this week's Sidrah. We could claim a still earlier beginning, tradition reminding us that the ancient tyrant Nimrod persecuted Abraham, tortured him, and sought to murder him. But that is a tradition not clearly stated in the text. Here, in our Sidrah with the AKEDA, the near sacrifice of Isaac, we have Chapter and verse, a clear textual lesson that Abraham should be ready to give up everything, even his beloved son.

We believe MAASE AVOT SIMAN LEBANIM, that everything which happened to our forefathers was recorded as a lesson for us their children, and happened to us through the course of our history. Nothing has been more clearly proven true than this - that like father Abraham, we would often be called upon to make even supreme sacrifices; and that too often there would be no reprieve at the last minute; but yet the people would survive and ever grow vigorous despite the persecution, as seen when God spared Isaac, and in all his later life.

No generation in all of our history bears stronger witness to this than does ours.

It is particularly appropriate to talk of this on the Shabbat in tribute to a hero of the Holocaust, Raoul Wallenberg to whose memory a plaque is being dedicated at Wallenberg Square on Edgecliff Road this Sunday at 12 o'clock.

The Mountain of Moriah, the scene of the Akeda, became the Temple Mount. According to our tradition, it was selected very early, even before Abraham and Isaac, because it represented brotherly love. For they tell the story of two brothers who lived there, each loving the other and caring for him. Many of you know the story; how one brother said, "My brother is childless. Who will care for him in old age? I will secretly bring part of my wheat harvest into his granary. And so every night he would steal over the mountain with an armful of wheat for his brother's granary. The other said, "My brother has many children. How can he take care of so many mouths to feed? While I have much more than enough for my needs. I will secretly bring part of my wheat harvest into his granary. And so every night he, too, would steal over the mountain with an armful of wheat for his brother's granary. And in the morning each brother wondered why his granary was a full as before. One moonlit night they met each other on the top of the mountain, and each realized what the other had thought and was doing. They dropped their bundles of wheat, and embraced, and wept tears of brotherly love. Thereupon

Wallenberg; VAYERA.

a voice was heard from heaven declaring, "That place watered by tears of brotherly love is a fit place for my spirit to dwell, on earth, and shall become the Holy Temple.

To seek and create brotherly love was one of the great challenges God placed before man at the outset of human history. Thus, at the very outset of creation, after man's first failure, God's great challenge was given to Adam. When in crisis, First Man thought he could hide from God. God pursued him and confronted him with that penetrating question, AYEKA? "Where art thou?" Man, where are you going? What are you doing with your world? What have you done with your goals and ideals? AYEKA?

This question is answered only when man willingly accepts his obligations towards God, his fellow man, and the world he lives in. It is essentially this question that we perceive, when we talk about the Holocaust.

The horror of the Holocaust obscures and overwhelms. If Emile Zola wrote "J'Accuse" at the time of the unjust condemnation of only one man, Alfred Dreyfus, and thereby denounced all of France and in fact humanity for causing and tolerating his unjust suffering, what shall we say in the wake of a Holocaust and its unspeakable horror?

We, too, tend to accuse. But whom shall we accuse? Shall we accuse free countries of the world for not opening their gates to the fleeing unfortunates? Or for refusing to bomb the rail lines deporting the victims, or the gas chambers of Auschwitz? Or shall we accuse people, groups, countries, which actually collaborated, such as the Arrow Cross groups of Hungary, the Ustashy of Yugoslavia, the Iron Guard of Croetia? Shall we accuse countries like Austria who allow ex Nazis to lead their government, or governments like ours who still allow many War Criminals refuge? Or shall we accuse the perpetrators of the horror themselves? Whom indeed shall we accuse? Shall we, perhaps, even accuse ourselves, who, in retrospect, must admit that whatever we did, we could have done more? Shall we think in the spirit of a great Rabbi of our time, who declared in my presence, "Till my dying day I shall feel guilty. I thought I did all I could. I obtained thirty visas for these unfortunates. I thought I could get no more, because the government told me 'Not one more'. But what if I hadn't accepted that decree as final? What if I worked still harder and struggled and protested and marched and demanded, maybe I could have gotten twenty more? Or ten more? Or maybe even one more? Even for one more that I failed to get, I shall go to my grave with guilt in my heart." So said Rabbi Aaron Soloveitchik of Chicago.

Wallenberg; VAYERA.

What shall we say, then, when confronted with a man such as Raoul Wallenberg, diplomat of Sweden, who risked his own life times without number, to save twenty thousand Hungarian Jews, some by actually pulling them off death trains and death marches, and, through his intervention, indirectly causing seventy thousand more to be saved as well? What man of conscience, when confronting such heroism and self-sacrifice for his fellow human being, can remain unmoved, can refrain from an unspoken accusation against himself, for not having done more?

How tragic, that such a man whom the Nazis repeatedly tried to murder but could not touch, finally disappeared in Russian custody, and according to several reports may still be alive in some obscure Russian prison. The Soviets having succeeded in removing Wallenberg from the scene of humanity, though the Nazis themselves, had failed in their efforts to do so.

On what was such heroism as his based? What prompted him, and others like him? They were impelled by that great call that the Almighty issued to First Man, AYEKA? "Where art thou? And which they heard and answered, not only by saying, "Here I am", but by acting accordingly.

It is this challenge of God that Wallenberg, and other heroes of the Holocaust, have answered with their heroism and with their examples which show all of us how to say, HINENI, "O Lord, here I am!"

Why do we not hear more of such men? Because the horror of the Holocaust obscures them? Because the evil of the beasts dwarfs their achievement? Because they are so few, compared to the many who did not act as heroes? But if there are few, should they not be all the more precious? And their examples all the more important, their memory all the more cherished and honored?

It is their example which proves the lesson of Judaism that each man is responsible for the world -- the whole world. Each man must care for his fellow man -- for all his fellow men.

Moreover, if each of us must care for the entire world, it must mean that our caring can help! In fact, each one of us must be of such colossal importance that he can save the entire world! That is why the Rabbis wrote, in *Ethics of the Fathers*, "The wicked man destroys the world, and the righteous man maintains it." That is why the Rabbis wrote that "Even for the sake of one righteous man, the whole world was worth creating!" That is why there is a tradition that there are thirty -- some versions have thirty-six -- righteous men, because of whom the whole world and all its nations survive."

Wallenberg; VAYERA.

Let him remain for all of us a symbol of man's humanity to man, in a world infected with man's inhumanity.

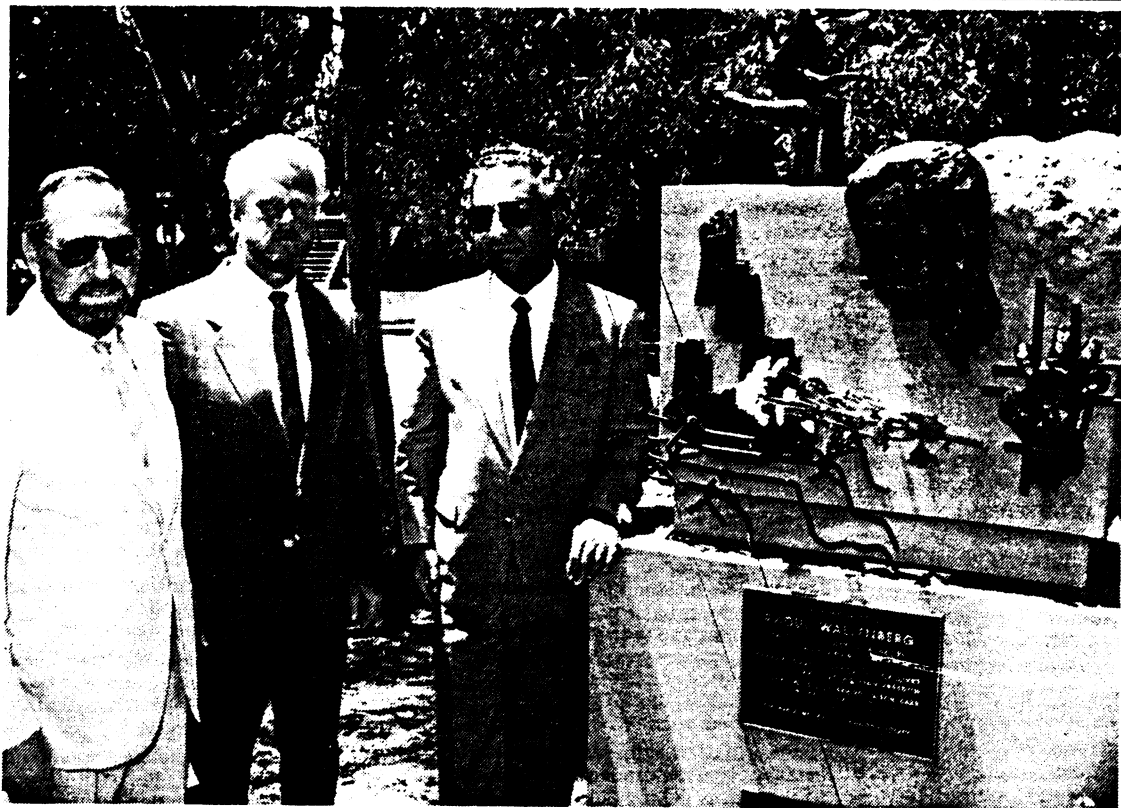
Let us call upon free men everywhere to seek Wallenberg, and by finding him, find their own consciences.

Let us call upon governments everywhere, to demand the search for Wallenberg, for in this they act in righteousness, rather than political self-interest.

Let us call upon the Soviet government to reveal all they can and all they know about his whereabouts, and in this they will atone for a crime of conscience. And if indeed they have him yet alive, entombed in their jails, let them release him forthwith; thus finally withdrawing their hands from complicity in the crime of the Nazis. Let them let him go!

And let us call upon all men of conscience to discharge their debts and the debt of humanity to this man, and to all who are prisoners of conscience. Just as he saved scores of thousands, so let scores of thousands save him! Thus we shall respond to God's challenge to each of us -- AYEKA? "Where art thou?" saying, HINENI! "Here I am!" Thus shall the Temple Mount, Mount Moriah, become, instead of only a symbol of peace and brotherhood, a testimony that peace and brotherhood has at last become a beautiful and lasting reality, in the spirit of Isaiah's prophecy, "Nation shall not lift up sword against nation, neither shall they learn war anymore." AMEN.

Raoul Wallenberg honored

• From left: NSW Jewish Board of Deputies president Graham de Vahl Davis, Swedish Consul-General Soren Freij and Israeli Consul-General Zvi Gabay at the dedication of a plaque honoring Raoul Wallenberg in Woollahra at the weekend. The fate of Wallenberg, a Swedish diplomat who saved about 100,000 Jews during World War II, has never been ascertained. (Full report page 5.)

Sweden pledges to uncover the truth about Wallenberg

A plaque honoring Swedish diplomat Raoul Wallenberg was dedicated at the weekend in the Wallenberg Memorial Garden in Woollahra.

The plaque, presented by Jewish Holocaust survivors, reads: "Jewish survivors give heartfelt thanks to this righteous Gentile, Raoul Wallenberg, for his humanity and courage".

Guests at the ceremony included Israel Consul-General Zvi Gabay, Swedish Consul-General Soren Freij, David Shapiro representing US Consul-General John Dorrance, MLA for Vacluse Ray Aston, MLA for Waverley Ernie Page, Federal Member for Wentworth Dr John Hewson, Mayor of Woollahra Susan Collett, Deputy Mayor of Waverley Norman Lee, NSW Ethnic

Affairs Commission chairman Dr Paulo Totaro and deputy chairman Uri Thelmal, Associate Professor Graham de Vahl Davis representing the NSW Jewish Board of Deputies' Holocaust Remembrance Committee, the Forrester family and the NSW Wallenberg Committee, Executive Council of Australian Jewry president Leslie Caplan, Israel Consul Shemy Tsur, NSW Jewish War Memorial president Gerald Falk, National Council of Jewish Women president Estelle Gold, NSW Maccabi Federation president Tom Goldman, Central Synagogue Chief Minister Rabbi Nissan Shulman, Temple Emanuel Rabbi Brian Fox, Australian Jewish Welfare Society president Syd Field, Mr and Mrs Sydney Einfeld and monument sculptress Anna Cohn.

Professor De Vahl Davis

By
JONATHAN HARLEN

outlined the threefold purpose of the ceremony.

"We are here to dedicate the plaque, rededicate the Wallenberg memorial and to reaffirm the intention of all present to search for the truth about the fate of Raoul Wallenberg," he said.

"By his actions Raoul Wallenberg not only saved tens of thousands of Jews, he saved the honor of mankind in its darkest period.

"For his reward, he was arrested by the Soviet authorities and sent to the Gulag Archipelago.

"The Russians claim that he died there in 1957, but many reports indicate he may well be alive today, after 42 years in prison."

Mr Freij pledged the ongoing support of the Swedish Government to uncover Wallenberg's fate.

"We will never cease in our efforts to find out what really happened," he said.

Mr Gabay described Wallenberg as "one of the greatest saviors of human life during the Holocaust" and said that "if there were more people with his vision and courage, the dimensions of the Holocaust would have been entirely different".

"Many countries have bestowed honors upon Raoul Wallenberg and Israel is no exception," he said.

"Last year the Israeli Government granted him honorary citizenship in appreciation of his efforts on behalf of the Jewish people.

"I commend the Sydney Jewish community and the municipality of Woollahra for this tribute to such a great man."

Wreaths were laid by Dr Hewson, Mr Shapiro, Mrs Collett, Mr Lee, Holocaust Remembrance Committee chairman Mendel Gelberman and Mr Page.

The function concluded with a concert by the Emanuel School Quintet, introduced by Emanuel School Jewish Studies teacher Benny Kaplinski.

The quintet comprised Year 9 and 10 pupils Nadine Weinberger, Jessica Bures, Angela Winer, Eva Galambos and Noya Lazor.

They sang Ani Ma'amin, Al Shlosha Devarim, Lu Yehi and B'shana Haba'ah, accompanied by Emanuel School music teacher Mr Evan Patton.

fol

P	2	Eu ¹

ARCHIVE COPY

MSG NO: 871202-614

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-12-02-14.38

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO:

LONDON

DISTRIBUTED

1987-12-02-14.38

0798

FROM: UDTX 21

POSTED TIME: 1987-12-02-14.28

MSG NO: 871202-614

LONDON

+

UD STOCKHOLM 1987-12-02

AMBASSADEN LONDON

FRAAN POL I RE TV-PROGRAM OM RAOUL WALLENBERG. ERT 727.

VI AER GIVETVIS INTRESSERADE ATT FAA LAANA EN VIDEOKOPIA
AV FILMEN.

CABINET

UD STOCKHOLM KL 14.30

POL I. THAM.BG

- End of printout

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
Kr V Tham,bg

ARKIVEXEMPLAR

1987-12-08

337 1001	Avd Grupp Mål P2 Eu

Ex f kdm:

Minister Lars-Åke Nilsson,
amb Moskva

EXP. KURIR EXP. 89/203/bg

M Harald Wigforss
3, Rue Xavier Blanc
F-06800 Haut de Cagnes
FRANKRIKE

Wallenberg-ärendet: Josef Terelja

Tack för Edert vänliga brev den 31 oktober i Wallenbergärendet. Sedan uppgifter nått oss att Terelja begett sig till Canada och skulle kunna spåras till Toronto, har vi bitt vår ambassad på platsen om assistans att söka kontakta Terelja. Om och när Ogurtsov lämnar Sovjet skulle vi kunna förfara på liknande sätt i enlighet med vår linje att söka följa upp alla eventuella spår.

*Många vänliga hälsningar,
Vollrath Tham*

Vollrath Tham

bg

Ifylles av postexp

Dep U 328 10 000 ex 8608	Avsänt med ☐ sv kurir ☐ utl kurir ☒ luftpost ☐ vanlig post	Avsändn datum 89/203	Siga bg

Datum

1987-12-04

V Thun

Ärende Källuppgifter om Raoul WALLENBERG		Ärende nr - Källa "Musett"
Mottagare (tjänsteman och myndighet samt adress och telefon) Utrikesdepartementet		Ex nr Fotokopia 1 (1)
Handlingen är ☐ utlånad ☒ lämnad	Kvittot återsändes till Rikspolisstyrelsen, säkavd	

Stockholm

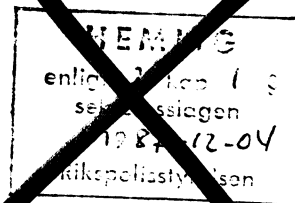
8 dec 1987

Marianne Lundberg

RPS Sak 3.3

Samling 1 (1)

602
/M

Källan har berättat följande om vad ROZKALNS berättat om Roul WALLENBERG

Janis ROZKALNS arresterades i Riga i april 1983 sedan KGB vid en husundersökning funnit biblar och religiösa skrifter i hans lägenhet. Han dömdes och skickades till ett fångläger med sträng regim i Perm (Ural). Han var omkring 35 år och hans hustru Gunta hade nyss fått tvillingar (13 jan 1983). Följaktligen blev familjens situation mycket svår, men vid rättegången visade ROZKALNS en fortsatt rakryggad hållning och vägrade att ange sina meningsfränder eller att ingå samarbetsavtal med KGB.

Efter hemkomsten från fånglägret i Perm 1987, återupptog ROZKALNS genast sin tidigare verksamhet; han kämpade dels för trosfrågor, dels för mänskliga rättigheter m m. Han ringde till sina kontaktpersoner i Väst och lämnade utförliga rapporter om arresteringar av präster m m. Alla uppgifter han lämnat har varit korrekta och har efteråt kunnat verifieras. Han är en varmt troende man, som kämpar för den kristna moralen och de kristna värderingarna och lever som han lär. Hans aktiviteter ogillades av KGB och han utvisades från Lettland den 16 oktober 1987 till Wien (Judekvoten).

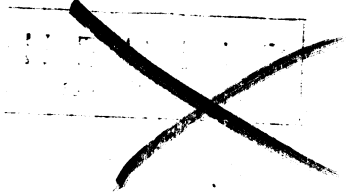
Familjen ROZKALNS bor nu:

Janis ROZKALNS
Killingsstrasse 4
D-4400 Münster
Västtyskland

Roul Wallenberg

Egentligen börjar historien om Roul Wallenberg för ett antal år sedan, då Janis ROZKALNS träffade en medfånge - en ryss - som med bestämdhet hävdade att han personligen träffat Wallenberg 1979 på ett annat läger, där han vistats före lägret i Perm. Medfången påstod att

h.a.

det bl a framgått att Wallenberg arresterats därför att ryssarna ville komma åt hans fina bil. Wallenberg vägrade lämna bilen och "togs därför om hand". En lettisk emigrant (som källan känner) ordnade då med ett fotografi av Wallenberg, som via fru ROZKALNS i Riga så småningom nådde fånglägret i Perm. Den ryske fången var säker på sin sak och vidhöll att han träffat Wallenberg, samt att mannen på fotot var identisk med denne. 1984 träffade denne ryss ytterligare en medfånge, som kunde uppge var Wallenberg fanns just 1984.

ROZKALNS hade som nämnts aldrig någonsin visat tecken på bristande trovärdighet. Tvärtom har han varit mycket försiktig när han uttalat sig och alltid försökt dubbelkolla fakta. Han påstår att medfången är absolut trovärdig. Denne är emellertid kvar "där" (okänt om R menar lägret eller Sovjet) och därför anser ROZKALNS, att det f n vore klokast att hålla inne med hans namn, eftersom avslöjandet av dessa fakta kan kosta honom livet.

ROZKALNS diskuterade Wallenberg-frågan med några letter för att försöka utröna huruvida han borde avslöja det han vet. Man rådde honom att ta kontakt med Wallenbergstiftelsen, vilket han lovade att göra lite längre fram troligen i december.

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
Ds V Tham,bg

338002
PROMEMORIA

1987-12-04

P2 EM¹

Ex till:

kabs

polch

ch Pol I

Carlsson, Pol I

Olsson, Pol I

Odevall, info

Tham, Pol I

EXP 871204/Bg

✓
Raoul Wallenberg torg

Följande från telefonsamtal den 4 december 1987 med fru Nina Lagergren.

Fredagen den 11 december kl 10.00 kommer "Raoul Wallenbergs torg" att invigas av stadsfullmäktiges ordförande Lennart Lööf.

Torget, beläget på den del av Nybroplan, som ligger omkring John Ericssons staty, avser att hedra Raoul Wallenbergs gärning.

Wallenbergföreningen skulle uppskatta någon närvaro från UD's sida (kabs?).

Hon nämnde även idén att nobelpristagaren Brodsky skulle erbjudas närvara.

Vollrath Tham
Vollrath Tham

bg

Ärende

Wallenberg

Datum

1987-12-04

Avd

P

Grupp

2

Mål

En

Adress

Ambassaden WASHINGTON

Dnr....

Text

B R Å D S K A N D E

Från kabinettssekreteraren re Wallenberg.

P R I M O. Anledning möjligheten Wallenberg-ärendet tas upp under förestående toppmöte Reagan-Gorbatjov tacksamma ni till Whitehead framför under Secundo återgivna budskap.

S E C U N D O. We have heard that there is an increasing opinion in the United States that the case of Raoul Wallenberg should be taken up with Secretary General Michail Gorbatjov at the forthcoming toplevel meeting in Washington.

Although our policy has been not to ask a third country to intervene on our behalf in this case, the Swedish Government would welcome any assistance from your country to clarify the fate of Raoul Wallenberg, missing in the Soviet Union since 1945.

CABINET

Ex till:

Kabs

Polch

Bitr polch

Ch pol I

Tham, pol I

Carlsson, pol I

110-0
P 2 Eu'
AND ATTACHED TO ORIG A

11 32 Ua

P 2 Eu'

ARCHIVE COPY

MSG NO: 871204-555

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-12-04-16.37

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO:
NEW YORK/GK	DISTRIBUTED	1987-12-04-16.37	0734 ✓
UD/PRESS	DISTRIBUTED	1987-12-04-14.18	
UD/POL 1	DISTRIBUTED	1987-12-04-15.08	

FROM: UDTEX 2

POSTED TIME: 1987-12-04-14.18

MSG NO: 871204-555

NEW YORK/GK
UD/PRESS
UD/POL 1
+

UD STOCKHOLM 1987-12-04

GENERALKONSULATET NEW YORK 1987-12-04

HBR FAXEN-ISAKSSON 87-11-10. RE INBJUDAN TILL RACHEL HASPEL,
USA:S RAUL WALLENBERG-KOMMITTE.

I ANSLUTNING TILL TELEFONSAMTAL FAXEN-ISAKSSON 87-12-01
BEMYNDIGAS GK UTFÄRDA INBJUDAN TILL RACHEL HASPEL ATT BESÖKA
SVERIGE. INBJUDAN OMFATTAR KOSTNADERNA FÖR FLYGBILJETT T O R
SAMT NAAGRA NÄTTER PÅ HOTELL I STOCKHOLM.

KOSTNADERNA BELASTAR INFORMATIONSBYRÅN. GK:S UTGIFTER FÖR FLYG-
BILJETTEN SKALL DÄRFÖR REDOVISAS MED DEBETBESKED.

EVENTUELLA ÖNSKEMAÅL OM BISTÅND MED UPPRÄTTANDE AV
BESÖKSPROGRAM FÖR MS HASPEL TORDE MEDDELAS INFORMATIONSBYRÅN
I GOD TID.

CABINET

CC HEINEBAECK, PRESS
OSVALD, POL 1

OTTOSSON. INFO
THAM. INFO
SJOEGREN. INFO

ISAKSSON/INFO/LE KL 14.20

- End of printout

TELEFAX

~~TELEGRAM~~Avsändningsort
Washington

Datum

1987-12-04

Dnr

FAX 427

Ärende

Raoul Wallenberg

Avd

Grupp

Mål

Adress

FAX 427. För pressbyrån, pol. 1 & pol 2, från Romert

Text

Raoul Wallenberg

I ett inslag på CBS morning show i dag fredag vädjade inför toppmötet i Washington Texasmiljardären Ross Perot till Sovjetunionen att frige Raoul Wallenberg. Erkänn att det var ett misstag att gripa Wallenberg och sänd tillbaka honom eller hans stoff till Sverige. Det skulle vara ett litet och symboliskt, men värdefullt bidrag från sovjetisk sida, menade Perot. Ross Perot har tilldelats de amerikanska Wallenberg-kommittéernas pris för 1987.

Ifylles av telegramexpedienten

Avstäm den

Klockan

Stäm

UTRIKESDEPARTEMENTET

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

UTRMIN

KABSEK

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

Talld med
25
25
25

7

P 2 Su'

(POL)

AMBASSADEN MOSKVA

1987-12-07

UD STOCKHOLM

FOER POL 1.

V

RE WALLENBERG-ÄRENDET.

FORTS

RE WALLENBERG-AERENDET.

P R I M O . FRAAN PROFESSOR GUY VON DARDEL (45 ROUTE DE PENEY-DESSUS, CH-1242 SATIGNY, SCHWEIZ, TELEFON (22)-51 16 19) HAR JAG ERHAALLIT UNDER SECUNDO AATERGIVNA BREV, DAGTECKNAT 25 NOVEMBER. VON DARDEL HAENVISAR TILL DET BREV HAN OCH HANS SYSTER, NINA LAGERGREN, I SEPTEMBER SKREV TILL GORBATJOV. SEDAN VON DARDEL TILLSKREV MIG, TORDE SYSKONEN VON DARDEL/LAGERGREN HA ERHAALLIT ETT SOVJETISKT SVAR (JAEMFOER NOTIS PAA SIDAN 1 I SVENSKA DAGBLADET 1 DECEMBER). DAERMED HAR Vael PREMISSERNA FOER HANS BREV NAAGOT FOERAENDRATS.

ATT VON DARDEL SKULLE RESA TILL MOSKVA I JANUARI FOER EGET KONTAKTTAGANDE I WALLENBERG-AERENDET, UNGEFAERLIGEN SAMTIDIGT SOM RYZJKOV BESOEKER STOCKHOLM OCH MOEJLIGEN EN NY OFFICIELL SVENSK FRAMSTAELLNING TILL FOERMAAN FOER RAOUL WALLENBERG GOERS, TROR JAG SKULLE RISKERA ATT DELS BLI SAKLIGT KONTRAPRODUKTIVT DELS FRAMSTAA SOM YTTERST BESYNNERLIGT I DEN SOVJETISKA OPTIKEN. DETTA FOERHAALLANDE AER NOG INTE HELT LAETT ATT FOERKLARA FOER VON DARDEL I ETT BREV.

EN TANKE VORE KANSKE ISTAELLET ATT NI SOEKER RINGA HONOM I SCHWEIZ OCH DAERMED AABEROPAR

1) HANS BREV TILL MIG 2) ATT SYSKONEN NU FAATT ETT NYTT NEDSLAAENDE SOVJETISKT SVAR 3) ATT RYZJKOV-BESOEKET KOMMER I JANUARI OCH 4) ATT DET I VILKET FALL FOEREFALLER YTTERST OSANNOLIKT ATT NAAGONTING NYTT SKULLE KUNNA UPPNAAS VID ETT PERSONLIGT BESOEK I MOSKVA. VON DARDEL HAR JU FOER OEVRIGT TIDIGARE VARIT HAER (1980 VILL VI MINNAS).

SJAELV KOMMER JAG ATT VARA BORTA FRAAN MOSKVA EN STOR DEL AV JANUARI (RYZJKOV-BESOEKET) OCH AEVEN FOERSTA VECKAN I FEBRUARI (SAENDEBUDSMOETET). AEVEN DETTA KAN NI SAEGA VON DARDEL.

TACKSAM ERHAALLA MEDDELANDE FRAAN ER OM HUR ETT EVENTUELLT SAMTAL MED VON DARDEL UTFALLER.

S E C U N D O . VON DARDELS BREV 87-11-25 TILL MIG LYDER. CIT. AMBASSADOER THUNBORG. JAG SKRIVER TILL ER PAA INRAADAN AV KABINETTSSEKRETERARE SCHORI.

FORTS

SOM NI VÄL KÄNNER TILL, ÄR JAG HALVBRODER TILL RAOUL WALLENBERG, OCH JAG HAR MED MINA FÖRÄLDRA, SÅ LÄNGE DE LEVDE, OCH MIN SYSTER NINA LAGERGRÉN UNDER MÅNGA ÅR LAGT NED MYCKET ARBETE I OLIKA FORMER FÖR ATT GÖRA HANS NAMN KÄNT OCH BIDRA TILL HANS BEFRIELSE.

JAG TROR, ATT VI TRÄFFATS KORT UTANFÖR FN-BYGGNADEN I NEW YORK FÖR UNG. 5 ÅR SEDAN, OCH JAG VET ATT MIN SYSTER HADE EN LÄNGRE DISKUSSION MED ER NÄR NI STOD I BEGREPP ATT FARA TILL MOSKVA.

VI HAR TYCKT OSS MÄRKA TECKEN PÅ EN VISS UPPMUNDRING I DEN RYSKA ATTITYDEN TILL R.W., SÄRSKILT I GERASIMOV PRESSUTTALANDE AV DEN 7 AUGUSTI OCH I DEN FÖLJANDE TASS-ARTIKELN AV VOKULOV. HÄNVISNINGEN TILL FÖRSTÄELSE FÖR DEM SOM ARBETAR FÖR R.W. OCH UTTRYCKET "IT WOULD BE NICE IF RUMORS THAT HE IS STILL ALIVE WERE TRUE." HAR MIG VETERLIGEN ALDRIG TIDIGARE FÖREKOMMIT I DE RYSKA NOTERNA. DE KAN MOJLIGEN TOLKAS SOM ETT UTTRYCK FÖR GERASIMOVS PERSONLIGA FORMULERINGSKONST. Å ANDRA SIDAN TYCKS UTTALANDET HA VARIT FÖRBERETT I FÖRVAEG, EFTERSOM DET INTE VAR SVAR PÅ NÅGON AV DE NÄRVARANDE JOURNALISTERNA STÄLLD FRÅGA.

VI VILL NATURLIGTVIS PÅ VÅR SIDA GÄKNA TOLKA DET, SOM ÄR "GLASNOST"-ANDAN ÄNTLIGEN OCKSÅ NÅTT FRAM TILL R.W.

VI HAR VISSA UPPGIFTER, VARS DETALJER VI ÄNNU INTE FÖR VÅRA KÄLLOR FÅR ROEJA FÖR UD, ENLIGT VILKA RW SÅ SENT SOM FÖR ETT ÅR SEDAN SKULLE HA BEFUNNIT SIG I ETT AV DE SPECIALINSTITUTIONER FÖR OFFICIELLT DÖDFÖRKLARADE FÅNGAR, SOM ENLIGT UPPGIFT EXISTERAR PÅ ETT PÅ STÄLLEN I SOVJET. FÅNGARNA KAN OCKSÅ REGISTRERATS UNDER FELAKTIG IDENTITET. PLATSEN SKULLE ENLIGT VÅRA SÄGESMÄN LIGGA C:A 25 MIL NORDVÄST OM MOSKVA. NÅGRA MOJLIGHETER ATT KONTROLLERA DESSA UPPGIFTER PÅ PLATSEN HAR VI ÄNNU INTE HATT.

FÖR ATT TESTA VÅR TEORI OM EN EVENTUELLT ÄNDRAD SOVJETISK INSTÄLLNING HAR MIN SYSTER OCH JAG SKRIVIT TILL PARTISEKRETERARE GORBACHOV, DELS DIREKT, DELS VIA AMBASSADÖR PANKIN (KOPIA BIFOGAS).

GORBACHOV ÄR VÄL DEN ENDE, SOM KAN GENOMDRIVA EN NY KURS EFTER 50 ÅRS BEROENDE AV DE SMOLTSOVSKA BREVET. SOM FRAMGÅR AV BREVET, ERBJUDER VI OSS ATT BISTÅ DE SOVJETISKA MYNDIGHETERNA MED ATT IDENTIFIERA RAOUL.

JAG HAR OCKSÅ MED ANLEDNING AV HANS PRESSKONFERENS SKRIVIT TILL GERASIMOV (BIFOGAS) MED LIKANDE INNEHÅLL, I HOPP OM ATT HAN ÄNTLIGEN SKULLE SVARA SJÄLV PÅ NÅGOT SÄTT ELLER REMITTERA TILL DEN KOMPETENTA AVDELNINGEN INOM SOVJETISKA UTRIKESMINISTERIET. NÅGOT STÖRRE HOPP OM ATT FINNA EN ÄNDRAD INSTÄLLNING INOM DETTA HAR VI DOCK INTE.

ICKE OVAENTAT HAR VI INTE FÅTT SVAR PÅ NÅGOT AV DESSA BREV. VI HAR FÖR AVSIKT ATT UNDER ALLA FÖRHÅLLANDEN RESA TILL MOSKVA I JANUARI FÖR ATT FÖRSÖKA ATT PÅ PLATSEN TA DE KONTAKTER SOM VI TYDLIGEN INTE KAN FÅ BREVÄGEN. VI SKULLE DOCK GÄRNA INNAN VI FÅR VILJA HA ERT RÅD OM HUR VI BÄST SKALL FÅ DESSA KONTAKTER.

FORTS

DET AER OCKSAA FRAAGAN OM VISUM. VI KAN NATURLIGTVIS ANTAGLIGEN
TA OSS IN PAA TURISTVISUM, MEN DET SKULLE SAEKERT VARA 'SMAKLIGARE
MED ETT VISUM FOER VAARA DEKLARERADE AVSIKTER.

JAG SKULLE VARA MYCKET TACKSAM FOER AMBASSADENS RAAD OCH HJAELP
I DENNA BESVAERLIGA FRAAGA.

MED VAENLIG HAELSNING
GUY VON DARDEL
PROFESSOR EMERITUS
SLUTCIT.

THUNBORG

ARKIVEXEMPLAR
Stockholm, 7 December 1987

Kabs sekr/gs

Dnr	Avd Grupp Mål
34/1004	P. 2

Mrs. Rachel Haspel
The Raoul Wallenberg Committee
of the United States
127 East 73rd Street
NEW YORK, N.Y. 10021

Dear Rachel,

I was pleased to learn about all the interest in the United States to take up Raoul's case this coming week.

I can confidentially inform you that we have sent a message to the State Department that we would welcome any assistance to clarify the facts of our missing compatriot.

Yours sincerely,

Pierre Schori

Ifylles av postexp

Avsänd med	Avsändn. datum	Sign
☐ sv kurir ☐ utl kurir ☐ luftpost ☒ vanlig post	7/12-87	80

Dep U 328 10 000 ex 8608

Avsändningsort

Pol I/kr V Tham/la

Ärende

Wallenbergärendet

Datum

1987-12-08

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu

Adress

Ambassaden OTTAWA

Dnr.....

POL

Text

Från pol I re hbr Osvald-Ullsten i Wallenbergärendet.

Tacksamma erfara om ni lyckats komma i kontakt med Terelja.

CABINET

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

KOPIA TILL:

ÅTGÄRD:

UTRMIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

*100/ Andras Holmström skickat
för uppgörelse av intyg
7 reviderat.*

1987-12-08

P L EU

POL

AMBASSADEN OTTAWA 1987-12-08

UD STOCKHOLM

POL 1

RE WALLENBERGAERENDET

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE WALLENBERGAERENDET

TERELYA BOR F N PAA SAINT SOPHIA RELIGIOUS ASSOCIATION OF UCRANIAN CATHOLICS IN CANADA, 85 LAEKESHORE ROAD, SAINT CATHINE'S, ONTARIO L2N 2-T-6 DAA HAN EJ TALAR ENGELSKA MAASTE ALLA KONTAKTER GAA VIA ORDENS FOERESTAANDARE FADER MYROSLAW TATARYN. VI HAR VIA HANS SEKRETERARE SOEKT ORDNA ETT BESOEK FOER EN INTERVJU MEN DAA FADER TATARYN UPPENBARLIGEN TILLBRINGAR EN STOR DEL AV SIN TID UTANFOER ORDEN HAR VI AENNU EJ LYCKATS.

LILLIEHOEDEK AVSER SAA SNART EN INTERRVJU KUNNAT ORDNAS BESOEKA TERELYA. TACKSAM ERHAALLA UNDER LAG FOER FRAAGOR UTOEVER VAD SOM KAN UTLAESAS AV BILAGORNA TILL HBR OSVALD- ULLSTEN 1987-11-10.

ULLSTEN

Kenne Fant

"Holly Greens Villa", Apt. 108

3070 Naples, Florida 33940

USA

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 331/004		
19 87 12 09		
AVD. P	GR. 2	MÅL. E0

*Wallenberg-
frågan*

1987-11-27

Broder,

Pol I, Depr P Osvald, mp
1987-12-10

Ex till: kabs
Osvald
V Tham

Exp: 87-12-10/1p

Tack för Ditt telefonsamtal. - Med anledning av vissa incidenter som inträffat den senaste veckan skulle jag vilja föreslå att vi i såväl tal som skrift kallar M. för Malmström. När detta är sagt nödgas jag meddela att mitt andrahandsvittne är spårlöst försvunnet. Däremot har jag fått en indirekt kontakt med förstahandsvittnet. I enlighet med mitt löfte kommer jag att genast en direkt kontakt etablerats framföra UD:s förfrågan om vederbörande är villig att sammanträffa med en representant för den svenska regeringen.

Med vänlig hälsning

Din tillgivne

Kenne Fant

KENNE FANT
« HOLLY GREENS VILLA »
3070 GULF SHORE BLD. N
NAPLES - FLORIDA 33940 U.S.A.

1987-12-03

*Varga minnesmärke från
samt om konstintresserade
i Budapest - 1987-12-03*

Departementsrådet

Peter Osvald

Pol I

Utrikesdepartementet

337/61

INKOM UD		
1987-12-03		
AVL	GR	MAL
P	a	en

Wallenberg-minnesmärke från Ungern till Stockholm?
(Förslag om inbjudan el.dyl. till skulptören Varga)

Hbr Dromberg-Osvald 1987-05-20

2

För snart två månader sedan besökte f d justitierådet Ingrid Gärde-Widemar, som väl alltjämt är ordförande i den svenska Raoul Wallenberg-föreningen, Ungern tillsammans med en hel busslast av konstintresserade Frankrike-svenskar. Via en svenska av ungersk härkomst, som i barnåren blivit räddad undan deportation och en förmodligen säker död tack vare Wallenbergs ingripanden och som hade dykt upp här på egen hand (i samband med en internationell frisörtävling), fick jag reda på fru Gärde-Widemars avsikt att komma hit med sin resegrupp och deras samfällida önskan att den 7 oktober i mitt sällskap få besöka det minnesmärke över Raoul Wallenberg som invigdes på Buda-sidan i maj i år. Efter en telefonkontakt med Gärde-Widemar, som just då befann sig i Wien med sin grupp, hade jag turen att också få skulptören Imre Varga att ställa upp som chefsciceron vid monumentet och därtill att efteråt visa sin egen "permanenta utställning" i Obuda (ett par km från monumentet). Denna utställning är, vad jag vet, det enda existerande statligt understödda museum, som helt är uppfyllt av en enda nu levande ungersk konstnärs verk.

Det hela blev ett mycket lyckat besök, och jag fick intrycket att både Ingrid Gärde-Widemar och Imre Varga också fick stort personligt utbyte av mötet och av sina förtröliga samtal. Därunder fördes också på tal ett eventuellt kommande besök i Budapest av Raouls syster Nina Lagergren, något som jag själv förut sökt uppmuntra till. (Har både sagt och skrivit att hon gärna får bo hos oss och att hon i dessa visumlösa tider kan komma hit alldeles "incognito" och programfritt, om hon hellre vill ha det så.)

När jag igår kväll senast återsåg Varga (vilket skedde i ett större middagssällskap hemma hos oss för att avskedsfira den österrikiske ambassadören Agstner), nämnde han på utgåendet att han fått ett brev från fru Gärde-Widemar. Detta hade - om jag förstod honom rätt i allt det omgivande sorlet - bl a innehållit en förfrågan om Varga skulle vara villig att åstadkomma ett nytt minnesmärke, avsett för den plats i Stockholm (nära Nybroplan?) som lär ha omdöpts efter Raoul Wallenberg. Det skulle i så fall röra sig om ett mindre och annorlunda utformat minnesmärke än det som finns här i staden sedan några månader. Varga verkade "tänd" på idén och sade sig ha börjat positivt fundera på saken. Dock hade han olyckligtvis förlagt eller slarvat bort fru Gärde-Widemars brev (som också lär ha innehållit antydningar om att Nina Lagergren numera lär umgås med planer på att komma hit i en icke alltför avlägsen framtid). Han trodde sig emellertid i sinom tid kunna skicka ett svar ändå.

Det här låter mycket intressant, tycker jag. Har Du själv - eller någon i Din omgivning - möjligen hört något där hemmavid som kan bekräfta det jag uppfattade under det korta och lågmälda gårdagssamtalet med Varga?

* * * *

Det relaterade ger mig för övrigt anledning erinra om det förslag om eventuell inbjudan av - eller någon form av hedersbevisning eller uttryck för officiell erkänsla gentemot - Imre Varga, som jag tillät mig framföra i

mitt handbrev (in fine) till Dig den 20 maj i år. Varga har ju faktiskt gjort så mycket mer för Wallenberg-saken än själva monumentet. Hans engagemang för saken och hans bidrag till att rentvå Wallenbergs minne i dagens Ungern (och, mer indirekt, till att söka bringa klarhet i Wallenbergs senare öden) har varit mycket stora, och minst lika stora som tillskyndaren/donatorns, d v s förre USA-ambassadören Nicolas Salgo, som p g a sin ställning ändå bara kunde agera som "outsider". Varga är något av en rese inte bara som ungersk konstnär utan också som europeisk intellektuell och humanist. Han deltar flitigt i det öst-västliga kultur- och tankeutbytet om konstens och det konstnärliga skapandets villkor, och han umgås lika obesvärat med politiker i Öst och Väst som han gör det med författare, filosofer och konstnärer.

Så har han ju också getts en opolitisk plats i det ungerska parlamentet, och han har tilldelats en rad ungerska och utländska utmärkelser, något som dock på intet vis inkräktat på hans anspråklöshet och chosfrihet. Det är synd att så få svenskar ännu tycks ha fått klart för sig vilken märklig personlighet denne Imre Varga är. (Att han dessutom är en ovanligt skarpsynt iakttagare och kritiker av realsocialismen och av diverse skröpligheter och fåfängor hos många av dess ledande befattningshavare minskar ingalunda hans resning.)

Jag anser sålunda fortfarande att Varga vore förtjänt av en inbjudan att vid lägligt tillfälle besöka Stockholm, både för att träffa anhöriga till Wallenberg och för att möta delar av det officiella Sverige (hans medverkan i tillkomsten av Olof Palme-minnesmärket bör förstås heller inte glömmas bort i sammanhanget). En ordens- eller annan svensk utmärkelse tycker jag också borde övervägas.

Varga har redan vid två tillfällen besökt Sydsverige, dels ifjol somras för att i ett stenbrott i Blekinge välja ut granitblock för Wallenberg-monumentet, och dels i höstas för att på samma ställe se ut och beställa mer

röd granit (för helt andra projekt), men båda dessa besök har varit av privat natur. Han borde också, anser jag, ges tillfälle att få besöka Stockholm (med omgivningarna) och där tas emot som hedrad gäst.

Stort tack för besöket!

Dina

Ragnar Dromberg

Ragnar Dromberg

PS. I efterskott drar jag mig till minnes att Ingrid Gärde Widemar frågade Varga, om han skulle vilja eller kunna tänka sig att ordna en utställning i Sverige, men på den punkten slog han ifrån sig, icke minst med tanke på de stora kostnader en sådan skulle dra med sig och de omständliga arrangemangen. "Sånt har jag inte tid med längre; jag har massor av idéer som jag gärna vill förverkliga under de få år jag kan ha kvar att leva" - ungefär så föll hans ord. (Varga fyllde den 1 november 65 år, vilket råkar vara medellivslängden för män i dagens Ungern, men han både verkar yngre och är intensivt verksam.) - Däremot sade han sig gärna kunna tänka sig att komma på besök, se på konst och sammanträffa med svenskar som kunde vilja träffa honom. */n*

BO

UTRIKESDEPARTEMENTET

W. L.

3

2

3

2

Gorbatjovs svar om Raoul Wallenberg
Skr 38 A 87-05-15
(1 bil)

2

./.

Islands största dagstidning hade den 2 december 1987 på sin förstasida uppgiften om Gorbatjovs svar på Fru Nina Lagergrens brev om brodern Raoul Wallenberg, i vilket den sovjetiske ledaren upprepar tidigare sovjetiska uppgifter om att Wallenberg avled 1947.

Reuter-meddelandet i saken från Stockholm har inte givit genomslag i något annat nyhetsmedium i Island vad ambassaden har kunnat finna.

Per Olof Forshell
Per Olof Forshell

cc: Föreningen Raoul Wallenberg, Sthlm

CL

Gorbatsjov segir Wallenberg látinn

Stokkhólm, Reuter.

MÍKHAÍL Gorbatsjov ítrekaði í gær fyrri yfirlýsingar ráðamanna í Kreml um að sænski stjórnarérindrekinn Raoul Wallenberg hefði dáið í Lubianka-fangelsinu í Moskvu árið 1947, að sögn systur Wallenbergs.

Nina Lagergren, systir Wallenbergs, ritaði Gorbatsjov bréf og bað hann að skýra frá afdrifum bróður síns. Skírskotaði hún til „glasnost“-stefnu Gorbatsjovs og sagði að hún hlyti að ná til Wallenbergs-málsins.

Í gær afhenti sovétzka sendiráðið

í Stokkhólmi Lagergren orðsendingu frá Gorbatsjov. Í ljósi hennar kvaðst hún vonduf um að nýju ljósi yrði varpað á afdrif bróður síns. „Gorbatsjov bað um að ég tæki orð hans trúanleg,“ sagði Lagergren.

Wallenberg bjargaði 20.000 gyðingum í Ungverjalandi frá því að lenda í klóm nasista í seinni heimsstyrjöldinni. Hann hvarf í lok styrjaldarinnar. Til hans hefur ekki spurzt síðan. Sovétmenn hafa haldið því fram frá árinu 1957 að hann hefði fengið hjartaslag og dáið í fangelsi í Moskvu 10 árum áður.

1987-12-07

Ch polt

Departementssekreteraren

Staffan Carlsson

Utrikesdepartementet

~~2
87-12-07
HEMLIGT
MOSKVA~~

(PM)

391/CCS
1987-12-07
0 2 25

see/w

Wallenberg-ärendet

(1 bil.)

Broder,

7
Du känner säkert till den brittiske Sovjet-specialisten Peter Reddaway, som för närvarande är chef för Kennedy Institute i Washington. Jag har via Anders Åslund förmedlat en kontakt mellan Kenne Fant och Peter Reddaway, varvid jag i ett privatbrev till Åslund betecknat Reddaway som den kanske främste västexpert på Gulagen.

./.

Anders Åslund har återkommit med här i kopia bifogade brev till mig om ett samtal med Reddaway. Inte minst är brevet intressant genom de omdömen Reddaway ger om Terelja och Kalinski.

Åtminstone vad gäller bedömningen av den senare är vi väl numera rätt många som är benägna att instämma. Kalinski kan mycket väl vara en person som bland annat går KGB:s ärenden.

Lars-Åke Nilsson

Lars-Åke Nilsson

Bil. handbrev *N. 13507 -*
Carlsson d. 871207

2400 Virginia Avenue, NW, Apt. C-827
Washington, DC 20037, USA
1967-11-20

Ministern Lars-Åke Nilsson
Ambassaden Moskva

Dyre Broder,

Som Du påpekat. Är Peter Reddaway den kanske främste västexperten på Gulag. Idag frågade jag honom om hur hans såg på Wallenbergfrågan. Peter svarade, att han aldrig direkt undersökt saken, men han hade ändå en bestämd uppfattning. Det föreföll som om Raoul Wallenberg hade dött ungefär när de sovjetiska myndigheterna uppgett att han dött. Därefter hade inte en enda trovärdig vittnesuppgift dykt upp om att han skulle vara i liv.

Peter hade fått intrycket att KGB medvetet spritt desinformation om att Wallenberg var vid livet. Gång efter gång hade fega trovärdiga personer dykt upp och vrut om Wallenberg. Peter trodde att de hade fått en del av detta sig ibutat av KGB. Det senaste exemplet var ukrainaren Iosif Terelia, som just fått emigrera till Canada. En mycket god vän till Peter hade intervjuat honom i fem timmar och kommit till den bestämda slutsatsen att Terelia var en person som var oförmögen att skilja mellan dikt och verklighet, och Peter betecknade Terelia var Wallenbergfrågan. Senaste trumfkortet. Kalinski var ett liknande exempel, som ju t.o.m. gått så långt som till falskari. Varför skulle någon förfälska bevis om Wallenberg om inte på instruktion från KGB?

Men varför skulle KGB vilja hålla Wallenbergfrågan i liv? Peter föreslog att de kanske ville undvika att andra viktigare frågor uppmärksamades (men han kan inte svensk-sovietiska förhållanden så väl att hans spekulationer i den frågan kan förmodas vara värda att följa).

Slutligen betrorade Peter, att inte en enda gång hade hänt att Sovjetunionen officiellt uppgivit att någon var död som senare visat sig vara felaktigt. Dödsbud var den pålitligaste sovjetiska informationen.

Som Du vet är Peter Reddaway på intet sätt apologetisk visavi Sovjetunionen, och han brukar agera opartiskt i sina akademiska ställningstaganden, så det finns ingen anledning att misstänka att han på något vis skulle vilja ursäka ryssarna. Du vet ju vida mer om detta än jag, så jag finner ingen anledning att ge någon egen kommentar utan försöker bara återge Peters reflektioner så noggrant som möjligt.

De hälsningar från Washington,
Vår höstgivar
Anders Astlund
Anders Astlund

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (pol I)
Depr Peter Osvald, mp

348/019
PROMEMORIA

P 2 En 1(1)

1987-12-14

(P 1 Åslund Åslund)

PR

Deps Rolf Wictor

A 2/ORG

Tilleshjuten 135

21/12 talat med Åslund
som hämtat pengar från
ambassaden och utmanat
sitt försäkring Reda

Anhållan om tjänsteresa

Ett Wallenbergvittne, Josep Terelya, har fått lämna Sovjetunionen och befinner sig i Ontario, Canada. Ett sammanträffande med honom är angeläget för att höra hans egen version av de uppgifter om Wallenberg som han säger sig ha kännedom om, och som givits offentlighet genom icke-officiella publikationer.

Terelya talar endast ryska. Det är viktigt att Terelya hörs av en rysktalande tjänsteman, och inte genom tolk. På ambassaden i Ottawa finns ingen rysktalande tjänsteman.

Jag får mot denna bakgrund hemställa om några dagars tjänsteresa för Anders Åslund från Washington till Ontario. Åslund är f n tjänstledig för studier i Washington. Förutom ersättning för resekostnader och traktamenten torde väl också ett mindre arvode få utbetalas.

Peter Osvald

21/12 enligt Pol
anv. de att A2/ORG
talar/bemyndigade
Åslund / Red.

mp

Åslund. Tfn 202-775 9078 institutionen
- 11 - 202-775 9078 hemtfn.

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

KOPIA TILL:

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 2

ÅTGÄRD:

87-12-23: Orientering för M. nu
begränsa om innehållst. J

Det. .... / .....

1987-12-15

P 2 EU

Åtgärden, 85, 10.1.1

Säc. 85-01-08 Otoid-dagligen

POL

AMBASSADEN WASHINGTON

1987-12-15

UD STOCKHOLM

FOER ROSENBERG POL 2.

RE RAOUL WALLENBERG

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE RAOUL WALLENBERG

JAG FRAAGADE IDAG AMBASSADOER SHIFTER, ASSISTANT SECRETARY
FOER HUMAN RIGHTS AND HUMANITARIAN AFFAIRS OM R.W. HADE BER-
OERTS UNDER TOPPMOETET.

SHIFTER SVARADE ATT REAGAN INTE HADE TAGIT UPP NAAGRA INDIVI-
DUELLA FALL MED GORBATJOV. DAEREMOT HADE SHIFTER TALAT "IN
SOME DETAIL" OM R.W. MED GLUCHOV, BITR. DIREKTOER FOR MID:S
HUMAN RIGHTS AVDELNING OCH RYBAKOF FRAAN RAETTSAVD. I MID.

SHIFTER HADE SAGT ATT OM R.W., SOM NI SAEGER, AER DOED, AER
DET VIKTIGT ATT NI LAEGGER FRAM "CIRCUMSTANCES OF ARREST,
DETENTION, DEATH ETC". SVARET BLEV ATT SOVJET HADE APOLOGI-
ZED TO THE SWEDISH GOVERNMENT AND REGRETTEED R.W.:S DEATH TO
FAMILY. "DET DAER HAR VI HOERT FOERUT", HADE SHIFTER GENMAELT.
"NI MAASTE LAEGGA FRAM FAKTA".

GLUCHOV HADE MEDGIVIT ATT UPPGIFTERNA VAR "CIRCUMSTANTIAL"
MEN MAN HADE FRAAN RYSK SIDA GJORT SITT BAESTA. "MEN NI HAR
JU EN HEMLIG POLIS SOM HAR FILES" HADE SHIFTER INVAENT. "UN-
DERSOEK DEM". HAER INGREP RYBAKOF OCH SADE ATT "NKVD MAY
HAVE DESTROYED THE FILES". "LOOK INTO IT FURTHER HADE SHIF-
TER SAGT SOM AVSLUTNING PAA SAMTALET.

WACHTMEISTER

Pol I/kr V Tham/la

Ärende

Wallenbergärendet

Datum

1987-12-15

Avd

10

Grupp

2

Mål

Eu

Adress

Ambassaden BONN

Dnr....

(POL)

Text

Från pol I re Wallenbergärendet.

P R I M O. En lettisk emigrant vid namn Janos Rozkalns från Riga, som i oktober i år lämnade Sovjetunionen, har för en av RPS källor uppgett att han tidigare i ett sovjetiskt fångläger träffat en rysk medfånge, vilken med bestämdhet hävdar att han träffat Raoul Wallenberg år 1979. Den ryske medfången skulle med hjälp av ett insmugglat fotografi ha kunnat identifiera Wallenberg. Den ryske medfången befinner sig alltjämt i Sovjetunionen, möjligen i något läger, och kan därför inte höras. Rozkalns har till RPS källa inte heller velat avslöja hans namn för att inte riskera att han råkar i ännu sämre belägenhet.

Till bilden hör att den ryske medfången i sin tur uppgett sig ha träffat en annan rysk fånge, som skulle kunna uppge var Wallenberg befunnit sig så sent som år 1984.

S E C U N D O. Vi anser att uppgifterna är av den arten att en direktkontakt bör tas med Rozkalns för att vi på ett mera strukturerat sätt skall få en bild av vad han eventuellt hört om när och var den ryske medfången och hans kollega kan ha träffat Wallenberg.

Tacksamma därför om förslagsvis Ingmar Karlsson kunde brevledes kontakta Rozkalns, adress Killingsstrasse 4, 4400 Münster för att få tid till ett sammanträffande. I brevet till Rozkalns skulle kunna uppges att vi via bekanta till honom, erfarit att han kommit över uppgifter som kan vara av intresse i efterforskningarna efter Raoul Wallenberg. Kunde Rozkalns därför ha vänligheten att höra av sig till ambassaden för överenskommelse om tid för ett sammanträffande.

Ärendet

Wallenbergärendet

Datum

1987-12-15

Dnr

Avd

Grupp

Mål

Adress

Text

T E R T I O. Tacksamma erfara när tid för sammanträffande med Rozkalns eventuellt kunnat avtalas. Vi sänder med kurir de ytterligare upplysningar i frågan som vi har tillgängliga.

Q U A R T O. Det är möjligt att Svenska Dagbladet också söker kontakt med Rozkalns.

CABINET

ARKIVEXEMPLAR

Pol I

Handläggare: kr V Tham

Dnr	Avd Grupp Mål
1987-12-17	P 2 E 11

351 / 205

Mr R. Harrison
P O Box 72
AEGINA
Greece 180-10

Pol

re Raoul Wallenberg

Dear Sir,

Thank you for your letter of November 27, 1987, regarding Raoul Wallenberg missing in the Soviet Union since 1945.

The Swedish Government has never accepted the Soviet claim that Wallenberg died in 1947. You can be assured that we are using every possible opportunity - including repeated representations to the Soviet Government - in our efforts on his behalf.

Lena Hjelm-Wallén
Acting Minister for Foreign Affairs

ÅK

Ifylles av postexp

Avsant med

☐ sv kurir ☐ utl kurir ☐ luftpost ☒ vanlig post

Avsändn. datum Sign

87/12/7

ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

TB

KOPIA TILL:

ATGÅRD:

UTR MIN

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

POL 2

87-12-27: Onskat N. min logg-
gen om säkerhet och
kyrkor av betydelse. 7

1987-12-18

P 2 Eri

(POL)

AMBASSADEN WASHINGTON

1987-12-18

UD STOCKHOLM

FOER KABSEKR.

RE RAOUL WALLENBERG.

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE RAOUL WALLENBERG.

HAR IDAG FRAAN JOHN WHITEHEAD MOTTAGIT FOELJANDE:

"DEAR WILLY:

IN YOUR LETTER OF DECEMBER 4, YOU RELAYED A MESSAGE FROM SWEDISH MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS UNDER SECRETARY SCHORI ABOUT RAOUL WALLENBERG.

AS YOU KNOW, WE HAVE BEEN DEEPLY CONCERNED ABOUT THE FATE OF MR. WALLENBERG FOR SOME TIME. OUR INTEREST IN HIS CASE HAS, IF ANYTHING, INTENSIFIED RECENTLY. IN THE LAST SEVERAL MONTHS, WE HAVE RAISED HIS NAME WITH REPRESENTATIVES OF THE SOVIET GOVERNMENT SEVERAL TIMES: MOST RECENTLY DURING GENERAL SECRETARY GORBACHEV'S VISIT TO WASHINGTON. TO DATE, WE HAVE NOT RECEIVED A SATISFACTORY REPLY FROM THE SOVIETS.

WE ARE AWARE OF THE STATEMENT MADE BY SOVIET FOREIGN MINISTER GERASIMOV ON AUGUST 7 IN WHICH HE CLAIMED THAT THE WALLENBERG CASE HAD BEEN RE-INVESTIGATED. WE ALSO UNDERSTAND THAT NINA LAGERGREN, WALLENBERG'S SISTER, RECENTLY DISCUSSED HER BROTHER'S CASE WITH THE SOVIET AMBASSADOR TO SWEDEN. WHILE THE SOVIETS OFFERED NO NEW INFORMATION ABOUT THE FATE OF RAOUL WALLENBERG AT THESE MEETINGS, THE FACT THAT THEY HAVE RAISED IT SUGGESTS THAT THIS MAY BE AN OPPORTUNE TIME TO CONTINUE TO PRESS THEM FOR A FULLER ACCOUNTING OF MR. WALLENBERG'S ULTIMATE FATE. REST ASSURED THAT WE WILL NOT FORGET RAOUL WALLENBERG. WE WILL CONTINUE TO EMPLOY EVERY MEANS AVAILABLE TO WORK ON HIS BEHALF.

SINCERELY,

JOHN C. WHITEHEAD
ACTING SECRETARY"

WACHTMEISTER

FORTS

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

1987-12-15

Välkommen

Departementssekreteraren
Staffan Carlsson
Utrikesdepartementet

~~HEMLIGT
Moskva~~

349/001

INKOMST	12
1987	12
P	2
En	2

cc/m

Möllersson (Wallenberg-affären)
(1 bil.)

Broder,

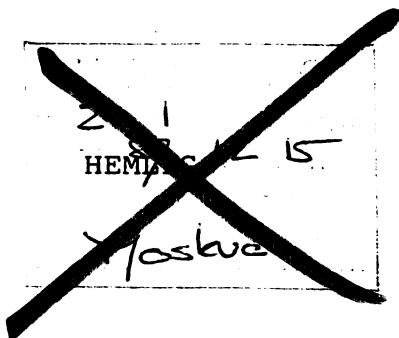
./.

Harald Hamrin har bett mig göra bifogade nedteckning. Den lär tala för sig själv. Promemorian bör alltså endast läggas till handlingarna, men samtidigt skall den finnas till hands - "just in case".

Lars-Åke Nilsson

Lars-Åke Nilsson

id

Möllersson (Wallenberg-ärendet)

Dagens Nyheters korrespondent Harald Hamrin bad mig vid samtal 15 december fästa följande på pränt beträffande den Möllersson, om vilken ambassaden tidigare haft viss telegramväxling med departementet (våra m.i.s.o 772 1987-11-27 respektive 792 1987-12-02 samt departementets m.i.s.o. 937 1987-12-01).

M. hade 14 december på nytt ringt Hamrin. Därvid M. frågat om hans brev nått H.

Jag har inte fått något brev från Er, svarade H.

Men, jag sände ju ett brev med Ert ombud, som besökte mig 8 december, fortfor M.

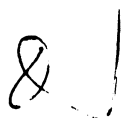
Jag har inte skickat någon att besöka Er, svarade H. Efter vårt samtal 30 november beslöt jag mig för att inte skriva om Er och Era informationer om Wallenberg. Ni har ju till olika personer givit skilda versioner.

Därmed avslutades samtalet.

Hamrin var något störd av den ytterligare uppringningen från M. En möjlighet är naturligtvis, att M. alltigenom är en fantasifull person, och att besöket 8 december i Tallinn av "ombudet" utgör ett nytt påhitt av M. En andra möjlighet är, att M. låter sig (eller tvingats låta sig) utnyttjas som provokatör. En tredje variant är, att efter avlyssning av samtalen

i slutet av november på telefon mellan M. och H., säkerhets-
organen beslutat sig för att uppsöka M. Det kan vara ett
dylikt besök som ligger bakom historien om "ombudets"
uppdykande 8 december.

I vilket fall önskade Hamrin att det här nedtecknade
skulle finnas på dossier hos ambassaden och i depar-
tementet för den händelse någon gång i framtiden
sovjetiska vederbörande skulle önska utnyttja
Möllersson-kontakten mot Hamrin.

Lars-Åke Nilsson

Avsändningsort: Pol I/depr P Osvald/la

Ärende	Wallenberg-ärendet		Datum	1987-12-23	Mål
	Avd	P	Grupp	2	

Adress

Ambassaden MOSKVA

Text

För ambassadören från Osvald, pol I re Wallenberg-ärendet.

P R I M O. Har idag - till slut - fått kontakt med Guy von Dardel i Schweiz, och framfört svar i enlighet med Ditt förslag. von Dardel ville under omständigheterna överväga sina fortsatta planer: han var alltså inte beredd att utan vidare inställa Moskva-resan.

S E C U N D O. God Jul och Gott Nytt År!

CABINET

UTRIKESDEPARTEMENTET

ARENDE:

KOPIA TILL:

KABS
POLCH
BITR POLCH
POL 1

ÅTGÅRD:

HA 2

AMBASSADEN BONN

1987-12-30

PA

INOMSTYRELSEN	
2012-12-30	
P	2
Eu I	

UD STOCKHOLM

FOER POL 1.

RE RAOUL WALLENBERG.

V

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE RAOUL WALLENBERG.

DEN 16 DECEMBER TILLSKREV VI ROZKALNS OCH BAD HONOM
KONTAKTA AMBASSADEN. DÅ VI AENNU INTE ERHAALLIT NAAGOT SVAR
HAR VI IDAG SKRIVIT ETT NYTT BREV. DETTA KOMMER ATT OEVERLAEMNAS
AV EN AMBASSADCHAUFFOER BOERDIG FRAAN MUENSTER SOM DAA SAMTIDIGT
KAN KONSTATERA OM DEN ANGIVNA ADRESSEN AER RIKTIG.

ECKERBERG